

XXVI. évfolyam 4. szám

zeneKar

WWW.AHO.HU
WWW.ZENE-KAR.HU

Budapesti Wagner-napok 2019

- Megfricskázott stratégia
- Évadvégi körkép

25nka
Nemzeti Kulturális Alap

2019
04

ZENEI KÖZÉLETÜNK

MŰPA BUDAPESTI WAGNER-NAPOK

„Egy helyes hang unalmasan – ez a halálos vétek”

A 70 éves Fischer Ádám ma már sokkal individuálisabban mer zenélni. Élvezi, hogy még mindig tanulhat új műveket, júliusban például először fogja vezényelni Puccini Gianni Schicchi-jét a milánói Scalában, amelyet Woody Allen állít színpadra. Az idei, június 13. és 23. között színre kerülő, Budapesti Wagner-napok szintén tartogatnak újdonságot, hiszen ahogy a dirigens fogalmaz, egy egész élet sem elég hosszú ahhoz, hogy az ember megismerje a Ringet. (Réfi Zsuzsanna)

Minél több fiatal magyar tehetséget szeretnénk megmutatni

A siker, hogy egy évtized múltán a budapesti Wagner-napokat a külföldi sajtó a Bayreuthi Ünnepi Játékok konkurenciájaként említi, nem csak a közönség számára látható fellépők, hanem a színpadok mögött évek óta nap mint nap láthatatlanul dolgozó profi stáb érdeme is. A Wagner-napok szereposztásáért – a művészeti vezető Fischer Ádám mellett – Bátor Tamás koprodukciós programigazgató felelős, akivel a Wagner-napokért végzett háttér munkájáról beszélgettünk. (Kaizinger Rita)

MÁV SZIMFONIKUSOK

A MÁV Szimfonikus zenekar jövője – a jövő MÁV Szimfonikus Zenekara Daniel Boicoval

A nagy sikerrel lezajlott kéthetes Japán-túrnőről május 31-én hazaérkezett MÁV Szimfonikus Zenekar új művészeti vezetővel – aki az együttes vezető karmestere lesz – indítja következő szezonját. Csaba Pétertől az izraeli születésű Daniel Boico veszi át az együttes művészeti vezetését. Vele beszélgettünk az elképzeléseiről, terveiről. (Hörömpöli Anna)

„Nem kell félni, folytatjuk a koncertet!”

A MÁV Szimfonikus Zenekar háza táján mindig történik valami érdekes. Nemrég érkeztek haza Japánból, bejelentették, hogy új művészeti vezetőt érkezik hozzájuk, és mivel a zenekar jövőre ünnepli 75. születésnapját, különleges évadot terveznek. Mindezekről Lendvai Györggyel, a zenekar ügyvezető igazgatójával beszélgettünk. (Hörömpöli Anna)

KODÁLY FILHARMONIKUSOK

Telt ház, spielpénz, fiatalok a Kodály Filharmonikusoknál

Telt házas koncertek, izgalmas, alternatív koncerthelyszínek, a Budapesti Tavaszi Fesztiválon is fellépő vidéki szimfonikus zenekar, ahol spielpénzt kapnak a muzsikusok – interjú a Debreceni Kodály Filharmonikusok elmúlt idényéről. (Medvegy Erzsébet)

MISKOLCI SZIMFONIKUSOK

Sokszínűség és tartalommaság a Miskolci Szimfonikus Zenekar 2018–2019-es évadjában

„Ha a következő évadban is minden úgy alakul ahogy az idén, akkor nagyon boldogok leszünk”. Szászné Pónusz Krisztina, a Miskolci Szimfonikus Zenekar ügyvezetője beszélt – többek között – a zenekar 2018–2019-es évadjáról, a vidéki zenekarok fővárosi ismertségének fontosságáról, valamint a közösségi oldal közönség-csalogató erejéről. (Medvegy Erzsébet)

SZOLNOKI SZIMFONIKUSOK

„A zenekarokat is lehetne évente értékelni”

Különleges utat járt be az elterelt esztendő alatt a Szolnoki Szimfonikus Zenekar, hiszen félprofi, amatőr együttesből sikerült kiemelni minősítésű társulattá válnia. Mindezt természetesen munkát végzett a zenekar két ügyvezetője, Ignác Ervin és Patkós Imre. (Réfi Zsuzsanna)

DUNA SZIMFONIKUSOK

Kultúrmisszió a belváros szívében

A Budapestre érkező turistáknak minden szombat este különleges zenei élményben lehet része: a Duna Szimfonikus Zenekar hangversenyin betekintést nyerhetnek a 19-20. századi magyar zeneirodalom esszenciájába. Az együttes ugyanakkor elkötelezett a fiatalok zenei nevelésében, akár a színpadon, akár a közönség soraiban foglalkoznak helyet. (Varga-Tóth Rita)

ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR

Sokszínűség, lokálpatriotizmus, innováció = Út a zenéhez

Verdi vagy filmzene, Művészetek Palotája vagy iskolai tornaterem, szabadtéri vagy online hangverseny – az Óbudai Danubia Zenekar számos területen csillogtatja meg sokoldalúságát. Ami mégis állandó: a zene és a közönség iránti elkötelezettség. A negyedszázados jubileumi év végén a zenekar ügyvezetője, Ács Péter beszélt a zenekar által képviselt értékekről, az irányvonal alakulásáról, közönségtoborzásról, de szóba kerültek a mai zenei élet kihívásai és a jövőbeli célok, tervek is. (Varga-Tóth Rita)

SZAKSZERVEZET

„Az utóbbi évtizedekben jogi területen szinte túlnyertük magunkat”

Sok-sok év után tavasszal átalakult a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének elnöksége, s három évtizedet követően a főtítkárból alelnök lett Dr. Gyimesi László. Azt mondja, szükség volt a változásra, s új építkezésbe kell kezdeni, nem feledkezve el az eddigi eredményekről sem. A korábbi főtítkárral az átalakulás mellett az elmúlt harminc esztendő legsikeresebb szakszervezeti kezdeményezéseiről beszélgettünk, valamint a következő időszak izgalmas feladatairól, amelyek között megtalálni az előadó-művészi életpálya modelljét is. (Réfi Zsuzsanna)

MŰHELY

KÖZPÉNZEK

A kormány megkezdte tagzenekaraink költségvetésének konszolidálását. A nemrég csatlakozott Liszt Ferenc Kamarazenekarral kezdtek. Várjuk, mely együttes lesz a következő. Szerkesztőségünk csak találgatni tudja, hogy ha egy 16 tagú kamarazenekar ekkora összeget kap, vajon a nagy létszámú szimfonikus zenekaroknak mekkora összeg jut? (ZK)

TISZTELETJEGGYEL

Stratégia és fátum

A zenei stratégia kapcsán is látszik, hogy akár a TAO pénzek, akár egy-egy jó svádájú zenekari menedzser által – a stratégiai gondolkodást megfricskázva – szerzett százmilliók sorsának láttán hogy kedvetlenednek el mindazok, akik egyébként nagyra becsülnék a hosszú távú tervezés szándékát. (Pröhle Gergely)

MUNKAJOG

Az előadóművészek munkajogi helyzetének változásairól

Dr. Gyimesi László a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete főtítkára 2019. áprilisában vehette át a Pécsi Tudományegyetem Jogi karán a munkajogi szakjogász oklevelét, egyben a master fokozatát jogászként. Az alábbiakban szakdolgozatának bevezetőjéből idézünk sorokat, amelyek figyelemre méltó visszatérő témák az előadóművészek munkajogi helyzetének változásairól. (ZK)

KONFERENCIA

Hogyan tovább komolyzene?

Egynapos konferencia a Műpában Bach.2 Future címmel a komolyzene jövőjéről. Bach.2 Future – ez a kissé erőltetett angol nyelvű szójáték volt az első, Budapesten megrendezett nemzetközi konferencia címe, amelynek fókuszában a komolyzene perspektívája állt. A rendezvényre 2019. május 30-án, a Műpa előadótermében került sor. Spiritus rectora a Papageno online kulturális platform égisze alatt Zsoldos Dávid volt, aki számos további partner együttműködését is megnyerte. (Kaizinger Rita)

PORTRÉ / FIATAL KARMESTEREK / HAZATÉRŐK

Meg kell találni a közös, jól végzett munka örömét

Rajna Martin 2018 őszén átvette a Junior Prima Díjat. A fiatal karmester még zeneakadémiai tanulmányait sem fejezte be, de máris hatalmas lehetőségeket kapott: együtt dolgozhat a Győri Filharmonikus Zenekarral, és dirigálhatta a Rádiózenekart is. Terveiről, zenei célkitűzéseiről mesélt lapunknak. (Mechler Anna)

„A zenekar a legkisebb cipő”

Soha nem akart nagyzenekarban játszani, nem is jelentkezett próbajátékokra, mégis sikerült hét éven keresztül a világ egyik legkiválóbb társulatának, a Berliini Filharmonikusoknak a tagjaként muzsikálnia. Szűcs Máté jelenleg rendszeresen szólistaként koncertezik, a hazai publikum is gyakorta találkozhat vele, s tavalyi ősz óta Genfben a brácsa művészetére oktatja a fiatalokat. (Réfi Zsuzsanna)

KRITIKA

HANGVERSENYEKRŐL

A Budafoki Dohnányi Zenekar, az Óbudai Danubia Zenekar, a Nemzeti Filharmonikusok, a MÁV Szimfonikus Zenekar és a Miskolci Szimfonikus Zenekar koncertjeiről. (Fittler Katalin, Fedoszov Júlia)

KÖNYVEKRŐL

„A művészetben nincs semmi bagatell” –

Alan Walker könyve Hans von Bülowról
A 19. század legendás német zongoraművésze és egyik legnagyobb hatású karmestere, rettegett tanár, vitriolos tollú zenekritikus. Nem túlzás, ha a romantika korának egyik tipikus muzsikus-polihisztor figuráját látjuk benne, aki Liszt Ferenc és Richard Wagner mellett többek között Berlioz, Brahms, Richard Strauss és Mahler életében is fontos szerepet töltött be, tevékenysége egész Európában, sőt, a tengeren túl is az igényes, kottahű interpretáció biztosítója volt. (Kovács Ilona)

PRÓBAJÁTÉK

53

A címlapon: Budapesti Wagner-napok
A Rajna kincse
Alberich: Kálmán Péter
Flosshilde: Kálnay Zsófia
Fotó: Posztos János

„Egy helyes hang unalmasan – ez a halálos vétek”

Fischer Ádám az alternatív Wagnerről, improvizációról, „ifjúsági zenekarokról”

Mindig jobban és jobban akarja előadni a darabokat, s örül annak, hogy ma már sokkal individuálisabban mer zenélni. Élvezi, hogy még mindig tanulhat új műveket, júliusban például először fogja vezényelni Puccini Gianni Schicchi-jét a milánói Scalában, amelyet Woody Allen állít színpadra. Fischer Ádámra idén más nővumok is várnak, hiszen a Berliini Filharmonikusokkal nemcsak vezényelni, hanem zongorázni is fog, s ősszel kötet jelenik meg róla, Zenekar az egész világ címmel, amely Oplatka András alkotása. Az idei, június 13. és 23. között színre kerülő, Budapesti Wagner-napok szintén tartogatnak újdonságot, hiszen ahogy a dirigens fogalmaz, egy egész élet sem elég hosszú ahhoz, hogy az ember megismerje a Ringet.

■ Egy korábbi interjúban említette, hogy ötévente más-képp gondolkozik egy-egy darabról. Mennyit változott az eddigi évek során a budapesti Tetralógia?

– Apróságokat látok másként, de ezek jelentős átalakítások, hiszen a jelenetekben azon múlik minden, hogy mire helyezem a hangsúlyt. A Ring olyan történet, amelyben mindenkinek és senkinek sincs igaza. Régebben például idegesített a férjét állandóan nevelő Fricka, de most már sokkal jobban megértem. A csapodár Wotannal nem tud mit kezdeni, ezért ítéli el folytonosan a házasságtörést, s ezáltal válik kissé komikussá, akárcsak a Don Giovanni Elvirája. Ezeket az apró momentumokat most veszem csak észre. Vagy azt, hogy mennyire megrázó és átütő erejű a megcsalt Brünnhilde dühe, amikor Gunther mentegetni kezdi Gutrunét. Ezeket a pillanatok ma már sokkal jobban átélem, s ezért a tempóval is felhívom rájuk a figyelmet, hogy hangszílyosabbakká váljanak.

■ Arról is beszélt, hogy szeretné Wagner intimebb oldalát megmutatni...

– Ilyen pillanatok akadnak az ötvenes években készült felvételeken is. Az a lényeg inkább, hogy a Müpa adta lehetőségekkel, ezen a helyszínen a darabokat másképp is bemutatathatjuk. Ugyanis minden hangversenyterem olyan, akár egy szép ruha, amelynél ki kell tapasztalni, hogyan tudunk benne mozogni, milyen gesztusokat gátol, s mi az, ami jól mutat benne. A Müpa rendkívül alkalmas az intim és finom pszichologizálásra. Akadnak olyan helyszínek, ahol Wagner monumentális oldalát akarják megmutatni, nekünk azonban nem ez a célunk. Más produkciók születnek itt, mint a Metropolitanben vagy a bécsi Staatsoperben. Budapesten egy alternatív Wagner-sorozat látható-hallható.

■ Bár a mintaadó Bayreuth volt, az ottani előadásokhoz sem hasonlít.

– Így igaz, a Festspielhausban minden teljesen más. Bayreuth problémája az, hogy ott csak a végeredmény fantasztikus, amit a közönség hall. Az valóban olyan, mint amit egykor Wagner elképzelt. Az előadók feladatát azonban megnehezíti, hogy az egymás közötti akusztika nagyon rossz, az énekes nem hallja a zenekart, a tubás nem hallja a nagybőgőst, mindenki messze van egymástól. Olyan ez a karmester számára is, mintha versenyautót vezetne zuhogó esőben, és szinte nem látna semmit. A jármű ugyanolyan gyorsan száguld, vakon vezetem, s Niki Laudává kell válnom, hogy ki tudjam használni a sebességét. Bayreuthban mindent hetekig kell begyakorolni, közben pedig ott is ugyanolyan spontánnak kellene hatnia, mintha ott és akkor születne meg az előadás. Hetekig próbáljuk a rögtönzéseket... A Müpában szerencsére nincs ilyen probléma, ott akár előadás közben is lehet változtatni.

■ Sőt, olyan az akusztika, hogy minden hangszert külön is hallani.

– A Bartók Béla Hangversenyteremben nem lehet elbújni, alibizni. Tényleg e téren sokkal veszélyesebb helyszín a Müpa. De azt is elég veszélyesnek tartom, hogyha a hangok pontos lejátszása a végcél. Inkább menjen félre egy-két hang, viszont az legyen spontán. Egy hamis hang bocsánatos bűn, ha van mögötte mondandó, viszont egy helyes hang unalmasan játszva, az a halálos vétek! A Rádiózenekarnak is mindig elmondom, nagyon fontos, hogy ne vesszünk el a részletekben, és most már kezdik megtanulni a zenészek. Nem szabad leragadni csak a hangok pontos előadásánál. Persze, mivel rádiózenekarról van szó, eleinte kicsit tartottak a spontanei-

FOTÓ: CSIBI SZILVIA

tástól, hiszen a felvételek világa más, mint az operaké. Velem kezdtek el zenedrámákat játszani, ami a számukra is új kihívást jelentett, s ezt az univerzumot együtt fedeztük fel.

■ Ennyi év közös munka után gondolom, minden rezdülését érzik.

– Mostanában kezdek rájönni, mekkora előny, hogy ezeknél a daraboknál nem dolgoznak más karmesterrel. Sokkal individuálisabban tudom így irányítani a műveket. Azáltal, hogy egyre jobban megismerjük egymást, s nekik nem kell reagálniuk más dirigens elképzeléseire, még jobba válnak a produkciók. Igazán szerencsés vagyok, mert akad még egy zenekar, ahol ez megadatik nekem: a Dán Kamarazenekar csak velem játssza Mozart és Beethoven szimfóniáit, ezáltal sokkal személyesebbé válnak azok a ciklusok is. Visszatérve a Wagner-napokra, számomra az, hogy egy együttes lejátsza a hangokat, az az előfeltétel. Amitől érdekessé válik egy produkció, az az egyedi megoldások kombinációja, az, ahogyan reagálnak az előadók egymásra, ahogyan kifejezik az adott pillanatot. Ehhez szükség van bizonyos fokú improvizációra. Tizenöt órányi zenében – ennyi összesen a Ring – nem lehet mindent lefektetni előre.

■ Megint más lesz most, hogy Stradivari is szól benne...

– A Prima Primissima díjamból születik egy alapítvány, csak sajnos lassabban a kelleténél... Oláh Vilmosnak köszönhetően – munkája elismeréseként –, a Guarneri Society Switzerland felajánlotta a Budapesti Wagner-napokra egy több mint 300 éves, Antonio Stradivari által készített mesterhegedűt. Úgy vélem, Oláh Vilmos által a legméltóbb kezekben szólal majd meg.

■ Arról is nyilatkozott, hogy élete nagy ajándéka a Budapesti Wagner-napok, de csak addig akarja csinálni, amíg művészi kihívást talál benne...

– Az élet nem elég hosszú ahhoz, hogy az ember minden oldalról megismerje a Ringet. Mostanában azt veszem észre, hogy azokat a zeneszerzőket, akik eddigi pályám során végigkísértek, új és új oldalukról ismerem meg. Nagy élményem volt két hónapja a Bécsi Filharmonikusokkal előadni az egyik kedvenc Haydn-szimfóniát a Carnegie Hallban, velük ugyanis ezt még nem dirigálhattam. Most már sajnos eljutottam abba a korbba, hogy minden együttes ifjúsági zenekarrá válik... A bécsiek is nagyon lelkesek voltak, jól fogadták az ötleteimet, s remekül megvalósították a gyakorlatban. A koncert nagy sikert aratott, s azt kérték tőlem, hogy a következő évben csináljunk együtt Haydn-sorozatot. Ezt nagy kihívásnak érzem, mert más lesz, mint amit régen dirigáltam. Egyébként nemcsak velük, hanem a Berlini Filharmonikusokkal és a Chicagóiakkal is vezényelem ezeket a műveket, ők is felkérték rá. Biztos, hogy mindegyikkel más és más lesz a végeredmény. Olyan ez, mintha táncosként különböző partnereim lennének, s éppen az a nehézség és a megoldandó feladat, hogy ugyanazt különféleképp, de ugyanolyan jól adjuk elő. Nagyon az ellen a művészi hozzáállás ellen vagyok, hogy egy darabnak csak egyetlen ideális előadása létezik. Haydnnak szintén ezer arca van, és ugyanez igaz Wagnerre is.

■ Melyik a legkedvesebb Wagner-darabja?

– Olyan, mintha egy szülőtől azt kérdeznék, melyik a kedvenc gyereke... Mindegyik darab más és más kihívásokat nyújt. Az azonban egyértelmű, hogy a legösszetettebb és leggazdagabb alkotás a Ring, a Tetralógiát

ugyanis én egyetlen műnek tartom. Ezért nem is szeretem csak egy-egy darabját dirigálni.

■ *Nem unalmas ugyanazt kétszázadszor vezényelni?*

– Nehéz, de lehetőséget is ad. Biztonságot nyújt, hogy pontosan, hat ütemmel előre tudom, milyen gondok akadhatnak, tisztában vagyok azzal, mikor fárad el az énekes, ha egy adott ponton gyorsítok. Éppen azt élvezem, hogy jobban tudom vezetni az előadást. Hogy merreki individuálisabban zenélni. Már a pianók is másképp tetszenek, s máshová kerültek a hangsúlyok. A technikai kihívásokat jól ismerem, s képes vagyok rajtuk alakítani.

■ *Említette a kort. Idén ősszel a hetvenedik születésnapját ünnepli. Összegez?*

– Egyáltalán nem. Nem szeretem ugyanis a régi felvételeimet, mert ugyanazokat a darabokat ma már másképpen akarom csinálni. Még jobban. S mindig újat szeretnék. De akad is sok nívó, hiszen például a Wagner-napokat követően a milánói Scalában folytatom, ahol Puccini Gianni Schicchi-jét dirigálom, először. A rendező pedig nem más, mint Woody Allen. De ugyanolyan érdekes az est másik darabja, Salieri Prima la musica e poi le parole című egyfelvonásosa. Ez a darab az én javaslatom alapján került a programba, s még Cecilia Bartolitolól tanultam meg, milyen jó zeneszerző volt a Bécsben élő, olasz komponista. Ráadásul ez a

műve jobban is illik a programba, mint Mozart Színigazgatója. Ez természetesen bemutató, de érdekes módon azért akadnak olyan ismert kompozíciók is, amelyeket korábban nem dirigáltam. A Skót szimfóniát például a következő szezonban fogom először vezényelni. Emellett az évad temérdek izgalmas feladatot tartogat, hiszen a Berliini Filharmonikusokat nem csak vezényelem, hanem Mozart 505-ös hangversenyáriájában én leszek a pianista is. Vár egy érdekes Kékszakállú Düsseldorfban, Láng Dorottyaival és Sebestyén Miklóssal. A Ringet Bécsben is vezényelhetem, s a császárvárosban várnak rám Fideliók és Don Giovannik. Ebből a Mozart-operából premierem is lesz Hamburgban, ami azért érdekes, mert már sok évtizede abban a városban élek, de ez lesz ott az első bemutatóm. A milánói Scalában a Giocondát is vezényelem, s lesz egy Tannhäuser-előadásom is, ami azért különleges, mert a párizsi változatot mutatjuk be. Először dolgozom a London Symphony-val, a Felfilágosodás Korának Zenekarával pedig a Trisztán második felvonását adjuk elő, régi hangszereken. Ez az előadás is ablakot jelent számomra Wagnerre, s azt hiszem, azután a produkció után ugyancsak másképp vezényelem majd a műveit... Ha én nem is, más azonban összefoglalja ezt a hetven esztendő. Szeptemberben jelenik meg Oplatka András rólam írt könyve német nyelven, és később a kötetnek a magyar fordítása is kapható lesz. Találó és rám jellemző a címe: Zenekar az egész világ.

R. Zs.

Minél több fiatal magyar tehetséget szeretnénk megmutatni

Interjú Bátor Tamással, a Müpa koprodukciós programigazgatójával a Budapesti Wagner-napok szereposztásának műhelytitkairól

A siker, hogy egy évtized múltán a Budapesti Wagner-napokat a külföldi sajtó a Bayreuthi Ünnepi Játékok konkurenciájaként említi, nem csak a közönség számára látható fellépők, hanem a színpalak mögött évek óta nap mint nap láthatatlanul dolgozó profi stáb érdeme is. A kiváló produkciók egyik záloga a jól kiválasztott szereplőgárda, vagyis a casting, amely a filmszakmában egyértelműen elismert és megbecsült feladat. A Wagner-napok szereposztásáért – a művészeti vezető Fischer Ádám mellett – Bátor Tamás koprodukciós programigazgató felelős, akivel a Wagner-napokért végzett háttérmunkájáról beszélgettünk.

■ *Ön 2012-től vesz részt a Wagner-napok szervezésében, ahol a Müpa koprodukciós programigazgatójaként kulcsfontosságú feladatot lát el a színpalak mögött. Többek között a szereposztás, vagyis a casting kialakítását és egyeztetését. Milyen szempontok érvényesülnek egy-egy évad szereposztásának megtervezésekor?*

– Már a Magyar Állami Operaházban, Fischer Ádám mellett tanácsadóként is az egyik legfontosabb feladatom volt a megfelelő énekesek kiválasztása az adott szerepre. Valamilyen módon ebbe a feladatkörbe már akkor bedolgoztam magam. Ami a Wagner-napok castingját illeti, ott az egyik legfontosabb szempontunk,

hogy a tehetséges magyar énekeseknek is lehetőséget adjunk a bemutatkozásra a Wagner-napokon. És ezt nem csak anyagi megfontolásból tesszük. Nagyon fontos célkitűzése a Wagner-napoknak, hogy olyan énekes gárdát neveljünk, amely a budapesti Operában a Wagner-Verdi-Puccini repertoárt is magas színvonalon fogja interpretálni. Nagyon sok tehetséges fiatal magyar énekes van, akiknek lehetőséget szeretnénk adni, és bemutatni őket a Wagner-napok nemzetközi közönségének, és a külföldi kollégáknak egyaránt. A másik fontos szempont, hogy a fiatal magyar énekesekkel a magyar vokális tradíciót is szeretnénk tovább vinni. Itt van például az idei évben Horti Lilla, aki Freiát éneklí a Rajna kincseiben. Ő Marton Éva tanítványa, akit épp Freia alakításának köszönhetően szerződtetett Christoph von Dohnányi a frankfurti operához. Tehát annak is nagyon örülünk, ha valaki a Wagner-napok felfedezettjeként mérettetheti meg magát a nemzetközi szinten. Itt említeném meg Németh Juditot, Szabóki Tündét, Bretz Gábort vagy Sebestyén Miklóst.

■ *A külföldi énekeseket hogyan választják ki?*

– A Wagner-napokon fellépő énekesek szinte mindegyike korábban már dolgozott valamilyen produkcióban Fischer Ádámmal, és szereti azt a fajta munkát, nem utolsósorban azt a nyugodt légkört, amely Fischer karnagy úr munkamódszerét jellemzi. Ezen kívül nyitott azokra a hagyományostól eltérő színpadi és akusztikai körülményekre, amelyeket a Müpa kínál. A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem akusztikájának köszönhetően, vannak olyan nem kifejezetten Wagner-énekesek, akik itt Wagner szerepekben is kipróbálhatják magukat, és örülnek ennek a lehetőségnek. További

fontos szempont, hogy a Wagner-napokon fellépő énekesek mindegyike szerzett már tapasztalatot német nyelvterületen, és tökéletesen elsajátította a wagneri deklamációt, az énekbeszédet. Itt van például az Alberichet három estén át alakító Kálmán Péter, aki anno Svájc-ból tért haza Budapestre, de Németországban is volt alkalma elsajátítani ezt a különleges stílust, kitűnően beszél németül.

■ *Említette, hogy Kálmán Péter, de akár a Siegfriedet alakító Stefan Vinke is egymást követő estéken lép fel, ami rendkívül megterhelő mind szellemileg, mind fizikailag, mind pedig vokálisan. Korábban volt egy dilemma, hogy négy egymást követő estén, vagy pedig egy-egy napos szünetekkel kerüljön előadásra a Tetralógia. Előbbi előnye, hogy ez megfelel Wagner szándékainak, és a bayreuthi hagyományoknak, hátránya viszont, hogy azonos szerepekre esténként más-más énekest kell szerződtetni. Az egy napos szüneteknél viszont azonos énekesek alakíthatnák a Ringen végigvonuló szerepeket.*

– Stefan Vinke, illetve Kálmán Péter szerződtetésével ez a kérdés most részben megoldódott. Brünnhilde szerepén Catherine Foster és Allison Oakes osztozik, akit tavaly Izoldaként ismerhetett meg a Wagner-napok közönsége. Catherine Fosterrel pedig legutóbb 2010-ben találkozhattak a Wagner rajongók. Őt szerettük volna már korábban is visszahívni, de egyeztetési gondok miatt csak az idei évben sikerült, mert Bayreuthban nem énekel. Wotan szerepében szintén két egymást követő estén lép fel a szintén visszatérő dán bariton, Johan Reuter, míg a harmadik estén a Budapesten kezdettől fogva, Bayreuthban viszont 2018 óta fellépő Tomasz Konieczny alakítja a Vándor szerepét.

■ *Feltételezem, hogy elég komoly egyeztetési gondjaik lehetnek a Bayreuthi Fesztivállal és egyéb európai neves színházakkal, hiszen a Budapesten fellépő énekesek túlnyomó többségét ott is foglalkoztatják.*

– Az egyeztetés valóban komoly nehézségekbe ütközik, hiszen például Bayreuthban sokkal korábban kezdődnek a próbák, míg a Müpában csak május közepén. Így gyakorlatilag mindössze két hét próbaidőszak előzte meg a főpróbákat. Viszont az is megfontolandó, hogy esetleg egy-egy nap kihagyással kerüljenek sorra az operák, mert a mindennapi előadás nem csak a szólisták, hanem a zenekari művészek számára is nagyon megterhelő.

■ *A Rádiózenekar valóban hatalmas teljesítményt nyújt a Wagner-napokon. Sokkal többet annál, mint amennyi megbecsülést kap az évad többi részében ez a kiváló együttes.*

– Valóban. A Rádiózenekar kezdettől fogva a Wagner-napok egyik legfontosabb közreműködője. Fischer Ádám kezdetben az együttesnél volt főzeneigazgató, és közösen vágtak bele ebbe a hatalmas vállalkozásba. Mind művé-

szíleg, mind emberileg nagyon meg van elégedve a zenekar teljesítményével és hozzáállásával, és ragaszkodik a velük való együttműködéshez, azzal együtt, hogy alkalmanként más zenekarokkal is örömmel dolgozik, mint például a Nemzeti Filharmonikusokkal, akik tavaly, a Trisztán és Izolda produkcióban, korábban pedig a Rienzi koncertszerű előadásában működtek közre nagy sikerrel. Megjegyzem, hogy mindkét együttes munkáját elismerően említette a nemzetközi sajtó.

■ *Az egyébként valóban rendkívül nyugodt, harmonikus légkörben zajló próbák során feltűnő volt számomra, hogy mennyire kiegyenlített a nívó a hazai és a külföldi énekesek között. Egyáltalán nem tapasztaltam semmiféle színvonalbeli különbséget a rutinos nemzetközi sztárok, és a fiatal magyar közreműködők vokális és színeszi teljesítménye között.*

– Örülök, ha már a próbák során is ez a benyomás alakult ki. Kezdetben még arra gondoltunk, hogy azokat az énekeseket hívjuk, akiket a Metropolitan-közvetítések alapján a magyar közönség is ismer, de végül a dolgok alakultak úgy, hogy ma már számos olyan vendég lép fel a Wagner-napokon, aki a Metropolitan Operában és Bayreuthban is rendszeresen énekel. Itt van például Camilla Nylund, aki korábban Elzát alakította és most éppen Bécsben alakítja Richard Strauss Az árnyék nélküli asszony című operájának Kaiserin szerepét, ami egy rendkívül nehéz szerep. Annak ellenére, hogy megterhelő a feladat, vállalta, hogy Sieglindéként is bemutatkozzon a Wagner-napok közönségének. Örömmel említtem meg, hogy éppen ezekben a napokban, éppen az Árnyék nélküli asszony egyik előadásán vette át a Bécsi Opera Kamaraénekesé kitüntető címet. Vagyis ma már sok külföldi énekes jelentkezik nálunk és áldozatokat is hajlandó azért hozni, hogy vendégszerepeljen a budapesti Wagner-napokon.

■ *Ezek szerint alapvetően a fiatal magyar énekesek és a külföldön már nevet szerzett Wagner énekesek közül kerülnek ki a Wagner előadások énekesei?*

– Jórészt igen, de nagyon fontos a nemzetközi énekversenyekre való odafigyelés is, mivel a jó szereposztáshoz egyaránt látni kell a magyar és a külföldi felhozatalt. Ezért rendszeresen járok zsűrizni nemzetközi énekversenyekre Spanyolországba, Olaszországba, Ausztriába, Oroszországba, Kínába, és más országokba is. Emellett természetesen rendszeresen figyelemmel kísérem a hazai versenyeket, mint a Marton Éva Énekversenyt vagy a Simándy József Énekversenyt. Mindig nagy öröm, ha egy-egy magyar versenyző szép eredményt ér el, mint legutóbb például Zemlényi Eszter, aki 2017-ben harmadik lett az Észtországban megrendezett Claudia Taev versenyen, és a Wagner-napokon az Erdei madárka szerepét fogja énekelni, vagy Kissjudit Anna, a tavalyi Simándy Énekverseny díjazottja, aki idén az egyik walkür, Schwertleite szerepében mutatkozik be a Wag-

ner-napok közönségének. Azt is folyamatosan figyelem, hogy az európai operaházakban milyen magyar énekesek vannak. Emellett természetesen számos egyéb meghallgatáson is részt veszek, amelyeket operaházak rendeznek, mint például a bécsi Theater an der Wien, a moszkvai, a frankfurti opera, vagy a Magyar Állami Operaház. Nemrégiben volt egy hosszabb beszélgetésem a Wagner- és Verdi-énekes utánpótlásról a kitűnő Dolora Zajick-kal, a fiatal énekesek számára létrehozott Institute for Young Dramatic Voices elnökszékével. Ezt az intézményt kifejezetten a jövő operaénekes-generációinak kinevelésére hozták létre.

■ *Valamit megelőlegezne a jövő tervekből is?*

– Régi vágyunk, hogy meghívjuk a burgenlandi születésű Elisabeth Kulmant, aki félig osztrák, félig magyar származású, és magyarul is beszél. Jövőre azonban ugyanebben az időben éppen Izraelben vendégszerepel egy Mahler-szimfónia szólistájaként, ezért a jövő évadban őt még nem tudjuk felléptetni, de később remélem, hogy eljön hozzánk. Rajta kívül van még néhány titkos vágyam, többek között Láng Dorottya meghívása, aki tavalyelőtt egy nagyszerű dalesttel már bemutatkozott nálunk. Jövőre van azonban egy meglepetésünk, Nyári Zoltán személyében, aki hatalmas sikerrel ugrott be Grazban Korngold A holt város című operájának előadásába, ahol visszahívták Trisztán szerepére is, amiben szintén remekelt. Ezt követően folyamatosan fellépett különböző német színpadokon, ahol a Trisztán mellett nagyon nagy sikerrel énekelte végig a Ringet. Valamennyi kritika kiemelte, hogy a vokális adottságai és énektudása mellett, milyen nagyszerű színész, ezért jövőre őt kértük fel Siegmund alakítására. Fontosnak tartom még megemlíteni, a többi közreműködő, mind a három kiváló budapesti énekkar, a Strausz Kálmán vezette Budapesti Stúdió Kórus, valamint a Magyar Rádió Énekkara és karigazgatója, Pad Zoltán közreműködését, és itt kell megemlítenem a Nemzeti Énekkart is, amely idén ugyan nem, de az előző években Somos Csaba karigazgató betanításában szintén nagy sikerrel vett részt a Wagner-napok produkcióiban. Köszönettel tartozom még a nagyszerű felkészítő korrepetitor csapatnak is, melynek tagjai közül itt nem tudok név szerint mindenkit felsorolni, de nagyon nagy öröm számomra, hogy idén haza tudtuk hívni Bartinai Gábort, aki Mannheimben Studienleiter. Állandó segítőkink közé tartozik továbbá Bartal László és Bizják Dóra, valamint Friedrich Suckel is. Utóbbi egyenesen Baden-Badenből érkezett, ahol az Otellóban Zubin Mehta asszisztense volt, de dolgozik Lipcsében a Zeneművészeti Főiskolán, valamint a berlini Staatsoperben is. A Wagner-napok sikerében az ő munkájuknak is oroslánrésze van. A német nyelvű korrepetitorok ugyanis kiválóan tudják a nyelvet, a kiejtést, a deklamációt, ezért mindig kérjük is őket, hogy írják a listát és ne csak zenei, hanem nyelvi tekintetben is kétszítsék fel az énekesünket.

(Kaizinger Rita)

A MÁV Szimfonikus zenekar jövője – a jövő MÁV Szimfonikus Zenekara Daniel Boicoval

A nagy sikerrel lezajlott kéthetes Japán-turnéről május 31-én hazaérkezett MÁV Szimfonikus Zenekar új művészeti vezetővel – aki az együttes vezető karmestere lesz – indítja következő szezonját. Csaba Pétertől az izraeli születésű Daniel Boico veszi át az együttes művészeti vezetését. Vele beszélgettünk az elképzeléseiről, terveiről.

■ Hány koncertje lesz a zenekarral a 2019/2020-as évadban?

– Relatív sok, minimum tizenkettő! Ezeknek az alkalmaknak az ismétlődő koncertjein szintén én tervezek vezényelni. Mivel még egy-két hete is bővítettük ily módon a feladataimat, előfordulhat, hogy még több közös programunk lesz. Majd jövőre kiderül, hol állunk meg. Az az elgondolás e mögött az, hogy a zenekar teljes közönségének bemutatkozhassak, megismerhessenek; így biztosan vezényelek majd a Zeneakadémia Nagytermében, a Művészetek Palotájában és az Olasz Intézetben. Ha jól tudom, a nyitókoncerteket mindenhol én dirigálok majd. Szerencsém van, mert egy olyan kiváló kvalitásokkal rendelkező együtteshez kerülök a jövő évadtól, amely országszerte ismert, nem csupán a koncertlátogatók körében, hiszen a MÁV elnevezéssel már mindenki találkozott, aki Magyarországon él. A név kötelez, missziónk, hogy növeljük az ismertségünket országszerte. Legyünk annyira láthatók és megismerhetők, amennyire csak lehetséges – a fővárosban és vidéken is, akár a koncerttermekben, akár azokon kívül. Jó lenne, ha lenne saját koncerttermünk, de ez a jövő zenéje.

■ A saját koncertterem már konkrét terv?

– Nem, ez még csak álom, de már szóba került. Keményen dolgozom majd, hogy megvalósulhasson, hiszen ez a zenekar megérdemelné egy saját otthont, egy olyan helyet, ahol létbiztonságban, megfelelő körülmények között, a zenészek kizárólag a hivatásukkal foglalkozhatnának, és nem kellene aggódniuk semmi egyéb miatt. Nagyon tetszik, hogy az együttes igazán benne van Budapest zenei szövetében, és érzem a szeretetet, amit a tagok sugároznak a közönség felé, és fordítva, ami a közönségből árad a muzikusok felé. A másik álmom, hogy a zenekar nemzetközi profilját fejlesszük. Tudom, hogy nemrég tértek vissza egy hosszú, sikeres turnéről, Japánból. De ezt tovább kell vinni és bővíteni, ahogy csak tudjuk. Feladatom lesz még, hogy a művészeti vezetéssel karöltve kitaláljunk új koncertsorozatokat, kreatív eseményeket, és felelősségteljesen döntssem el, hogy milyen szílistákat és karmestereket hívunk meg ezekre az alkalmakra.

■ Ez azt jelenti, hogy szeretné megváltoztatni a koncertsorozatok jelenlegi struktúráját?

– Első körben nem, hiszen először meg kell ismernem a közönségünket. Hiszem, hogy a zene nem csak a kultúra fenntartásáért, hanem magáért a zenéért fontos. Fontos a szórakoztatás, amit manapság sokszor hajlamosak vagyunk elfelejteni. De ha mégis szem előtt tartjuk, akkor előbb fel kell térképeznünk, hogy pontosan kiket szolgálunk. Milyen ízléssel bírnak ezek az emberek, mit szeretnek, mit nem, és mi az, amit már első hallásra is értékelni tudnak. Mikor mennek ki „ez egy kellemes meglepetés volt” érzéssel a koncertteremből. Nagyon fontos ezt előidézni, hiszen ha sokszor érzik, akkor idővel ki tud fejlődni bennük a bizalom irántunk. Amikor legközelebb eljönnek a koncertünkre, és egy számukra ismeretlen név vagy darab szerepel a repertoáron, akkor is tudni fogják, hogy nagy valószínűséggel tetszeni fog nekik, mert az igényeik szerint lett megalkotva a műsor. Nem szabad elidegenítenünk senkit egy-egy kevésbé szerencsés választással, de bátornak és sokszínűnek kell maradnunk. Nagy vonalakban ez a filozófiám.

■ Azok alapján, amiket eddig elmondott, úgy érzem, hogy sok mindenben egyetértés lehet Ön és a zenekar ügyvezető igazgatója, Lendvai György között.

– Igen, én is úgy érzem, hogy egy platformon vagyunk, amióta csak elkezdtünk ezekről a dolgokról beszélgetni. Hiszek abban, hogy az emberek között meg lehet érezni azt a pozitív rezgést, ami jelzi, hogy a dolgok a jó irányba fognak haladni. Vele ezt éreztem a kezdetektől. Persze sokszor javasol olyasmit, amivel először nem értek teljesen egyet, vagy még nem gondolkoztam az ő aspektusában az adott kérdéssel. Ilyenkor belegondolok, hogy miért javasolta, mi lehet mögötte a logika. Ő sokkal jobban ismeri a zenekart, mint én, és tudom, hogy mindent valamilyen megfontolásból, tapasztalás alapján mond. Azt hiszem, amikor én mondok valamit, ő is ugyanezt teszi. Mindkettőnkben megvan a kíváncsiság és a nyitottság az új irányok felé, nem szeretnénk ragaszkodni a berögződésekhez. Szélesre akarjuk tárni az ajtót a közönségünk előtt, hadd jöjjenek be és hadd fedezzék fel azt a szeletet, amit csak mi tudunk nyújtani számukra a klasszikus zene világából.

■ Mit ért az ajtó kinyitása alatt?

Nem szabad ezt úgy felfogni, hogy az ajtót mindenáron muszáj kinyitni. Számomra az a jó értelmezés, hogy érdeklődőnek, befogadónak és nyitottnak kell lenni azok iránt a hullámok iránt, amiket a közönségünk sugároz. Ha nyitva hagyjuk ezt a csatornát, be tudunk nekik mutatni olyan darabokat is, melyeket korábban nem ismertek, de például én nagyon szeretem őket. Ha nagyon szeretek valamit, arra van indokom, hogy miért. És ha valaki megkérdezi, el tudom mondani neki részletesen, átadva azt a szenvedélyt, amit a mű iránt érzek. Őszinte érzésekkel és a kölcsönös kommunikációval tudom azt elérni, hogy az emberek elkezdjenek érdeklődni és felfedezzék azokat a pontokat, amelyeket ők tartanak élvezetesnek.

Manapság sokszor kerül bélyeg az egyes csoportokra a zenei berkeken belül. Ha túl sok modern vagy kortárs darabot tűzöl műsorra, te leszel a „modern zenekar”, ha pedig csak Mozartot és Haydnt, akkor egy idő után csak úgy emlegetnek majd, hogy „a begyöpösödött, unalmas, klasszikus társaság”. Annyira rossz ez a hozzáállás! A zene az zene, és ha élvezed, akkor élvezed. Ennél nem bonyolultabb a képlet. Nem kötelező mindenkinek ugyanazt szeretni.

■ Mit gondol, mi az átlagéletkora a zenekar jelenlegi közönségének?

– Az Olasz Intézetben kifejezetten az idősebb generáció képviselőit láttam, a Zeneakadémián meglepő módon egészen sok fiatal, gyerekeket is – nem tudom, mennyire volt ez egyedi eset. A Művészetek Palotájában

pedig ennek a kettőnek a kombinációját, kevesebb gyereket, több felnőttet.

■ Kell változtatni ezen az arányon? Több gyereket és fiatalot szeretne látni a koncerteken?

– Mindenkinek más a felfogása arról, hogyan kell megvalósulnia a gyerekek klasszikus zenei nevelésének. Az enyém az, hogy a fiatal felnőttekkel és az idősebb generációkkal kell olyan erős kapcsolatot létrehozunk, hogy gyermekeiket is magukkal hozzák a koncertekre. A gyerekek ugyanis sosem egyedül járnak ilyen eseményekre, vagy a szülők, vagy a nagyszülők hozzák őket. Azt kell elérnünk, hogy ők a szórakozás és művelődés ideális elegyét tapasztalják meg nálunk, ami alapján koncertjeinket megfelelőnek ítélik meg fiatal családtagjaik, ismerőseik számára is. Közösséget kell létrehozunk, amiben mindenkinek megvan a maga helye. Tehát a „hogyan vonzzuk be a gyerekeket a klasszikus zenei koncertekre” kérdésre az a válaszom, hogy mindenekelőtt a szüleiket, leendő szüleiket kell bevonzanunk, akik majd őszinte megfontolásból magukkal hozzák gyermekeiket is.

■ A fiatal felnőttek érdeklődését a legnehezebb felkelteni. Sokuk egész nap dolgozik, estére, mire hazakerülnek, elfáradnak. Arról nem beszélve, hogy mennyi információ éri el őket, százféle programból választhatnak minden nap. Kell lennie valami plusznak, ami megragadja őket.

– Igen, ez igaz. Ha „kívülálló” lennék, aki sosem (vagy alig) találkozott életében klasszikus zenével, nem

biztos, hogy magamtól elmennék akár egy koncertre is. „Emberek régi hangszereken játszanak elavult, sokszor több száz éves zenét. Kinek kell ez?” – gondolhatja a felszínes szemlélő. Ha nem adják meg maguknak az esélyt, hogy megismerkedjenek ezzel a világgal, akkor talán örökre ez marad a véleményük. Ezért kell olyan programot kínálnunk, ahol karizmatikus egyéniségek átadják a lelkesedésüket a fiataloknak, olyan stílusú klasszikus zenét bemutatva, amit ez a generáció igényel. A probléma az, hogy a koncerttermekben a közönség el van választva a zenészekről, akik így nem kerülhetnek igazán élő kapcsolatba a hallgatósággal. Az új koncertlátogatók nem értik, hogy miért van ez így és mire jó – végig csendben kell ülni, nem ehetnek, nem ihatnak, nem énekelhetnek és nem illik megosztani észrevételeiket a mellettük ülőkkel. Én mindig, mindenhol azt mondom, hogy nyugodtan jöjjenek oda hozzám beszélgetni vagy akár csak köszönni a koncert után! Nyitott vagyok, ismerjenek meg és kérdezzenek bátran! Akár tőlem, akár a vállalkozó szellemű zenészekről. Azt akarom, hogy a zenekar bevezesse ezt a kultúrát. A közönség ne csak a hallgatóságunk legyen, hanem idővel a barátaink közé tartozzanak, akik újonnan kialakult személyes motiváltságuk miatt eljönnek a legközelebbi hangversenyre is.

■ Sokat lesz majd Budapesten?

– Terveim szerint igen, a lehető legtöbbet, ugyanis nem csak zenei oldalról, de pénzügyileg is szeretném segíteni, fejleszteni az együttést, ehhez pedig szükséges a személyes jelenlétem. Ez abszolút nem okoz gondot, hiszen Szentpéterváron tanultam, így az európai városok atmoszférájához, építészeti stílusához és az ételekhez is szokva vagyok. Nagy vonalakban megismertem, hogyan működik Magyarországon a zenekarok támogatásának rendszere, és úgy gondolom, hogy ki kell egyensúlyoznunk az aránytalanságokat. Úgy érzem, hogy a MÁV Szimfonikus Zenekar sokkal többet érdemel annál, mint amennyit kvalitásaihoz mértén jelenleg kap. Már az első közös próbánkon megfogott az a hozzáállás és minőség, ahogyan zenélnek. Aktívan követik a dirigálásomat, amitől úgy érzem, hogy a pálcámnak szinte különleges ereje lesz. Sok zenekarnál voltam már, nagyon híreseknél is, ezt a fajta rugalmasságot és zenei kifejezőerőt mégsem tapasztaltam még sehol. Szerintem nem csak én gondolom így, hanem az itt dolgozók és a közönségünk is. A fejlődés számomra az első, és mikor itt leszek, nagyon keményen fogok küzdeni, hogy megvalósuljanak az álmaink!

Hörömpöli Anna

„Nem kell félni, folytatjuk a koncertet!”

A MÁV Szimfonikus Zenekar háza táján mindig történik valami érdekes. Nemrég érkeztek haza Japánból, bejelentették, hogy új művészeti vezető érkezik hozzájuk, és mivel a zenekar jövőre ünnepli 75. születésnapját, különleges évadot terveznek. Mindezekről Lendvai Györggyel, a zenekar ügyvezető igazgatójával beszélgettünk.

■ *A MÁV Szimfonikus Zenekar májusban két hetet Japánban töltött. Mi volt az utazás apropója?*

– A Japán-turnét 4-5 évvel ezelőtt kezdtük el szervezni, Ingrid Fujiko Hemming zongoraművésznő hozott össze bennünket a Tempo Primo ügynökséggel. 2019-ben ünnepeljük a 150. évfordulóját annak, hogy Japán és az Osztrák-Magyar Monarchia aláírta a barátsági, kereskedelmi és hajózási egyezményt. Ugyan a Monarchia már a múlté, de az elmúlt 150 évben Japán és Magyarország szoros kapcsolatokat épített ki számos területen, többek között a kultúra szférájában. Mire ez a turné „megérett”, addigra pont ebbe a jeles évbe érkeztünk. Először itthon, a Művészetek Palotájában volt egy nagy ünnepi hangversenyünk május 16-án, majd ugyanezt a műsort adtuk elő a Suntory Hallban is, Tokióban. A Külügyminisztérium is becsatlakozott a projektbe, és meg támogatták a Tempo Primot azzal, hogy kifizették a te-

rem bérletét. Az itthoni koncertre eljött a japán nagykövet, a kinti előadást pedig megtisztelte jelenlétével a japán császári herceg. Talán ez volt a turné legemlékezetesebb állomása. Összesen 14 napot töltöttünk utazással és 9 koncertet adtunk. Egyik szólistánk Kaneko Miyuji Attila zongoraművész volt, aki 6 éves korában költözött Magyarországra anyai nagyszüleihez – ők tanították magyar nyelvre és a zene szeretetére. A másik pedig Kobayashi Ayano, Kobayashi Ken-ichiro mester lánya volt, aki szintén zongoraművész. A turné során egyetlen szabadnapunk volt, ezt Kyotóban töltöttük. Mindegyik koncertteremben különleges élmény volt játszani, mert nemcsak szépek, de a technikai adottságaik is elképesztően jók. Az összesben azt lehet érezni, hogy a terem reagál és rezonál arra, amit a zenészek csinálnak. Utaztunk Sinkanszennel (japán vasúthálózat) is, háromszázal. Vasúti zenekar vagyunk, nem hagyhattuk ki.

Fotó: STEIER MÁRTON

■ Milyen darabok voltak műsoron?

– A Külügyminisztérium felkérésére, Kobayashi Ken-ichiro írt egy darabot erre a kivételes alkalomra, melynek címe: A két haza százötven éve (Hundred and Fifty Years of Two Homelands). Nagyon hatásos és szép kompozíció, amelyben jellegzetes, nagy japán dobok és magyar népdaltöredékek, motívumok is szerepelnek. Ezen kívül játszottuk még többek között a Galántai táncokat Kodálytól, Csajkovszkij 5. és Dvořák 9. szimfóniáját, Liszt Esz-dúr zongoraversenyét és a kihagyhatatlan magyar tánc-válogatást Brahmtól.

■ A zenekar Kobayashi mester szülővárosába, Iwakiba is ellátogatott.

– Így van. Utólag derült ki, hogy milyen nagy dolog volt az ottaniaknak, hogy Kobayashi hazajött! Külön bizottság alakult a koncert megszervezésére és a mi fogadásunkra. A bizottság elnöke személyesen üdvözölt minket. Ajándékokkal és ételekkel készültek, sorfal fogadta a bejövő buszokat, egy sállal a kezükben vártak minket, amin a magyar zászló és kedves üdvözlő szöveg díszelgett. Később a nagykövet elmondta, hogy a látogatásunknak szimbolikus jelentése is volt. Iwaki Fukushima tartományban található, ezt a földrajzi területet mindenki olyan gyorsan hagyta ott, amilyen gyorsan csak tudta a 2011-ben történt természeti és nukleáris katasztrófa után. Mi „mégis” elmentünk és játszottunk az embereknek, amiért nagyon hálásak voltak.

■ Történt bármilyen váratlan esemény a turné során?

– Az egyik koncertünk alatt volt egy ötös erősségű földrengés, pont két darab között kezdődött. Nagyon aranyos volt Kobayashi, ahogyan a zenekarnak mondta: „nem kell félni, nincs semmi baj, folytatjuk a koncertet”. Mondhatnám, hogy akkora volt az első szám sikere, hogy a dobogás és a taps erőssége miatt ötös erősségű földrengést regisztráltak – mondja nevetve Lendvai György.

■ Volt olyan koncert, amelyen a fiatalabb generációk képviseltették magukat?

– Két ifjúsági koncertünk is volt. A japánok szerveznek olyan hangversenyeket, melyek a középiskolás diákoknak és szüleiknek szólnak. Ez a formátum itthon elképzelhetetlen lenne. Persze nem együtt ülnek a nézőtérén – a diákok lent, a szülők fent. Az élményt otthon mégis meg tudják osztani. Kobayashi minden koncert után tartott egy kis beszédet, nagyon nagy szeretettel szólt hozzájuk. Azt fejtette ki, hogy mi, magyarok ázsiai nép vagyunk, és ők is azok. Bizonyos dolgok még mindig közősek, például a szókincsünk egy része. Mondott rá példákat is: ilyen szó a „haktyú” (Hakuchō), ami magyarul hattyút jelent. Megkérte a koncertmesterünket, Trejer Pistát, hogy mondja ki a szót, ami persze majdnem ugyanúgy hangzott, mint a japánok verziója. Óriási volt a hatás, kétezer ember ugrott fel a helyéről. Gyors siker. A só egyébként „sió” (Shio), a víz pedig „miző” (Mizu).

■ Milyen kilátások vannak arra, hogy a zenekar visszatérjen Japánba egy újabb turnéra?

– Két év múlva újra várnak minket. Azt mondta a szervező ügynökség, hogy félve vágott bele a projektbe, mert nagyon nehéz Japánban „új” zenekart bevezetni. A világ legjobb együttesei akarnak ott játszani. Viszont Kobayashi már 30-40 évvel ezelőtt is ismert karmester volt, most pedig ő a nagy sztár náluk. Azt mondják róla, hogy „ilyen szíve nincsen senkinek”. Neki, és rajta keresztül a zenekarnak is óriási sikere volt, így szívesen látnak minket viszont egy újabb turnén.

■ A zenekarhoz a jövő évadtól új művészeti vezető érkezik Daniel Boico személyében. A Múzeum utcában kezdik majd meg a közös munkát?

– Igen. Egyelőre még egy teljes évre meghosszabbítottuk a szerződésünket a görögkeleti egyházzal. Ez persze nem jelenti azt, hogy egy év múlva el kell mennünk,

meglátjuk majd, hogyan alakulnak a dolgok. Ők nagyon bíznak abban, hogy el tudják kezdeni az építkezést – egy görögkeleti templomot akarnak beépíteni az udvarba. Fel is kellene újítani az épületet, már romlik bizonyos helyeken, ahol kikezdte az idő. Nagy változás nincsen a kérdésben.

■ *Miért volt egyáltalán szükség a személyi váltásra?*

– Csaba Péter hét évig volt nálunk, és szerintem nagyon jó munkát végzett, nagyszerű művészeket hozott. Tavaly szóba került közöttünk, hogy nem vállalna annyi koncertet és utazást, mint eddig. Időközben unokája született, szeretne vele többet foglalkozni. Így felajánlottam neki, hogy mi lenne, ha itt maradna a zenekarnál állandó vendégkarmesternek. Ebben maradtunk. A következő évadban 3 koncertet fog dirigálni, kevesebbet, mint eddig, de vendégkarmesterként ez nem kevés. Nagyon büszke vagyok arra, hogy rajta kívül olyan nevek vezényelnek nálunk évente többször, mint Kobayashi Ken-ichiro, Takács-Nagy Gábor és Kesselyák Gergely. Számomra rendkívül fontos, hogyha hívok egy vendégkarmestert, a jelenlétével, a munkájával nyomot hagyjon a zenekarban.

■ *Daniel Boicoval milyen tapasztalataik voltak??*

– Ő még keveset vezényelt nálunk. Csaba Pétert is úgy ismertük meg, mint őt – kétszer-háromszor eljött hozzánk és nagyszerű koncerteket csinált. Daniel szintén sikeres hangversenyeken van túl. Más habitusú és más a munkastílusa, mint Péternek. Bizonyos dolgok a számára evidenciák, például az, hogy mindenki tudja a

darabokat az első próbára. Vagy az, hogy a zenészek próba közben ne kérdőjelezzenek meg semmit, amit nem muszáj – kövessék a koncertmestert és a szólamvezetőket, és ha neki valami nem tetszik, akkor úgyis meg fogja mondani. Addig viszont minden beszéd felesleges, mert az csak a munka ritmusát bontja meg. Fontos számára az is, hogy a muzsikások jókedvűen, felszabadultan játsszanak, és ezt vizuálisan közvetítsék, hiszen a közönségnek szemei is vannak, nem csak fülei. A jövőben a magas színvonalú művészi munka mellett további elvárás felé, hogy aktív szerepet vállaljon a zenekar menedzsmentjében. Meg fogja újítani a repertoárt, mint minden új karmester. Új szólistákat és karmestereket hív meg majd hozzánk.

■ *Miért őt választották a pozícióra?*

– Amikor szóba került, hogy Péter visszavonulna, elkezdtem keresgélni utánpótlás után. Ismertem egy New York-i irodát, és rajtuk keresztül meghívtam Danielt, aki izraeli születésű, de Párizsban és az Egyesült Államokban nevelkedett. A karmesterséget a legendás Ilya Musinnál tanulta Szentpéterváron – úgy, mint Valery Gergiev vagy Yuri Temirkanov. Biztos keze van, és élettel teli mozdulatai, kisugárzása. A zenekar persze nem tudta, hogy azért hívom meg, mert benne gondolkozom a jövőt illetően. Aztán úgy alakult, hogy egyszer ő és a menedzsere maguk jöttek fel hozzám, hogy mi lenne, ha ő töltené be ezt a pozíciót.

■ *Milyen műsorra számíthatunk a következő évadban?*

– Speciális évad lesz, emiatt Daniel egyelőre nem jut annyi szerephez, mint amennyihez vezető karmesterként „megilletné”. 2020 már érinti a jövő évadot – ebben az évben lesz 75 éves a zenekar. Úgy döntöttem, hogy meginvitálok mindenkit, aki még él és mozog és a zenekarhoz valamilyen módon köthető a tevékenysége. Nem csak a múltbeli művészeti vezetőket hívom meg – például Medveczky Ádám sosem volt az, de mégiscsak 40 éve jár hozzánk vezényelni. Ráadásul 2020 más szempontból is fontos, Beethoven-év lesz, a születésének 250. évfordulóját ünnepeljük majd. Előadjuk az összes szimfóniáját, a Müpában a páratlanokat (I., III., V., VII. és a IX), a Zeneakadémián a párosokat, valamint az összes versenyművét. A hegedűversenyre Pusker Júliát fogom felkérni – erről ő még nem tud. Nemrég ötödik helyezést ért el a brüsszeli Erzsébet Királyné Zenei Versenyen, ami nagyon szép eredmény. Vele szeretném nyitni a 2020-ban kezdődő évadot. Maxim Vengerov is érkezik majd, ő a 7. szimfóniát vezényli és a Hármasszert választotta mellé, amiben parterei az ifjú művészek, Devich Gergely és Ránki Fülöp lesznek. Az oratóriumok közül a Missa Solemnis Kovács János vezényletével szóval majd meg, a Krisztus az Olajfák hegyén című művet Csaba Péter dirigálja majd.

Hörömpöli Anna

A MÁV Szimfonikus Zenekar koreai turnéját lemondták a dunai hajóbaleset miatt

Júniusban kilenc napos dél-koreai turnét tervezett a MÁV Szimfonikus Zenekar a Korail Symphony Orchestra meghívására. A két zenekar 2017-ben kötött testvérzenekari szerződést, azóta már többször szerepelt közösen a két együttes Dél-Koreában és Magyarországon egyaránt. Ennek a hagyománynak a folytatása, illetve a koreai-magyar diplomáciai kapcsolatok 30 éves évfordulója adta az alkalmat a júniusi turné megszervezésére. A MÁV Szimfonikus Zenekar tagjai a Korail Symphony Orchestra-t kiegészítve léptek volna fel június 22-én a szöuli Lotte Hall-ban egy nagyszabású koncerten, illetve az azt megelőző napokban kisebb koncerteket adtak volna különböző koreai városok vasútállomásain, valamint a Szöuli Nemzetközi Könyvfesztivál – amelynek Magyarország a díszvendége – keretén belül.

A turnét a május végi tragikus dunai hajóbaleset miatt lemondták. Az elmaradt koncertek csendjével emlékezünk az áldozatokra.

Telt ház, spielpénz, fiatalok a Kodály Filharmonikusoknál

Telt házas koncertek, izgalmas, alternatív koncerthelyszínek, a Budapesti Tavaszi Fesztiválon is fellépő vidéki szimfonikus zenekar, ahol spielpénzt kapnak a muzsikuskok – interjú a debreceni Kodály Filharmonikusok elmúlt idényéről.

■ *Milyen sikerek és nehézségek jellemezték a zenekar 2018–2019-es évadát? – kérdeztem Somogyi-Tóth Dánielt, a debreceni Kodály Filharmónia igazgatóját és művészeti vezetőjét.*

– Összességében egyre inkább úgy érzem, hogy a legnagyobb nehézségek jelentős részét sikerült jó irányba terelnünk. Majdnem egy évtizedes, egyre feszítőbb mélypont után emelni tudtuk a művészeink fizetését, spielpénzt kapnak a kollégák. A korábbi fenyegető veszélyt, a pedagógus bérekkel való konfliktust rendezni tudtuk, versenyképesek vagyunk, azaz a korábban tapasztalt pályaelhagyás – immár kijelenthetem – nálunk megszűnt. Sőt, a debreceni kulturális szférában kiemelt fizetést kapnak a művészeink – ezek azt gondolom mind sikerélmények. Koncertjeink teltházzal, nagy közönségsikerrel zajlanak, a próbajátékokra való jelentkezések is egyre biztatóbb jövőképet tárnak eléink. Most

veszünk fel három (!) fiatal, kiváló hegedűst, de sajnos például a nagybőgő álláshelyet hosszú hónapok óta nem tudtuk betölteni.

■ *Említette a muzsikusai jelentősebb fizetésemelését. Erről az jut eszembe, hogy korábban Ön hangosan lobbizott a zenekari tagok jobb anyagi megbecsülése érdekében, felhívva a városvezetők figyelmét a zenekari művészek pedagógus pályára való elvándorlására. Vajon ennek is köszönhető a látványosabb béremelés?*

– A vidéki zenekarok minisztériumi támogatásának mértéke jelentősen nőtt az elmúlt években, melynek fő célja a bérek emelése volt. Az, hogy az egyes zenekarok ezt az összeget mennyire tudták felhasználni, nagy részben múltott a fenntartó önkormányzataikon. Nálunk is jelentős összegeket vontak el, mégis sikerült úgy alakítani, hogy művészeink érezhetően több pénzt tudnak most hazavinni, mint pár évvel korábban. Nem mondom, hogy ez az összeg a budapesti bérekkel versenyképes, mert nem az. Azonban az életnek vannak egyéb szempontjai is a pénzen kívül, ebben a városban pedig jó élni, és a zenekarba az elmúlt években bekerült kiváló fiatal muzsikuskok jelentős létszáma azt mutatja, hogy a Kodály Filharmonikusok most már egy vonzó munkahely kezd lenni, Debrecen pedig egy vonzó alternatíva arra nézve, hogy a fővároson kívül máshol is lehet tartalmas és gazdag zenei életpályát elképzelni.

■ *A TAO támogatás megszüntetése mennyire befolyásolta a zenekar költségvetését?*

– Bár az elmúlt években több 10 millió forintos TAO bevételeink voltak, ezek az összegek eddig sem befolyásolták döntően a zenekar működésének finanszírozását, ugyanis mindig úgy tekintettünk rá, mint egyfajta „talált pénzre”, nem képezte részét a költségvetésünknek (és számvitelileg intézményi bevételnek sem tekinthető). A nehézséget inkább a kiszámíthatatlan önkormányzati elvonások jelentik. A TAO ebben a formában rendkívül káros finanszírozási forma volt, én nem szerettem – remélem, a pótlásának módja mihamarabb tisztázott lesz.

■ *Korábban nyilatkozta, hogy fontosnak tartja a csapatépítést, de legfontosabbnak, hogy jó karmestereket hívjon a zenekarához.*

– Nem tudom, pontosan mikor nyilatkoztam ezt, de mindig is így gondoltam. Nagyon fontos, hogy valaki tehetségeket és szövetségeket szeretne maga köré vagy pedig olyan embereket, akiket ő irányít.

■ *Különleges koncerthelyszínek is színesítették az évadot, pl. a régi Férihegyi terminál. Honnan jött ez az ötlet?*

– A kezdeményezés a XVIII. kerületi polgármesteré, Ughy Attiláé – nekem pedig már régi vágyam volt ennek a gyönyörű épületnek kulturális funkciót adni. Természetesen a Kodály Filharmonikusok számára sem jön rosszul egy teljesen egyedi arcú, saját budapesti koncerthelyszín a Zeneakadémia és Müpa mellett.

A Budapesti Tavasz Fesztivál keretében áprilisban játszott hangversenyünk másnapján végre nézőként is hallhattam a termet a Budapesti Vonósok kiváló családi koncertjén, és magam is meglepődtem, hogy milyen szépen és differenciáltan szól.

■ *Az évad elején két külföldi turné volt tervbe véve. Mennyiben valósultak meg ezek a fellépések?*

– Természetesen mindkettő megvalósult. Októberben volt egy olaszországi kéthetes vendégszereplésünk, ami azért is volt fontos, mert kifejezetten a zenekarról szólt. Nagyon jó hangulatban telt a turné, a helyszínek a közönség is fantasztikus volt, reményeink szerint lesz folytatása is. Decemberben – már harmadik alkalommal – Kínába utazott a zenekar Kovács László vezetésével, ami intenzív és hosszú, szakmailag sikeresnek mondható koncertkörút volt.

■ *Hét magyar város- köztük Debrecen is beadta pályázatát a 2023-as „Európa Kulturális Fővárosa” cím elnyeréséért – amit végül Veszprémnek ítéltek oda. A programirodának Ön volt az ügyvezetője, a kiválasztási folyamat első fordulóján Debrecen is továbbjutott. Mennyiben tartalmazott más anyagot ez a pályázat a 2010-es beadványhoz képest?*

– A 2010-es évre leadott pályázat nagy része megvalósult, amire Debrecen nagyon büszke lehet. A mostani pályázat is rengeteg olyan dolgot tartalmazott, ami megvalósításra érdemes. A két pályázat között mindképpen nagy különbség, hogy a mostani nem a beruházásokra fókuszál, ezért a koncertterem megépítése és a színházak fejlesztése sem ezen múlik, így zenei szempontból közvetlen kár semmiképp nem ért bennünket.

■ *A 2018–2019-es évad befejeztével a nyári szezon mennyire telik majd munkával?*

– Annyi munka volt az év folyamán, hogy szerettem volna, ha a nyár igazán megterhelő produkciót nem tartalmazna. Több alkalommal lépünk fel a Nagyerdei Szabadtéri Színpadon, ezenkívül Nagyváradon és a Tisza-tónál vannak fesztivál felkéréseink, augusztus 16-án pedig „A debreceni zene éjszakája” címmel Debrecen Főterén töblépcsős eseményt szervezünk a Carmina Buranával, nagytemplomi orgonakoncerttel, Miklósa Erikával, a Talamba Ütőegyüttessel, és a zenekar saját kamaraegyütteseivel. Azt gondolom, ez zenei és turisztikai szempontból egyaránt emlékezetes lesz.

Medvegy Erzsébet

Sokszínűség és tartalmasság a Miskolci Szimfonikus Zenekar 2018-2019-es évadjában

„Ha a következő évadban is minden úgy alakul ahogy az idén, akkor nagyon boldogok leszünk”. Szászné Pónuzs Krisztina, a Miskolci Szimfonikus Zenekar ügyvezetője beszélt – többek között – a zenekar 2018-2019-es évadjáról, a vidéki zenekarok fővárosi ismertségének fontosságáról, valamint a közösségi oldal közönség-csalogató erejéről.

■ *A Miskolci Szimfonikus Zenekar új művészeti vezetője, Antal Mátyás tervei között szerepelt, hogy szeretne sok vendégművészt hívni, és az együttesnek szakmai napokat is tartani. Mennyire valósultak meg ezek az elképzelések?*

– Tulajdonképpen mindkettő megvalósult – kezdte a beszélgetést Szászné Pónuzs Krisztina, a zenekar ügyvezetője. Nyilván bizonyos keretek közé van szo-

rítva a zenekar –munkahelytől független külső tényező által –, de igyekeztünk a lehetőségeinkből a legtöbbet kihozni. Antal Mátyás 2018 óta művészeti vezetője a zenekarnak, és még a munkakapcsolatunk kezdetén megállapodtunk abban, hogy – természetesen a megfelelő egyensúlyt fenntartva – minél több fiatal karmestert hívunk meg az együtteshez. Úgy gondolom, hogy a fiatal „maestrók” változatosságot hoznak, mely

által új élményekkel gazdagodnak a muzsikusok, és a hallgatók egyaránt. Így ebben az évadban sok fiatal karmesterrel dolgoztunk, illetve olyanok is megfordultak a zenekar élén, akik korábban még nem jártak nálunk.

■ *Megnevezne néhányat közülük?*

– Gondolok itt például az olasz Leonardo Sinire, aki – érdekességként – a világhírű londoni Royal Academy of Music trombita tanszakán végzett, karmesteri mesterdiplomáját Amszterdamban szerezte meg, és 2017-ben ő nyerte a Maestro Solti Nemzetközi Karmester-versenyt. Az ifjúsági koncertsorozatunkat Rajna Martin vezényelte, a Miskolci Nemzeti Színház zeneigazgatója Cser Ádám is adott velünk koncertet, ahogyan több alkalommal Illényi Péter, a grazi, maribori, és a győri zenekar vendégkarmestere is. A nagy bérletes koncertjeinket túlnyomó többségben a jól ismert nevek – Antal Mátyás, Medveczky Ádám, Gál Tamás, Somos Csaba – vezényelték, de ezeken a koncerteken is köszönthettünk új partnereket a dirigensek személyében, mint például Rossen Milanovot.

A szakmai napoknál törekedtünk arra, hogy a kollégák ne plusz teherként éljék meg ezeket a próbákat. A fúvósoknak Lakatos György fagottművész, a Budapesti Zeneakadémia fúvós tanszékének docense tartotta, a vonósoknak pedig Falvay Attila a Nemzeti Filharmonikusok koncertmestere, a Zeneakadémia kamarazene tanára segített.

Vendégművészeink esetében igyekeztünk arra figyelni, hogy elég változatos legyen a kínálatunk, azaz ne csak egy bizonyos hangszer vagy hangszercsoport szerepeljen a repertoáron. Ebben az évadban hallhatta a közönség – többek között – a zongoraművész Balogh Józsefet, a német fuvolaművész Karl-Heinz Schützöt, a Kelemen Barnabás és Kokas Katalin hegedűművész-házaspárt, valamint Fenyő László gordonkaművészt is.

■ *A zenekar elég aktívan jelen van a budapesti zenei életben, olyannyira, hogy az Olasz Intézetben saját koncertsorozattal büszkélkedhetnek.*

– Igen, valóban így van. Ez lesz a 3. évadunk, hogy saját szervezésű sorozattal jelentkezzünk az olasz állami intézményben. Eddig évente két alkalommal adtunk koncertet, jövőre pedig három alkalommal várjuk szeretettel a közönséget – Antal Mátyással, és a Bartók Plusz Operafesztiválról ismert – korábban jelentős karmesterek, Claudio Abbado, Herbert von Karajan, Zubin Mehta és Riccardo Muti asszisztensként is dolgozó – olasz Marco Balderi vezényletével. Úgy gondolom, hogy ezek a fellépések az együttes fővárosi ismertségét erősítik, ami egy vidéki zenekar számára igen fontos tényező. Az sem mellékes, hogy szakmai szempontból is jelentősek ezek a koncertek.

Emellett nagyon nagy öröm számunkra, hogy egyre több külföldi felkérésnek is eleget tehetünk. Az elmúlt

évben például volt egy emlékezetes koncertünk a dél-franciaországi Sisteronban. Ekkor egy nappal az indulás előtt kiderült, hogy a koncertet – a meteorológia által jelzett hatalmas viharok miatt – egy nappal előre hozták a szervezők. Így a zenekar érkezés után, egy helyszíni próbával, szinte azonnal színpadra lépett a francia közönség előtt. A hosszú, kimerítő utazás és az izgalmak ellenére a muzsikusok nagyszerűen játszottak, s 1000 ember állva tapsolta őket a Les Nuits de la Citedalle elnevezésű, közel 1 hónapos rangos zenei fesztivál zárókoncertjén.

Január 22-én pedig Olaszországban jártunk. Az együttes a Ravenna Musica elnevezésű rangos koncertsorozat nyitóestjén játszott teltház előtt a Teatro Alighieriben. A siker itt sem maradt el, a szünni nem akaró tapsot 2 ráadással jutalmaztuk. Mindkét turnén Antal Mátyás vezényelte a zenekart.

■ *Örvendetes lehet a zenekarnak az a tény is, hogy a Bartók Rádió 11 bérletes koncertjükből 7-et közvetített.*

– Igen, és jövőre – reményeink szerint – az összes saját bérletes koncertünket hallhatja majd a Bartók Rádió közönsége élő egyenes adásban, vagy későbbi időpontban lejátszva. Jó kapcsolatot ápolunk velük, úgy gondolom ez egy soktényezős folyamat

eredménye, amely a változatos programnak, a zenekar által nyújtott színvonalnak és a stábbal történő rugalmas együttműködésnek köszönhető és nagyon örülünk ennek.

■ A közösségi médiát mennyire veszik igénybe a koncertek közönszervezésére?

– Szerintem nagyon aktívan használjuk a közösségi médiát (szociális hálót), kaptunk is olyan visszajelzéseket, hogy kiemelkedően nagy ott a jelenlétünk. Tapasztalataink szerint alapvetően jól működik, bizonyos koncertjeinket hagyományos módon meg sem kell hirdetni. Júniusban például Edelényben kastélykoncerten lépünk fel, amelyre csupán a közösségi oldalakon történő hirdetéssel elkelt az összes jegyünk. De ugyanígy, Facebook eseményként meghirdetve az évadot lezáró három Promenádkoncertünk is már szinte teltház.

■ Korábban Ön beszélt arról, hogy a meglévő hangversenybérleti díjakon kívül a potenciális bérleti díjak – azaz a családokat, az ifjúságot, a középkorúakat – igyekeznek megszólítani. Mennyire volt sikeres ez a törekvésük?

– Úgy vélem, sikerült növelnünk a koncertlátogatók számát, ami különösen látványos a fiatalok esetében. A középiskolás-egyetemista korosztálynak több, mint 100 bérletet sikerült eladnunk, ami a korábbi évekhez képest 30%-os növekedést jelent. Mindez bizonyára a kifejezetten felénk célzott programjainknak is köszönhető.

■ A TAO által nyújtott támogatás megszűnése szinte kivétel nélkül minden előadóművészeti szervezetet érzékenyen érintett. Önökre mennyire volt ez negatív hatással?

– Nyilvánvalóan mindenkit negatívan érintett a megvonás. Nálunk volt olyan év, amikor a megszerezhető összeget nem tudtuk igénybe venni, így tehát annyira erőteljesen nem szólt bele a költségvetésünkbe. De amikor lehetőségünk volt felhasználni a támogatás összegét, akkor azt hangszervásárlásra, vagy a zenészek minőségi kiegészítő bérezésére fordítottuk.

■ Miskolc alpolgármestere, Kiss János korábban azt nyilatkozta, hogy a zenekarnál közel 20%-os béremelést hajtottak végre. Idén is megkaptak az önkormányzattól minden támogatást?

– Igen, úgy érzem, hogy a város ebben az évadban is a lehetőségeihez mérten minden támogatást megadott a zenekarnak. Úgy gondolom, ha minden így maradna, ahogy ebben az évadban volt, akkor nagyon boldogok lennénk – nevet. A TAO-n kívül a várostól tényleg minden támogatást megkapunk, a szakmai dolgaink is szépen haladnak. Úgy vélem, ha ezt az utat sikerül folytatnunk, akkor jövőre is minden rendben lesz.

■ Ez mind biztatóan hangzik, de korábban gyakran olvastam, hogy próbajátékot hirdetnek „ilyen-olyan hangszerre. Ön szerint miért van ilyen „elvándorlás” a zenekaruknál?

– Kifejezetten a hegedűszólamokba keresünk muzsikosokat, melynek egyszerű prózai oka van: fiatal a zenekar, és sok nálunk a kismama. Amiről ön beszél, az 3-4 évvel ezelőtt valóban jellemző volt a zenekarra. Sokan elmentek tőlünk, ami inkább életvitelre vagy családi okokra vezethető vissza, de ez a folyamat azóta megállt. Ellenben nagyon nehéz helyettesítő állásra megfelelő muzsikuszakembert találni.

■ A 2018–2019-es évad végén, azaz a nyár folyamán hol és mikor hallhatja Önöket a közönség?

– Nyáron sem tétlenkedik a zenekar, 2016 óta évente – júniusban és augusztusban – kerül általunk megrendezésre a nagyon sikeresnek mondható Edelényi Kastélykoncert. Június 16-án – a kiszámíthatatlan időjárás miatt – a kastély dísztermében, augusztusban pedig a nagyon szép zárt kastélykertben adunk hangversenyt. Június 27-én három Promenádkoncerten játszik a zenekar – a komolyzenei hallgatóink felé ezzel zárjuk a 2018-2019-es hangversenyévadot. Június 29-én a családokra gondolva, „MeseFilmfónia” címmel filmzenés koncerttel kívánunk multimédiás élményt nyújtani a kicsiknek és nagyoknak egyaránt, melyhez kiváló helyszín a Miskolci Generali Aréna. Ezután augusztusban – mintegy keretbe foglalva – nyári eseményként, de már a következő évad nyitóhangversenyeként ismét egy filmzenés koncertet adunk, ezúttal szabadéren és Encsen. Majd augusztus 23-án következik az újabb edelényi kastélykoncertünk, utána pedig Miskolcon az „Aperitif” elnevezésű évad-beharangozó hangversenyünk. Ennek érdekessége, hogy helyszíne a Szinva terasz, ami valójában egy amfiteátrum jellegű köztér, a közönség leül a Szinva patak partján, és ott hallgatja a koncertet. Akkor szokott lenni rá az érdeklődés, hogy a nézők alig férnek el a rendelkezésre álló helyen.

Ezeket kívül természetesen idén is részt veszünk a Miskolci Operafesztiválon, melyen ezúttal három produkcióban fogunk közreműködni. Június 20-án a 2018-as operáíró verseny győztese, Albin Fries: Nora című darabját mutatjuk be Cser Ádám vezényletével. Június 23-án a „Három Tenor” elnevezésű Bartók Plusz Operafesztivál záró gálahangversenyén veszünk részt Antal Mátyás vezényletével. Terveink között szerepel még egy szabadtéri koncert az Operafesztivál és a Cziffra Alapítvány közös szervezésében, melyen a szólista az alapítvány művészeti vezetője, a Kossuth-díjas zongoraművész Balázs János, a karmester pedig Kesselyák Gergely lesz – ha minden az elképzeléseink szerint alakul.

Medvegy Erzsébet

„A zenekarokat is lehetne évente értékelni”

Nemzetközi turnék, mesterkurzusok és budapesti bérlet a szolnokiakkal

Különleges utat járt be az eltelt esztendőök alatt a Szolnoki Szimfonikus Zenekar, hiszen félprofi, amatőr együttesből sikerült kiemelt minősítésű társulattá válnia. Mindezt temérdek munkát végzett a zenekar két ügyvezetője, Ignác Ervin és Patkós Imre. Azt mondják, eredményeiket talán az is jelzi, hogy a zenekar vezetői posztjára idén tavasszal rajtuk kívül már mások is pályáztak. A harmadik, 2023-ig tartó ciklusra szóló pályázatot azonban ismét ők nyerték el, nagy ívű elképzelésből pedig erre az időszakra is akad jócskán. Ignác Ervinnel és Patkós Imrével az elmúlt évekről, s az új terveikről beszélgettünk, amelyek között több külföldi vendégszereplés, rangos mesterkurzus, valamint budapesti bérletsorozat is szerepel.

I. Gondolták annak idején, amikor elkezdtek dolgozni a fél amatőr együttesrel, hogy egyszer majd a harmadik vezetői ciklusukra pályázhatnak?

Ignác Ervin: Amikor a magán-alapítású kft-vel működöttünk a zenekart, fel sem merült bennünk, hogy valamikor majd megválasztanak minket. Az azonban hamar kiderült, át kell alakulnunk, más szervezeti formára van szükség ahhoz, hogy tovább tudjunk lépni. 2009-ben megszületett a Szolnoki Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.-t, majd kisebb átalakulás után 2011-ben önkormányzati tulajdonú céggé váltunk. De az már a kezdetekkor nagyon fontos volt, hogy megtaláltuk egymást Imrével, hiszen egy komolyabb cégnél is szükség van több vezetőre, és mi ketten remekül kiegészítjük egymást. Ő irányítja a művészeti területet, én pedig a gazdálkodásért felelek. Az elmúlt években szükség volt jó néhány olyan bátor lépésre, amelyek segítették a zenekart az életben maradásban, s abban, hogy egyre előrébb jusson. Büszkéek vagyunk arra, hogy a szolnoki egy olyan együttes, amely fél profiból – az előadó-művészeti törvény előírásai szerint is – olyan társulattá vált, amely elnyerte a kiemelt minősítést. Imre azt szokta mondogatni: ‘bezzeg’ zenekar lettünk.

Patkós Imre: Azt tartom talán az egyik legnagyobb eredményünknek, hogy az évek során sikerült elérnünk a biztonságos működést, a források költségvetésszintű garanciáját. Egy ilyen területen, mint Szolnok megye, fontos az önkormányzattal való kapcsolat, hiszen ez biztosítja számunk-

ra a tervezhetőséget, s így tudjuk a zenészeinket is hivatatosan és a törvényi keretek között foglalkoztatni. Nagy utat jártunk be, hogy sikerült státuszokat létrehoznunk, s így tudunk tovább küzdeni az általunk kijelölt célokért.

I. E.: Egyetlen dolog volt, amit ennek a munkának a során hiányoltam, az a konszolidáció. Úgy vélem, a zenekar megérdemelt volna legalább egy egyszeri, nagyobb központi támogatást, hiszen a hivatásos zenekarrá váláshoz nagyon sok feltételnek meg kell felelni, elég, ha csak a hangszerparkot említem... Ez sajnos

nem történt meg mind a mai napig... A támogatási lista alján helyezkedünk el. Pedig egy vidéki együttesnek még több forrásra volna szüksége.

I. A feltételeket pedig ugyanúgy teljesíteniük kell, mint a többieknek...

P. I.: Nem akarok másnak a zsebében turkálni, de kíváncsi lennék, a döntéshozók közül hányan látják, hogy hogyan él egy vidéki zenekar. Hogy miként képes a régiójában koncertekkel megjeleni, mennyibe kerül élményt adó produkciókat létrehozni, ehhez milyen lo-

gisztikára van szüksége, milyen infrastruktúra-hiánnyal kell az adott területen megküzdenie, s mindez milyen pluszköltségeket jelent. Jó lenne, ha eljőnnének és látnák, hogy hogyan élünk ...

I. E.: Csak ifjúsági hangversenyből például az elmúlt évadban százat adtunk, régi szenvedélyünk a közönségnevelés, és ezek nem másodosztályú koncertek. Nagy élmény, amikor há-

romszáz diák csöndben, teljes figyelmével élvezzi az előadást. Bár a középiskolás korosztály nagyon kritikus közönséget jelent, őket is el lehet varázsolni és megnyerni a komolyzenének. Mi a kis falvakba is elvisszük a zenét, azokhoz a gyerekekhez, akik számára például a Műpa elérhetetlen... A Filharmóniával is évek óta dolgozunk, kilenc koncerttel kezdtük, ma már 26-nál tartunk. Összegezve: egyharmad pénzzel kevesebből adunk ugyanannyi hangversenyt, vagy akár még többet is, mint a nagyobb társulatok. Szóval, ebben is 'bezegek' vagyunk.

P. I.: Hozzánk kevesebb pénzért is eljönnek a jó szólisták, a berliniek, bécsiek egy-egy művésze járt például az együttesnél az elmúlt szezonban. Tudják ugyanis, hogy nálunk nem kell szakmailag kompromisszumot kötni, s jó hangulatban, jó társasággal muzsikálhatnak.

I. *Emlegették a szűkös büdzsét. Akkor gondolom Önöknek sem mindegy, hogy a TAO-pótlás milyen nagyságú lesz, s ez mikor érkezik meg a zenekarhoz.*

I. E.: A költségvetésünk 10-15 százalékat tette ki eddig ez az összeg, elengedhetetlen az életben maradásunkhoz. Ha ugyanis ez a pénz nem érkezik meg hozzánk hamarosan, akkor augusztus elsejétől tíz zenésszel kevesebbet tudunk foglalkoztatni. Nem várhatok ezzel novemberig, mert ha kiderül, kevesebb a pénz, akkor nem fogunk tudni fizetni... A hiányt – minden támogatása ellenére – az önkormányzat sem fogja pótolni. Így türelmetlenül várjuk, mi lesz ezeknek az összegeknek a sorsa...

I. *Kár lenne lerombolni mindazt, amit eddig építettek. Meséljenek arról, mit tartanak a legfőbb eredménynek az eltelt évekből!*

P. I.: Két bérletsorozatunk van ma már, a Liszt és a Fantázia, emellett most már két mesterkurzust fogunk indítani nyaranként. Nagyon örülünk, hogy a Bécsben élő, olasz karmester, Giuseppe Montesano is tart nálunk karmesteri workshopot. Sőt, jövőre azt tervezzük, hogy Izaki Maszahiro vezetésével opera szemináriumot indítunk. Két útja van a nemzetközi kitekintésnek, az egyik, ha turnézni indulunk, a másik pedig, ha idehozuk a külföldi zenei élet rangos szereplőit. Mi ezt a kettőt együtt valósítjuk meg. Ha a koncert- és közönségszámokat nézzük, akkor az elmúlt évek alapján nagyon elégedettek lehetünk.

I. *Viszont most teremgondjaik adódtak, hiszen felújítják a szolnoki Szigligeti Színházat...*

I. E.: Igen, s bennünket is nehézségek elé állít, hiszen az Aba-Novák ötszáz férőhelyes helyszín, ahová mellettünk beköltözik a felújítás idejére a színház is. Így most a campusra (Debreceni Egyetem Szolnok Campus) megyünk, ahol korábban már volt bérletünk. A bérletes hallgatóinknak azonban nem könnyű eljutni a Tiszaliget végére, így olyan programokat kell összeállítanunk, amelyek kellő vonzerővel bírnak, hogy vállalják a nehéz-

ségeket. Ráadásul két évre kell így berendezkednünk, mert addig tart a felújítás. Arról nem is beszélve, hogy eddig a színház is megrendelőnk volt, az Aba-Novákban azonban nincs lehetőség az élő zenés előadásokra, s a tőlük kapott, eddigi összegek is hiányoznak a költségvetésünkéből...

I. *Persze mindig könnyebb úgy zenészeket szerződtetni, hogyha a zenekari munka mellett színházi elfoglaltságra is van lehetőség...*

I. E.: Nagy vágyam, hogy letelepítsem Szolnokon a muzsikásokat, eddig tizenhármat sikerült is. Vagy önkormányzati szolgálati lakást, vagy albérlet-támogatást adtunk nekik. Bízunk benne, hogy megépül a négyes út, s azzal is erősödni fog a város. Remélem, mire a mostani mandátumunk lejár, addigra már kézzel fogható lesz az eredmény. A színház felújítása miatt a mostani egy nehezebb időszak, de ez csak átmeneti állapot. Szerencsére így is van elég jelentkező, a legutóbbi próbajátékunkra is tíznél többen érkeztek. Tudom persze, hogy máshol sokkal magasabbak a fizetések, viszont ha valaki megismeri a Szolnokon folyó szakmai munkát, s örül annak, ha jó hangulatban dolgozhat, akkor minket választ.

I. *Ha van elég jelentkező, az már mindenképpen siker. Mit emelne még ki az elmúlt időből?*

I. E.: Az egyik legnagyobb teljesítménynek azt tartom, hogy a Szolnoki Szimfonikus Zenekar felléphetett a bécsi Musikvereinban. A Német requiemet adtuk elő, nagy tetszést aratva. Mérföldkönek tartom a zenekar fejlődésében azt is, hogy kialakult a stabil bérlet- és ifjúsági sorozatok struktúrája. Nagy hagyományokkal bír az újrakezdésünk, s az, hogy Szolnokon megtöltünk egy kétezres csarnokot, olyan nagyságrendet jelent, mintha Budapesten a Papp László Arénában adna el valaki minden jegyet. Ugyanilyen népszerűsége tett szert a nyári Parti-túra Fesztiválunk, amelyet idén már nyolcadik alkalommal rendezünk meg. Nagy örömünkre elindultak a külföldi vendég szereplések is, Kínában jártunk két hetes turnén, várnak is minket vissza, most pedig Ausztriába és Svájcba megyünk.

I. *Ennyi programmal és feladattal gondolom az irodai munkatársaknak is van teendőjük...*

I. E.: Így igaz, bőven van feladat és szervezni való. Az évek során most jutottunk el odáig, hogy megfelelő a létszám az irodában. Mindenki teszi a dolgát, hogy a zenekart, a közönséget, a különböző nagy szabású projekteket és produkciókat a lehető legjobban ki tudjuk szolgáltatni. Ez csapatmunka. Nagyon jó érzés látni a munkánk gyümölcsét, látni a közönség és a zenészek arcát egy-egy sikeres rendezvény és koncert után. Csodálatos volt a részese lenni annak, amikor a 2018-as januári tánckoncerten kétezer ember állva tapsolt és énekelt.

P. I.: Nagy összefogás szükséges ahhoz, hogy minden gördülékenyen menjen, de ebben fanatikus lelkesedéssel

veszünk részt. Ebben a zenészek is partnerek. A siker őket is ösztönzi. Hogy csak néhány nevet soroljak a múlt év vendégművészei közül: Szűcs Máté, Somodari Péter, Tarkóvi Gábor. Olyan fiatal, tehetséges karmesterek dolgoznak velünk rendszeresen, mint Cser Ádám vagy Dobszay Péter, de külföldi maestrók is gyakorta a koncertdobogókra lépnek. Természetesen fontos a zenekar művészi fejlődése szempontjából, hogy a vezető dirigensünk a kezdetek óta Izaki Maszahiro. Összességében tényleg megnyugtató lehetne az életünk, ha az anyagiak miatt nem kellene folyamatosan aggódnunk...

I. *Milyen programokat kínál idén a Parti-túra? Mely koncerteket emelnék ki a következő szезонból?*

I. E.: Új helyszínen is bemutatkozik a nyári sorozatunk, a rakpartra költözünk egy koncert erejéig, ott adjuk elő A Tűz és a Víz misztikum címmű produkciót. De Falla, Stravinsky, Borodin, Händel kompozíciói hangzanak fel Izaki Maszahiro vezényletével. Lesznek táncosok, hatalmas kórus is, s a címhez illően építünk a folyópartra egy óriási máglyát. Az idei sorozat augusztus 3-tól 29-ig tart, szerepel benne Hány János-produkció, gyerekelőadás, szimfonikus parádé és mozivarázs előadások, St. Martinnal. Augusztus elején pedig az Ördögkatlan Fesztiválon lép fel a zenekarunk.

P. I.: A jövő szезonunk is tartogat jócskán különlegességeket, hiszen bemutatjuk a Figaro házasságának koncertszerű előadását a Co-Operával, tartunk Wagner-estet, jönnek a Jávorkai testvérek. Az Újévi koncertre pedig – egy kis kitérő után – ismét a hagyományos tánckoncerttel, kórusokkal és táncosokkal várjuk az érdeklődőket. A *Boléro remix* műsorán a korábbi újévi koncertek legsikeresebb produkcióiból is felcsendülnek dallamok.

I. *Mi az, ami a következő ciklusukban újdonságot jelent a korábbiakhoz képest? Mennyiben változott a koncepciójuk, mik a terveik erre a négy évre?*

I. E.: Én a következő ciklusomban is képviselni fogom az egyenlőséget és a minőséget. Nem titok, hogy vannak olyan zenekarok amelyek „egyenlőbbek” a többieknél. Ahogy a parván mögül mi is kizárólag szakmai szempontok alapján értékelünk egy zenészt, úgy a zenekarokat is lehetne évente értékelni. Fontos, hogy a koncertlátogató mindig jó minőségű előadást halljon, és a minőség, mint faktor, megjelenjen a központi költségvetés elosztásában is. Ez nálam mindig napirenden van, úgy gondolom joggal. Ide tartozik még az a gondolat is, hogy a Zeneművészeti Bizottság jelenlegi összetétele nem tükrözi a magyar valóságot, és a vidéki zenekarok nincsenek képviselve.

P. I.: Kialakult a stabil bérlet struktúránk, azok a nagy rendezvények, amelyeket minden évben igényel a közönségünk. A koncertjeink a világ bármely pontján megállják a helyüket. Mindezt szeretnénk tovább erősíteni. A tavaszi közgyűlésen is azt mondtuk el, hogy az eddigi munkánkat akarjuk folytatni. Szeretnénk a 2020-21-es szезonban Budapesten is elindítani egy szезonbérletet, emellett még több ellátatlan területre eljutni a régiókban. Persze, jó lenne még több külföldi turnéra indulni, és számos állandó nemzetközi partnerre szert tenni. Készítettünk egy nagy formátumú székháztervet, az egyik álmunk, hogy legyen egy olyan otthonunk, amely koncert és próbahelyszín egyszerre. Ahol hozánk alkalmazkodnak... Úgy vélem, talán az is igazolja, hogy jó úton járunk, hogy már más aspiráns is pályázott a zenekar vezetésére... Terveink akadnak jócskán, s nem csupán egyetlen ciklusra, csak legyen meg hozzá a szükséges forrás is...

R.Zs

Kultúrmisszió a belváros szívében

„Elkezdünk nyitni a könnyű műfaj felé.”

A Budapestre érkező turistáknak minden szombat este különleges zenei élményben lehet része: a Duna Szimfonikus Zenekar hangversenyein betekintést nyerhetnek a 19-20. századi magyar zeneirodalom esszenciájába. Az együttes ugyanakkor elkötelezett a fiatalok zenei nevelésében, akár a színpadon, akár a közönség soraiban foglalnak helyet. Emellett nem olyan rég a műfajok közötti kalandozásba is belekóstoltak. Mindezt alacsony létszámmal, viszonylag szűkös anyagi körülmények között – de nagy sikerrel és lelkesedéssel. Szklenár Ferencsel, a zenekar művészeti vezetőjével az elmúlt évről, jövőbeli tervekről és szakmai misszióról beszélgettünk.

■ *A patinás Duna Palota falai között beszélgetünk. Milyen szerepet tölt be ez az épület a zenekar életében?*

– A Duna Palota az otthonunk, itt próbálunk és itt adjuk a legtöbb hangversenyt is. Számos albérlet és költözés után *Bíró Ildikó*, a Duna Palota igazgatójának javaslatára jöttünk ide. Az épület a Nemzeti Vagyongazdálkodási Zrt. tulajdona, de a tulajdonosi jogokat a Duna Palota Non Profit Kft. gyakorolja, mint főbérlet. A zenekar kb. 150-160 napot foglalja el a színháztermet, a maradék napokon pedig külső szervezeteknek van bérbe adva. Ennek egyébként örülünk, mert a házat el kell tartani. Az állami támogatás csak a zenészek és a Duna Művészegyüttes táncosainak a bérét fedezi le nagyjából. Semmi egyéb támogatás nincs, amiből az épület mindennapi kiadásait, a fenntartási költségeket, rezsit, bérleti díjat fedezni lehetne. Ez sokszor azt eredményezi, hogy a bevételi kényszer miatt meg kell változtatni az eredeti próbatermünket, hogy a termet át tudjuk adni. Ez azért okoz csak gondot, mert vannak rendkívül visszhangos termek, ahol zajosabb produkciót már nem tudunk eljátszani. Ráadásul óhatatlanok az áthallások, így nagyon nehéz egyszerre több rendezvényt tartani. Néhány éve felmerült, hogy az Eiffel-csarnokkal egy helyrajzi számon található Törekvés Művelődési Központban helyet kaphatunk, amely egyébként idővel egy nagy kulturális központtá nőheti ki magát, ugyanakkor nehéz azt elképzelni, hogy a belvárosi közönségünk átszokik a Kőbányai út–Hungária körút sarkán lévő épületbe. Nem szabad elfelejtenünk, hogy Magyarország egyik legszebb helyén dolgozunk, függetlenül attól, hogy az erősen igénybevett épületre ráférne már egy felújítás. Főleg a vendégtereket kellene megújítani, hogy a palota-jelleg érvényesülni tudjon.

■ *Az elmúlt időszakban hogy alakult a zenekar élete?*

– Tulajdonképpen sok eltérés nem volt a korábbi évekhez képest, mivel a fellépéseink szakmai gerincét a bérletek, valamint a Budapest Gálakoncertek adják,

minden más ezek köré szerveződik. A 45 tag nem nagy létszám, mindig mindenki mindenben játszik, az együtműködések keretén belül szervezett fellépések lefedik a zenekar kapacitását. De azért a mi életünkben is akad újdonság. Az egyik, adminisztratív jellegű változás, hogy eddig a Belügyminisztérium volt a felügyeleti szervünk, de idén átkerültünk az EMMI-hez. Egyelőre a mindennapi munkában még nem érezzük a különbséget, mindent ugyanúgy csinálunk, mint eddig. A másik, zenei újdonság, hogy elkezdünk nyitni a könnyű műfaj felé. Új sorozatot indítottunk SZIM-FoUr-ZIÓ néven, amelynek első állomása a *Fourtissimo Jazz Orchestra* és a Duna Szimfonikus Zenekar közös koncertje volt. Ez az évad egyik kiemelkedő eseményének tekinthető: mi is élvezettel játszottuk, a jazz zenekarnak pedig nagy élmény volt, hogy számaik egy sokkal dúsabb hangzásban szólaltak meg. Jókedvű és jó hangulatú szakmai együtműködés volt, óriási közönségsikerral. Ráadásul az ilyen jellegű előadás más közönséget vonz. Jövőre lesz ismétlődő koncert és 1-2 új projekt is kezdődik majd. A műfajokat átölelő kalandozásnak része volt az is, hogy *Herencsár Viktória* minket kért fel közreműködőnek az Újévi Cimbalomfesztiválra, ahol az ő műveiből játszottunk. Régi vágyam vált valóra azzal, hogy a Családi Martinékat a műsorismertetés mellett vetítésekkel színesítjük, így az egész előadás sokkal komplexebb lett. A társművészetek összefonása szerintem érdekli a közönséget. Ráadásul az Ifjúsági hangverseny helyett Családi matinének keresztelt bérletre – új közönségként – az idősebb generáció is bátran el mer jönni. A jövő évadra például 230 db már el van adva a 280 férőhelyből. Ami nem változott, hogy továbbra is igyekszünk megnyerni a magyar zenei élet nagyjait is, valamint nagyító alatt figyeljük a versenygyőzteseket, a Fischer Annie ösztöndíjasokat, hogy nekik is adjunk fellépési lehetőséget. Emellett saját karmester- és hangszeres kurzusunk is van. A karmesterrel, *Deák Andrással* együtt úgy gondoljuk, hogy ennek a zenekarnak ez a szakmai feladata.

■ *Vendégművészként kik léptek fel a zenekarral?*

– Szakmai tervünk része az is, hogy zenekari szolistas is fellépnek minden évben. Azok a tagok, akiknek van ilyen ambíciója és tudjuk, hogy megfelelő szinten muzsikálnak, azok megkapják a lehetőséget. Emellett évek óta visszatérő szólistánk *Balog József* zongoraművész, a közönség egyik kedvence. A Fischer Annie-ösztöndíjasok közül meghívtuk *Dolfin Balázst*, a karmester akkor *Antal Mátyás* volt. Olyan japán hegedűszólista is fellépett velünk, aki korábban a kurzusunkon vett részt. Állandó vendégkarmesterünk *Horváth Gábor*. Az évad egyik legnagyobb sikerű koncertjét *Baráti Kristóf* és *Farkas Gábor* játszotta. De járt nálunk svájci művészpár Mozart Kettősversennyel, *Medveczky Ádám*, *Kertesi Ingrid*, és a tavalyi karmesterversenyről *Dobszay Péter* is.

■ *A bérleti hangversenyeken és a gálakoncerteken kívül milyen más feladatokat vállalnak még?*

– Az utóbbi néhány évben mi is beálltunk azon zenekarok sorába, amelyek saját játszóhelyükön kívül vidéki városokban is megfordulnak. A Filharmónia Magyarországgal való együttműködésünk keretében kb. két hetet járunk vidékre, lehetőség szerint Budapest közelében. Emellett játszunk a zeneakadémiai vagy az Erkel Színházi bérletükben is, és van egy közös, 3 előadás-

ból álló sorozatunk az V. kerületi gyerekeknek. A nemzeti ünnepekhez kötődően a Belügyminisztérium ünnepségein adunk műsort, ami évente minimum 3 nagyzenekari fellépést és 15-20 kamarafellépést jelent. A Zeneakadémián évek óta mi játszunk a karmesterfélével. Emellett erős együttműködésünk van a japán világgal: sok művészt fogadunk onnan, de olyan animációs filmzenekonzertet is adtunk már, ahol a ghibli figurák világában kalandoztunk. Természetesen alkalmi felkéréseket is kapunk, pl. újévi koncert, amelyeket lehetőségeinkhez mérten el is vállalunk.

■ *Mi a legfőbb probléma, amellyel a zenekarnak szembe kell néznie?*

– Az egyik, hogy a zenekarunknak gyakorlatilag nincs menedzsmentje, az ügyek kezelését mindössze négy ember végzi: az irodai titkár, a jegyeladási koordinátor, a karmester és jómagam. Legalább 18-20 tagú apparátusra lenne szükség, hogy a koncertek megfelelően legyenek propagálva, és minden jól működjön. Ezt a problémát mi stabil, tartós partneri fúziókkal igyekszünk áthidalni, többek között a Filharmóniával vagy a Budapest Gálakoncerttel: mi eljuttatjuk a műsort, ők megszervezik a közönséget. Ugyanakkor ez a helyzet az alapvető problémára mutat rá: az anyagi források hiányára. A zenekarok nyilvános költségvetéséből egyér-

telmően látható, hogy a sor alján foglalunk helyet. Arra is szeretném felhívni a figyelmet, hogy a feltüntetett kb. 200 millió forint – ami 45 főre levetítve nem is tűnik olyan kevésnek – a Duna Palota Non Profit Kft. költségvetése: ebbe a zenekaron kívül a *Duna Művészegyüttes* táncosai is beletartoznak. Vagyis ez a pénz mintegy 100 művész és az őket kiszolgáló személyzet eltartására szolgál. Ebből eredően a bérezés sem túl magas. Szomorú, hogy szinte mindenki alkalmazotti minimálbéren van (akár 20-30 év eltöltött munka után is), a fizetésrendezés fel sem merül. A pedagógus pályánál volt egyfajta korrekció, a klasszikus zenei szférában pedig mindenki próbál valahogyan pótlást találni, hogy az állomány tagjait ne lehessen elcsábítani.

■ *Mekkora fluktuációt okoz ez a zenekarban? És hogyan hat a zenei utánpótlásra?*

– Van egy stabil, évtizedek óta itt dolgozó mag, ugyanakkor a kulcsponti hangszereken bőségesen előfordul. A legjelentősebb a cselló szólamvezetői helyen és az I. kürtben, de az oboa szólamban is voltak változások. Emellett adódik egy természetes „örségváltás”, hiszen aki évtizedekkel ezelőtt fiatalon kezdett itt zenélni, az ma már inkább az idősebb generációt képviseli. A zenei utánpótlás azonban mindaddig nem lesz megoldva, amíg nem tudunk megfelelő fizetést felkínálni. A fiatalok inkább pályaelhagyók lesznek, de ennyi pénzért nem jönnek el státuszba dolgozni. Ehhez vagy nagyon elhivatottnak kell lenni, vagy támogató családi háttérrel kell rendelkezni. Azért évi 3-4 új tag szokott hozzánk érkezni.

■ *Mi a zenekar erőssége, amely a nehézségek ellenére sok muzsikust ilyen hosszú időn keresztül itt tart?*

– Azt hiszem, a zenekar legerősebb pontja, hogy hol dolgozunk. Aki szereti a szimfonikus zenekari munkát, szinte mindennel találkozhat itt, a 20.–21. századi monumentális nagy művek kivételével: ezek sem helyileg nem férnek ide be, sem apparátus nem áll rendelkezésre. De ezt leszámítva a teljes zenekari irodalmat játszuk, esetenként operával, operettel, könnyűzenével kiegészítve. Emellett – tekintve, hogy a fizetés nem magas – megpróbáljuk úgy szervezni a munkát, hogy egy fél állás tanítás is beleférjen a zenészek életébe. A gyerekek zenei nevelésében egyébként is igyekszünk jelentős részt vállalni.

■ *Hogy látja a közönséget? A változatos programokra valószínűleg több réteget is be tudják vonzani.*

– Látjuk, hogy idős a közönség, éppen ezért dolgozunk – pl. a fúziós koncertekkel – a fiatalításon. De ha visszaemlékszem, a közönség soraiban akkor is idősök ültek, amikor én voltam 20-30 éves. Talán ezek a rétegek jobban vonzódnak a klasszikus zenéhez, és remélem, hogy továbbra is lesz hozzá kedvük és (anyagi) erejük. Ugyanakkor tevélegesen teszünk azért, hogy a gyerekek olyan impulzust kapjanak, amelynek hatására később felnőtt-

ként is visszatérnek. Másik „misszió”, hogy a Budapestre érkező külföldi turistáknak olyan kulturális élményben legyen részük, ahol a klasszikus zenétől kezdve a magyar operetten keresztül a cigányzenei blokkig változatos művészi értékek vannak felvonultatva. Szerencsére a Budapest Gálakoncertek zömében teltházak. Bár a közönségszervezés ott sem könnyű, mert a tendencia azt mutatja, hogy a „kocsmaturizmus” nagyon erős, és az a közönségréteg kevésbé nyitott a zenére. Lehet azonban kombinált jegyet vásárolni, amelyhez vacsora is tartozik a Duna parton, ez így már vonzó csomag.

■ *Az idei évadban, illetve a nyáron mi vár még a zenekarra?*

– A karmesterkurzusok még előttünk állnak: az egyik középpontjában Mozart és Csajkovszkij zenéje áll, a másikban főleg zongoraversenyek lesznek terítéken. Júniusban fellépünk a Szent István Bazilika előtt rendezett Duna Karneválon, július 7-én pedig Kékestetőn a Muzsikál az erdő sorozat keretén belül. A Budapest Gálák egész nyáron folytatódnak, de igyekszünk megoldani, hogy a tagok szabadságára is el tudjanak menni.

■ *A következő évadban mire számíthat a közönség?*

– Az Őszi bérletből kortárs újdonságként kiemelném Götz Nándor Szaxofonversenyét, amelyet a szerző előadásában hallhatunk majd. De nagyszerű koncertnek ígérkezik Kovács János vezényletével Bartók III. Zongoraversenye, Csalog Gábor előadásában. Vendégül látjuk a karmesterverseny-győztes Garo Avestian-t Libanonból, aki többek között Rodrigo Concierto de Aranjuez c. darabját dirigálja majd. A Családi Matinéban pedig tematikus hangversenyek lesznek vetítésekkel, az első alkalommal a világ leghíresebb hangversenytermeit járjuk körül: zenei aláfestéssel bemutatjuk többek között a Musikverein-t, a Carnegie Hallt-t, a Concertgebouw-t, és természetesen nem marad ki a Zeneakadémia sem. Emellett szeptember elején jótékonysági hangversenyt adunk a II. kerületben, a Törös Alapítvány szervezésében, amellyel már több éve együttműködünk. Idén a Fischer Annie-ösztöndíjas Balogh Ádám játssza velünk Csajkovszkij b-moll zongoraversenyét.

■ *A zenekar 2021-ben ünnepli majd fennállásának 60 éves évfordulóját. Vannak már erre vonatkozó előzetes tervek?*

– Még nincsenek, mert egyelőre nincs olyan anyagi forrás, amely alapján biztosra mondhatnánk, hogy kiugró ünnepi programsorozatot tudunk rendezni. Akkor is szép évforduló lesz, ha itt a saját helyünkön, a Duna Palotában ünnepeljük, de természetesen nagyon fogunk örülni, ha a Zeneakadémián vagy a Művészetek Palotájában is kapcsolódik ehhez egy koncert. Ez utóbbi ráadásul arra is alkalmas lenne, hogy a táncegyüttessel közösen tudjunk fellépni a jubileumi előadáson.

Varga-Tóth Rita

Sokszínűség, lokálpatriotizmus, innováció = Út a zenéhez

„Egy zenekar nagyon gyorsan tud változni, de vele együtt változni kellene a közönségnek és a helyszínnek is.”

Verdi vagy filmzene, Művészetek Palotája vagy iskolai tornaterem, szabadtéri vagy online hangverseny – az Óbudai Danubia Zenekar számos területen csillogtatja meg sokoldalúságát. Ami mégis állandó: a zene és a közönség iránti elkötelezettség. A negyedszázados jubileumi év végén a zenekar ügyvezetője, Ács Péter mesélt a zenekar által képviselt értékekről, az irányvonal alakulásáról, közönségtoborzásról, de szóba kerültek a mai zenei élet kihívásai és a jövőbeli célok, tervek is.

■ Nemsokára véget ér a zenekar 25 éves jubileumi évada. Hogyan értékeli az elmúlt időszakot?

– A saját szervezésű koncerteket már befejeztük a Zeneakadémián és a Budapest Music Centerben, így a jubileumi évadot nagyrészt lezártuk. Lehetőségeinkhez képest igazán méltóan sikerült megünnepelnünk ezt az évfordulót. A zenekar vezetése elégedett, de azt gondolom, a muzsikások is.

■ Milyen visszajelzés érkezett a közönségtől?

– A közönségtől egyetlenegy visszajelzés érkezett: hogy jöttek. Ennél jobbat nem is nagyon lehet várni. Sajnos mostanában rengeteg a nem teljesen telt házaskomolyzenei produkció. Mi, a munkánkunk köszönhetően, azzal büszkélkedhetünk, hogy szinte majdnem végig telt ház előtt játszottunk: az évadban 96%-os volt a telítettség.

■ Hogyan változott a zenekar profilja 25 év alatt?

– 2013-ban, Hámosi Máté érkezésével egy erőteljes váltás következett be. Az ezt megelőző 20 éves előtörténetünket nagyjából mindenki ismeri: baráti társaságból alakult ifjúsági zenekarként indultunk, amelynek csúcsa a Nemzeti Ifjúsági Zenekar cím volt a 2000-es évek fordulóján. 2007-ben, több mélypont után érkezünk Óbudára, majd alakultunk szimfonikus zenekarrá: Óbudával azóta is nagyon jó kapcsolatot ápolunk: a kezdeti idők 1-1 társasköri fellépéséhez képest ma már számos helyen találkozhatnak velünk a kerületben. Ifjúsági koncertjeinkkel szinte az összes óbudai iskolában megfordulunk, rendszeresen fellépünk nyugdíjas otthonokban, és koncertezünk az Óbudai Nyár rendezvényein is. Minden eszközzel azon dolgozunk, hogy még jobban jelen legyünk Óbudán. Ennek legújabb színtestje, hogy a Városháza zenélő órájából az általunk feljátszott felvételek szólnak, mindig alkalomhoz illően. Keressük az innovatív lehetőségeket, és dolgozunk a lokálpatriotiz-

mus fejlesztésén is, ami egy ekkora (130 000 lakosú) kerületben teljesen érthető.

■ Az egyre sokasodó és innovatív megjelenések hatására hogyan változott a célközönség?

– A célközönséget ketté kell választanunk, hiszen a Zeneakadémián és a BMC-ben rendezett koncertjeinken egész Budapest a célközönségünk. Az ifjúsági hangversenyekinken Óbudáról indulunk ki, mindent ott mutatunk be, de ismétlődő műsorokkal fellépünk más budapesti, és Pest környéki iskolákban is. A szépkö-

rúaknak szóló hangversenyekkel azonban Óbudán belül maradunk, ezek a kerület lakosainak szólnak.

■ *A rengeteg teltház koncertre hogyan toborozzák a közönséget?*

– A legfontosabb, hogy terjedjen a jó hírünk, hiszen a legjobb reklám az elégedett „vásárló”: a közönség visszajelzése ugyanolyan fontos, mint egy fizetett hirdetés. Emellett főként a gyerekekre alapozunk. Az ifjúsági hangversenyeket promotáló filmekben mindig megszólítjuk őket, mert az ő elégedettségük sokat jelent. Ha egy gyermeket pozitív élmény ér, azt elmondja a környezetének: náluk jobb közönség szervező nincs. A nagyzenekari koncerteknél összetettebb a helyzet, de ott is pozitívak a tapasztalatok. Ugyanakkor a bérletvásárlókból látjuk, hogy az elmúlt 5-6 évben átalakult a törzsközönségünk. Az ÓDZ Baráti Körének köszönhetően név szerint meg tudjuk őket szólítani, így pontosan tudjuk, a régiók miért mennek el esetleg, az újak pedig bátran elmondhatják, hogy mi tetszett nekik. A kommunikáció a legfontosabb, ugyanakkor nagyon jó csapat is kell hozzá – szerencsére ez is rendelkezésünkre áll.

■ *A zenekart sok helyen fogadják a kerületben – de a zenekarnak van hol fogadnia a közönséget?*

– Remek próbatermünk van itt, de annak az adottságai nem teszik lehetővé egy 400-500 fős közönség befogadását. Sajnos Óbudán egyelőre nincs olyan igazi játszóhely, ami a mi „koncert-otthonunk” lehetne. Vannak rá tervek, mert jó lenne, ha a kerület rendelkezne egy olyan multifunkcionális teremmel, amely színházteremként, rendezvényteremként tud működni, ugyanakkor akusztikai adottságainak köszönhetően koncertteremként is megállja a helyét. Nem kellene, hogy a mienk legyen, csak évi 15-20 alkalommal tudjunk ott megjelenni. Ez befolyásolná az iskolai projektjeinket is, hiszen most minden iskolai fellépés három testnevelés óra elmaradását jelenti. De rengeteg fejlesztés történik most a környéken, ezért úgy gondolom, előbb-utóbb ez is megvalósul.

■ *Korábban felmerült a próbaterem átalakításának gondolata is. Ezzel kapcsolatban történt előrelépés?*

– Nagyon komoly dokumentációnk van, tervekkel, rajzokkal, de nehezíti a helyzetet, hogy az ilyen típusú uniós támogatásokból a Közép-Magyarországi Régió ki van zárva. Az ingatlanban nagyon nagy a lehetőség, és a kerületi szabályozás is lehetővé teszi, hogy kétszer ekkorára bővítsük – azt gondolom, hogy ebben valamikor az önkormányzat is partner lesz. Idén belső átalakításokra lehet számítani, azonban a nagy munkálatok (próbaterem kialakítása a tetőtérben, külső lift hangszereknek, napkollektoros energiaellátás) még váratnak magukra. De nem szabad elengedni a terveket!

■ *A nyár folyamán hol hallhatja-láthatja a közönség az ÓDZ-t?*

– Több éves hagyomány, hogy mi adjuk az Óbudai Nyár nyitókoncertjét, amely egy magyar tematikájú komolyzenei koncert, ugyanakkor egy másik, kissé populárisabb fellépésünk is lesz ennek keretén belül, ami idén a TV vs. Mozi címet kapta. Aki nem tud eljönni, az Index honlapján előben láthatja a közvetítést, ez, mondhatni, a „bonus track”, ami minden koncertünkhöz jár. Emellett már 5. éve részt veszünk az Érdi Tamás nevéhez fűződő KLASSZ a pARTon fesztiválon. Idén az a megtiszteltetés ért minket, hogy a Tihanyi Apátságban koncertezhetünk. Több éve partnerünk a Művészetek Völgye, ahol egy nap alatt három koncertet adunk. Az első, ifjúsági koncertet egy Best of BMC műsor követ Eckhardt Gábor magyarázó közreműködésével, majd a napot az este 9 órás nagykoncerttel zárjuk. Június 29-én a Szentendrei Teátrum szervezésében egy szabadtéri operagálával lépünk fel Szentendrén – ez remélhetőleg egy hosszú távú együttműködés kezdete. A nyarat egy állami felkérés is színesíteni: Kotorban (Montenegro), egy nemzetközi művészeti fesztiválon – a Nyugat-Balkáni évad keretén belül – mi fogjuk képviselni Magyarországot. Bár más, kisebb magyar produkciók is jelen lesznek, mi adjuk a főkoncertet, amelyen a protokoll is meg fog jelenni mindkét kormányzat részéről.

■ *Hogyan alakul a következő évad?*

– A következő évadban folytatódnak bérletes sorozataink a Zeneakadémián és a BMC-ben, ez utóbbi helyszínen a műsor középpontjában a közönség körében népszerű zeneszerző, Verdi áll. A Klasszikus Rádióval közösen 6. alkalommal fogjuk megrendezni a Klasszikus Karácsonyt, ami hatalmas közönségsiker. Gyerekektől nagyszülőig mindenki megtalálja a számára kedves, ünnephez kapcsolódó zenét. Ősszel ismét együtt dolgozunk az Eötvös Péter Kortárs Zenei Alapítvánnyal. Ennek nem csak a kortárs zene miatt van jelentősége, hanem mert a mentoráltak túlnyomó része a világ legkülönbözőbb pontjairól érkezik. Ők viszik hírt annak a munkának, amit és ahogyan mi ott végzünk, ez pedig nagyon fontos eleme az országimáznak. A zenekar színvonala után az egyik legfontosabb tényező a munkamorál. Büszkeségünkre, az online kommunikációs felületeken pozitívak a visszajelzések a mentoráltaktól: ezek a koncertek fontosak a fejlődésük szempontjából, többtutudással távoznak innen. Éppen ezért nem lehet lazítani. Szerencsére a zenekarban továbbra is megvan a lendület, bár a szezon végére mindenki szeretne már kicsit pihenni. A tavalyi naptári évben 110 fölötti volt a produkciók száma, amibe ugyan beletartozik a napi 2-3 ifjúsági koncert is, de azokat is becsületesen meg kell csinálni, hogy visszahívjanak minket.

■ *Az őszi fellépések közül azért emeljük ki azt az októberi koncertet is, amelyet az Arénában rendeznek meg, és amelynek szólistája Juan Diego Flórez...*

– Valóban, mi fogjuk őt kísérni és nagyon várjuk a művész úrral való együttműködést. Szeretjük, tiszteljük és becsüljük az énekeseket. Tudjuk, hogy nem csak, fizikai, de nagyon komoly neurológiai, pszichológiai erőfeszítés is, míg valaki ilyen szintre eljut és azt meg tudja tartani. Mi ezt értékeljük, és ezért is jó a kapcsolatunk velük. Emellett tényleg szerencsénk is volt, és néha az is kell. A napokban még egyszer egyeztettünk a menedzsmenttel, többek között a karmester személyéről. Ők javasoltak két külföldi karmestert, mi ajánlottunk egy hazait. Nincs elzárkózás, átgondolják, és hamarosan megszületik a döntés.

■ *Milyen műsort hallhatunk?*

– Tulajdonképpen egy nagy kirándulást teszünk a világban. Lesz olyan rész is, amely Peruba repít minket: ebben olyan zenéket hallhatunk, amelyek a pályája elejéhez kötődnek. A nyitányokról még folyik az egyeztetés, de ahogy meglesz a karmester, a program is véglegessé válik. A hangversenyen nem lesz vendégművész, csak a zenekar, a karmester és Juan Diego Flórez. A műsorból pedig nem hiányzik majd semmi, ami az ő repertoárjába beletartozik.

■ *A helyszín nem áll nagyon távol a klasszikus zenétől?*

– Nagyon sokat dolgoztunk már az Arénában, láttuk, milyen a világszínvonal a technikában. Ha profi csapat dolgozik profi technikával, akkor el lehet érni a koncerttermi hangzást. A Flórez-koncert nem hangosított rockkoncert lesz, a valódi hangzást semmi, ún. visszaadott hang nem befolyásolja majd. Szerencsére találtunk egy olyan csapatot, amely a Berliini Filharmonikusokat kíséri végig a világban. Mi pontosan azzal a rendszerrel fogunk fellépni, amivel ők. Persze ezt a technikát meg kell fizetni, ugyanakkor mi zenekar vagyunk, nekünk a zenénk, a hangunk a legfontosabb: ezen nem szabad spórolni. Ezért a koncert elvállalásakor a hangosítók megtalálása volt az elsődleges szempont, mivel tudtuk jól, hogy ez nem épített koncertterem. De amit ki lehet belőle hozni, azt ki fogjuk.

■ *A jubileumi évadban érte önöket a TAO-rendszer átalakítása. Ez mennyire befolyásolta önöket a zenekar anyagi helyzetét?*

– Őszintén megmondom, szomorú vagyok, mert a körületben megvoltak azok a TAO támogatóink, akikért nem kellett küzdenünk. A május végi társasági adó bevallásával hozzájutottunk a pénzünkhöz. Mindent rendeztünk, nyugodtan indultunk neki a nyárnak, megvolt az őszi tartalék. Ez most kezd felborulni, mert nem látjuk előre, mennyi lesz a tényleges összeg. A TAO-nak ugyanis volt egy nagyon fontos jellemzője: lehetett vele számolni. Most egyelőre csak ígéretek vannak, amelyek nem igazán abban a menetrendben valósulnak meg, mint ahogy kommunikálták. Így nehéz igazodni, nehéz vállalkásokat tenni a művészek felé. Persze bízunk benne,

hogy majd jobb lesz, de sajnos a színházi támogatások és a fesztiváltámogatások, amelyeknél már ismertek a számok, nem ebbe az irányba mutatnak. De a működésünk nincs veszélyben, mert az önkormányzati és állami támogatásunk garantálja a bérek és a járulékok kifizetését, a szolgáltatói számlákat pedig az egyéb bevételekből rendezzük. Szerencsére az átalakítás nem érintette a tagi státuszokat, vagy a létszámot. Sőt, az elfogadott üzleti tervben szereplő – művészeti és adminisztratív – státusz bővítést is meg fogjuk tudni valósítani. Nincs tehát nagy problémánk, csak már nincs meg az a nyugalom, ami eddig.

■ *Nézzünk egy kicsit a jövő felé. Mit lát az elkövetkezendő évek legnagyobb kihívásának?*

– A kihívás minden zenekarnál örök téma... Míg nemzetközi viszonylatban már a 2021-es költségvetéseket alapozzák, nálunk még a 2019-est sem végleges. Hiába szeretnénk valakit vendégül látni a zenekarnál, nem lehet hosszú távra előre kötelezettséget vállalni, mert semmilyen, anyagi kondíciókra vonatkozó biztosíték nincs. Emellett a törvényi szabályozások évről évre egyre jobban szorítanak minket, úgyvezetőket. Egyre nagyobb a személyes és vagyoni felelősségünk, de egyre kisebb szabadsággal rendelkezünk a kötelezettségvállalás terén. Ezért szükség lenne egy zenekari törvényre. A „színházi törvénynek” becézett 2009-es előadó-művészeti törvény jó, de azt a színházi vezetők uralják. Ugyanakkor a színházon kívül benne vannak a tánckarok, balettcarok, sőt a tradicionális néptánc alapú együttesek is, valamint az énekkarok, szimfonikus zenekarok és a kamarazenekarok is. Nekünk le kellene válnunk erről a törvényről, mert a színházi szcéna sokkal jobban megosztott, mint a komolyzenei, nekünk másfajta szabályozásra van szükségünk. Ha önálló törvényünk lenne, olyan jogszabályokat tudnánk beletenni, amelyek sokkal jobban segítenék a munkánkat.

■ *Milyen irányt képvisel a zenekar a továbbiakban? Marad az ún. „2.0”, vagy terveznek változtatást?*

– Azt mondják, a szimfonikus zenekar lassan változik a kor kihívásaihoz képest. Szerintem ez nem így van. Egy zenekar nagyon gyorsan tud változni, de vele együtt változni kellene a közönségnek és a helyszínnek is. Úgy gondolom, részünkről nagyon jó irány, hogy az online koncertekkel kiléptünk a koncertteremből. Ezt szeretnénk szinten tartani az új trendeknek megfelelően. Léptést kell tartanunk a technológiával, és ha hazai szinten ott vagyunk az élbolyban, akkor én elégedett leszek. Ugyanakkor nagyon vigyáznunk kell arra, hogy a koncertterem szentsége megmaradjon. Nem szeretnénk teljesen kilépni a digitális térbe, de fontosnak tartjuk, hogy az általunk előállított élményt mindenhogy el lehessen érni. Sok terv van arra nézve is, hogy kiket és hogyan kellene még megszólítanunk. Az általános iskolásokat már elértük, most az óvodásokhoz is el kellene

jutnunk, főleg, mert ebben a nagy kerületben rengeteg óvodás van. A nagy létszámhoz azonban már speciális feltételekre van szükség – erre is jó lenne a Flórián bővítése. Ott meg tudnánk teremteni azt, amire egy óvodás korú gyermeknek igénye van, mind a koncert, mind a helyszín tekintetében. A közönségfejlesztést most mindeképpen az iskoláskor alattiak körében képzeljük el. Emellett komoly kihívást jelent a 14-21 év közötti korosztály megszólítása. Nehéz a nagykamaszok, fiatal felnőttek virtuális terébe úgy beékelődni, hogy azt ne tolakodásként értékeljék. Mi az ismeretségi körünkben lévő fiataloktól próbáljuk megtudni, mi érdekli őket. A december 19-én megrendezésre kerülő Queen-koncertünkről először a tizenéveseket kérdeztük, és nagyon pozitív visszajelzést kaptunk. Az ő életükben a Queen most reneszánszát éli, a nemrég bemutatott film kap-

csán. Ha meglátnak egy szimfonikus zenekart egy jó Queen-koncerten, akkor onnan el lehet csábítani őket egy másikra. Ugyanakkor nagyon kell vigyázni a bizalmukra, nem szabad erőszakosan közeledni, mert könnyen el lehet veszíteni őket. A Queen után nem jöhet rögtön Verdi. Emellett szeretnénk megtartani azt, amit a Danubia 25 éve képvisel: a nagykoncerteket, a fesztiválokra való fellépéseket, a partneri együttműködéseket, az oktatásban való részvételt (a Zeneakadémián évek óta mi játszunk a zeneszerzés DLA diplomákat). Vigyáznunk kell arra a színes portfolióra, amelyet az első 20 év után az elmúlt 5-6 évben továbbfejlesztettünk. Vannak terveink, vágyaink, de nehéz megjósolni, hogy mi lesz az elkövetkező években. Az biztos, hogy a 30. születésnapunkon is itt leszünk és ünnepelni fogunk. (Varga-Tóth Rita)

„Az utóbbi évtizedekben jogi területen szinte túlnyertük magunkat”

Dr. Gyimesi László harminc év után alelnökként segíti a szakszervezeti munkát

Nagyobb önállósággal dolgozhatnak az egyes tagozatok, az új vezetés szeretné hatásosabban megszólítani a tagságot, és ismét rendszeressé tenni a szakszervezeti képviselők képzését. Sok-sok év után tavasszal átalakult a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének elnöksége, s három évtizedet követően a főtitkárból alelnök lett Dr. Gyimesi László. Azt mondja, szükség volt a változásra, s új építkezésbe kell kezdeni, nem feledkezve el az eddigi eredményekről sem. A korábbi főtitkárral az átalakulás mellett az elmúlt harminc esztendő legsikeresebb szakszervezeti kezdeményezéseiről beszélgettünk, valamint a következő időszak izgalmas feladatairól, amelyek között megtalálni az előadó-művészi életpálya modelljét is.

Howan változott a tavaszi küldöttértekezletet követően az elnökség felépítése?

– Az elnöki pozíciót a következő öt évben Brieber János látja el, Dorogi Ákos az ügyvezető titkár, belőlem pedig alelnök lett. Harminc évig voltam egyszemélyben az ügyvezető, ideje volt a váltásnak. Rám és a szervezetre is ráfért. Tartalék játékosá váltam, de a háttérben továbbra is ott vagyok, s a következő cikluson keresztül segítem az új struktúra felépülését, elindulását. Most egy héttagú testület látja el az ügyvezetést, amelyben megválasztott elnök, alelnök, ügyvezető titkár mellett van egy titkárságvezető is, Fekete Krisztina személyében, s három tagozatvezető – Muity Mária a zenepedagógusoké, Szirmai László a szórakoztató zenészeké, Ludvig István pedig az intézményi tagozat vezetője lett. Persze az új szerkezetet fel kell építeni, de mindez júli-

ustól már él, s a következő öt évben kiderül, hogyan működnek a tagozatok, ha nagyobb önállóságot kapnak.

Ezek szerint, ha netán egy zenekari muzsikusként akad, akkor már nem Önt fogja keresni...

– Ludvig István és Dorogi Ákos segít majd neki, pontosan szabályozott, hogy melyiküknek mi a feladata. Bízom abban, hogy a mostani változással a tagozatok is egységessé válnak. A tagjaik jobban megismerik egymás problémáit, s arról is többet megtudnak, hogy a különböző gondokra milyen megoldásokat lehet találni. Hogy hogyan működik az új felállás a gyakorlatban, az már ősszel kiderül. Azt pedig, hogy az MZTSZ életében mi jelenti az előrelépést, mit hogyan lehet a legjobban megoldani, már nem akarom én kitalálni, ez a most megválasztott vezetők feladata lesz. Az új rendszert fel-

kell építeni, azt követően pedig hamar kiderül, hogy mennyire eredményes. Az utóbbi években komoly elmaradások alakultak ki a zenekaroknál és az énekároknál, alulinformáltak az emberek, s azt érezhették, hogy magukra vannak hagyva. Ez az én hibám is, nem volt erőm, időm ezzel a területtel is eleget foglalkozni. Mindezen azonban folyamatos kapcsolattartással, állandó jelenléttel sokat lehet javítani. Ezért a most megválasztott tisztviselők, Dorogi Ákos, Ludvig István és Fekete Krisztina feladata többek között az, hogy rendszeresen látogasson el az együttesekhez, szervezzen taggyűlést, és tartsa a kapcsolatot az igazgatókkal. Az utóbbi időben elmaradtak a szakszervezet Zamárdiban tartott képzései, amelyeken jogi, szakmai oktatáson vehettek részt a jelenlévők, ezeket szeretnénk újra megrendezni. Ha ezek a változások megtörténnek, biztos, hogy az egy-két éven belül eredményt produkál. Fontos ugyanis, hogyha adódik valamely munkahelyen egy konfliktus, akkor a munkavállaló érdekében lépjen fel a szakszervezet, méghozzá sikerrel. Ez ugyanis növeli a szervezetünk presztízsét. Ilyen akciókkal fel lehet rázni az embereket. Manapság ugyanis sokkal jobban aggódnak és féltik a saját pozíciójukat, mint ahogy az valóban indokolt lenne.

I Egy-egy eredményes szakszervezeti tárgyalás talán arra is ösztönzi az embereket, hogy legyenek tagok...

– Hiába mesélek arról valakinek, hogy milyen kiváló életpálya-modellt készítettünk, ha csak annyit kérdez: mennyi pénzt kapok... Nehéz a különböző helyzeteket úgy menedzselnie egy szervezetnek, hogy közben nincs valós tagsági támogatottsága. Ezért is fontos, hogy a tagság minél nagyobb legyen és mindenben tevélegesen részt vegyen. Ha nincsenek konfliktusok, akkor mindenki elpuhul, és ekkor szokott felmerülni az a kérdés, hogy miért is van a szakszervezet... De azt kell mondjam, az utóbbi évtizedekben jogi területen szinte túlnyertük magunkat. Mindaz, amit szerettünk volna elérni, az 80-90 százalékban benne van a jogszabályokban. Ráadásul a fiatalabb generáció ebbe belenő, számukra mindez már természetes. Az intézményekben foglalkoztatottak jogi helyzete jó, s ebben a szakszervezetnek nem kis szerepe van. Egy viszonylag rövid idő után azonban feledésbe merül, hogy mindez kinek az érdeme...

I Beszéljünk a szakszervezet eredményeiről. Az eltelt harminc évből mit emelne ki? Jól látom, hogy az egyik legfontosabb, a központi támogatás elérése, amely mára már nagyon jelentős összeggé nőtt?

– Kezdjük talán azzal, hogy 1989-90 előtt a zenekarok a tanácsokhoz – akik akkor születtek azt sem tudják talán, hogy mi az – tartoztak, s aztán az önkormányzati törvény a kötelező feladatok közé sorolta az oktatást és az egészségügyet, viszont a művészeti intézmények fenntartását nem ... Rettentő nehéz helyzet

alakult ki, ezért az első, legfontosabb lépés az volt, hogy próbáljuk meg jogilag megtámasztani a zenekarok hátát... Ugyanis nem volt más, aki felszólalhatott volna értük. Nekünk azonban az említett okok miatt semmilyen jogi kapaszkodónk nem volt. A fejemben összekapcsolódott a központi támogatás és a jogi kapaszkodó kérdése, így került az 1992-es törvénybe az a passzus, mely szerint a központi költségvetés 80 millió forintot ad az önkormányzati fenntartású zenekaroknak és kórusoknak. Engem ekkor nem elsősorban a pénz érdekelt, hanem az, hogy a törvénybe bekerüljön, hogy az együtteseket a központi költségvetés támogatja. S bár nem volt kötelezettség, de létezett egy keret, amit csak akkor kaphatott meg az önkormányzat, hogyha volt zenekara... Persze, ettől kezdve arra is volt esély, hogy a támogatást növeljék. Az első szabadon megválasztott kormány nem rajongott különösebben a szakszervezetekért, szakmai ügyekben azonban lehetett soraikban partnereket találni. Így haladtunk előre. Komoly eredménynek éltük meg, hogy később, az un. Bokros-csomag idején, nem hogy elvették, hanem a duplájára, 150 millióra emelték ezt a támogatást. Ma már persze senki sem tudja, hogy mindez innen indult, a szakszervezet munkájának eredményeként valósult meg. Ez a lépés nem is az összeg nagysága miatt jelentős, hanem azért, mert teljesen szembe ment azzal a gondolkodással, hogy túl sok az együttes, ennyit nem lehet fenntartani.

Az a veszély ugyanis, hogy megszüntetnek, összevonnak zenekarokat, mindig itt lebegett a fejünk fölött. Ezt megúsztuk, a törvény kinyitotta a kaput, s pályázati alapon működött.

I Sőt, még együttesek alapítására is ösztönzött...

– A komolyabban működő önkormányzatokat arra biztattuk, alapítsanak együttest, így született például a Budafoki Dohnányi Zenekar. A korábban egyesületként működő együttes intézménnyé vált, s ehhez emlékeim szerint ötmillió forintot kaptak, ami akkor jelentős összegnek számított. Precedenst jelentett ez az ügy, és stabilizálni kezdte a rendszert, miközben a saját konkuren-

ciáját is létrehozta. Nehezítette mindezt a politika, a BFZ nagyarányú támogatása, ez azonban nem a többiek rovására történt. Egyébként mind a mai napig akad olyan együttes, amelyet ilyen vagy olyan okok miatt kiemelnek a többiek közül, jobban finanszíroznak, s ezzel olyan esélyegyenlőtlenséget teremtenek, ami példátlan más országokban... Összegezve azonban azt mondhatom, óriási dolog, hogy ennyi zenekar, ilyen jelentős támogatásban részesül. Az állam az előadó-művészeti törvénnyel olyan finanszírozási kötelezettséget is teremtett, amelyből már nem tud kiszállni, megjegyezve azt is, hogy a mai kormányzat szándékai éppen az ellenkező, pozitív irányba mutatnak.

Előadó-művészi törvény, művészeti pótlék, nyugdíjkiegészítés

Az elmúlt harminc esztendő, 1989–2019 közötti, legfontosabb eseményeiből, amelyben az MZTSZ – akár mint előkészítő, akár mint végrehajtó – fontos szerepet játszott, Dr. Gyimesi László készített ötoldalas, vázlatos összefoglalót. Néhány lényeges, a zenekarokat és énekarokat érintő, kiemelendő részlet:

1989–1994

Az 1989. április 26-án tartott Küldöttértekezlet kimondja a szakszervezet önállóságát, elfogadja új alapszabályát, dönt a SZOT-ból való kilépésről, a csatlakozásról az újjá alakult Művészeti Szakszervezetek Szövetségéhez, a szakszervezet önálló jogi személyiségéről, a szakszervezet új nevééről és megválasztja vezető tisztségviselőit: Sólyom-Nagy Sándor elnök, Brieber János és Varsányi Lászlóné alelnök és Gyimesi László titkár (akik a tisztségeket 2019-ig megszakítás nélkül töltötték be).

A zenei és táncművészeti intézmények központi vagy önkormányzati fenntartásúvá alakulnak.

Az 1992. évi költségvetési törvény első alkalommal 80 millió Ft központi támogatást biztosít az önkormányzati fenntartású zenekarok és énekarok számára.

A korábban ún. 3000-es, Kormányhatározaton alapuló művész szakmai nyugdíj kormányrendeletben lesz nyilvános ügy, hogy az alanyi kör bővül a teljes táncegyüttes és kórus tagsággal, majd később a színészekkel.

Szakszervezetünk és az Előadó-művészi Jogvédő Iroda megkötötte első kétoldalú előadó-művészi jogi megállapodását, mégpedig a japán zenészek közös jogkezelő szervezetével.

Szakszervezetünket a FIM (Zenészek Nemzetközi Szervezete) végrehajtó bizottsága tagjának választották, és ez azóta minden kongresszuson megismétlődött a mai napig.

1994–1999

Szakszervezetünk kezdeményezésére megszületik a központi közalkalmazotti intézmények művészei számára a művészeti pótlék, amely az illetménypótlék alap 50–200%-a lehet a kollektív szerződés keretei között megállapított szabályok szerint.

A személyi jövedelemadóról szóló törvény számos adókedvezményt épített be a művészeti tevékenységet folytatók számára.

Az 1999. évi költségvetési törvény a kezdő 80 millió Ft központi támogatás helyett már 300 millió Ft-ot biztosít az önkormányzati fenntartású zenekarok és énekarok számára.

A Magyar Szimfonikus Zenekari Szövetséggel közösen adjuk ki a Zenekar című, évi nyolc alkalommal, több mint 2000 példányban megjelenő folyóiratot.

1999–2004

A többéves bérkövetelések eredményeként 2002-ben átlagosan 50%-os béremelés a közalkalmazottak számára.

Az 1999. évi költségvetési törvény a kezdő 1992. évi 80 millió Ft központi támogatás helyett már 300 millió Ft-ot biztosított, amely összeg 2004-ben 1 milliárd forint kiegészítő támogatás az önkormányzati fenntartású zenekarok és énekarok számára

2001-ben elkezdődött az ún. művész törvény előkészítése.

2004–2009

A Parlament 2005-ben fogadta el az egyszersített közteherviselési hozzájárulásról szóló törvényt (ekho), amelynek alanyai jellemzően művészek és újságírók. A törvény nem csupán átalányadó jellegű közteherviselést ír elő, hanem

■ *Az előadóművészeti-törvénnyel, ami az elmúlt évtizedek kimagasló eredménye, pedig normatívvá vált a rendszer.*

– A 2011-es módosítás a finanszírozásban hozott csak változást, s ennek következtében szerencsére nem szűnt meg zenekar, nem kellett létszámot leépíteni. A hat nagy, vidéki nagyzenekar kapta meg a nemzeti címet. Az utóbbi években került túlsúlyba a központi támogatás. A TAO megszűnésével az állam feltételekkel, de valószínűleg biztosítani fogja az így kieső bevételeket, vagy azok egy részét, azonban a helyzet mégis alapvetően új, mert az utóbbi években a támogatók, a mecénások, a szponzorok a TAO okán eltűntek a területről, máshová helyezték a pénzüket. Mindez újabb feladatokat hoz...

■ *Visszatérve az elmúlt évekre, a fontos események között említhetjük az 50%-os béremelést a közalkalmazottaknál vagy az adókedvezményt, a művészeti pótlékot... Számos vívmányt sorolhatok.*

– Most is dolgozom egy jelentős kezdeményezésen, az előadó-művészi életpálya modellen. A korábbi, sokéves előkészítő munkám talán meghozza végre az eredményét. A tervezetben, amelyet már leadtam, akad egy-két eredeti ötletem, s persze az egész struktúra az előadó-művészeti törvény keretein belül épül fel, remélem, hamarosan...

R. Zs.

egyesíti a személyi jövedelemadó és a társadalombiztosítási járulék megfizetését, egy rendkívül egyszerű eljárásban. Ezzel szakszervezetünk régi törekvése valósult meg: olyan átalányadózás jellegű, az átlagosnál lényegesen alacsonyabb teherrel járó közteherviselés, amely egyidejűleg a befizetéssel arányos szociális biztonságot is kínál.

Az Országgyűlés 2008. december 8-án elfogadta az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. számú törvényt, rövidített nevén az előadó-művészeti törvényt. A törvény egyfelől meghatározza az állam feladatait az előadó-művészet támogatásában, ennek feltételrendszerét és eljárásait, másfelől szabályozza az előadóművészek foglalkoztatásának sajátos rendelkezéseit. A törvény nagy jelentőségű, hatálybalépésével biztonságossá vált a szakszervezetünk által képviseltek munkahelye, foglalkoztatása.

Az 1999. évi költségvetési törvény a kezdő 1992. évi 80 millió Ft központi támogatás helyett már 300 millió Ft-ot biztosított, amely összeg 2004-ben 1 milliárd forint, 2009-ben 1,65 milliárd a kiegészítő támogatás az önkormányzati fenntartású zenekarok és énekkarak számára.

Szakszervezetünk együttműködve az EJI-vel létrehozta a Magyar Zeneművészet és Táncművészet Kiemelkedő Művésze elismerést, amelynek díjazottjai nyugdíjkiegészítő szociális alapú járadékot kapnak.

Szakszervezetünk 2006-ban elindította a szakszervezeti tagság és hozzátartozóikat szolgáló rendkívül kedvezményes mobil flottáját, amely ma már közel kettőezer előfizetőt szolgál.

2009–2014

Továbbra is él a 2007-ben alapított Magyar Zeneművészet és Táncművészet Kiemelkedő Előadóművésze elismerés.

A jogszabályalkotás területén szinte nem volt olyan terület, ahol ne születtek volna új, tagságunk életviszonyait jelentősen befolyásoló jogszabályok. Eredménnyel vettünk részt a jogalkotás folyamatában, így az új köznevelési, szakképzési, felsőoktatási, továbbá az előadó-művészeti területre vonatkozó szabályok vagy kedvezőbb, de legalábbis a korábbi szabályozásnál nem hátrányosabb jogi környezetet hoztak létre.

Megőriztük az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról (ekho) szóló törvényt, amely a művészek kedvező adózását és járulékfizetését teszi lehetővé.

A hosszú évek munkájával megszületett ún. előadó-művészeti törvény módosításai az előadó-művészeti szervezetek állami költségvetési támogatásában, valamint az előadóművészeti szervezetekben foglalkoztatottak sajátos munkajogi szabályaiban egyaránt hoztak kedvező és kedvezőtlen változásokat.

Szakszervezetünk elnyerte a Nemzetközi Zenei Tanács – az UNESCO hivatalos partnerszervezete – a „zenei jogokért” elnevezésű kitüntetését a zenészek érdekében végzett tevékenységünk elismeréseként. Ilyen elismerésben még zenész szakszervezet soha nem részesült.

2014–2019

Alapvetően átalakítottuk a szakszervezet és alapszervezetei pénzügyi-gazdálkodási kapcsolatait úgy, hogy mindez az alapszervezetek számára egy előnyösebb, a központi gazdálkodás számára egy jól áttekinthető helyzetet eredményezett.

A nemzetközi kapcsolatokban változatlan, sőt erősödő mértékben veszünk részt: 2014-ben Budapesten szerveztük az első, az előadóművészek internetes jogaival foglalkozó nemzetközi konferenciát. 2018-ban a FIM végrehajtóbizottsága ülésezett nálunk.

2019 januárjától indult el kezdeményezésünkre is az EJI nyugdíjkiegészítő programja az alacsony nyugdíjas előadóművészek számára.

2015–16-ban székházat cseréltünk.

Több javaslatot készítettünk az előadóművész életpályamodellre, még egy sem valósult meg, de jelenleg biztató jelek veszik körül az elképzelésünket.

A kormány megkezdte tagzenekaraink költségvetésének konszolidálását. A nemrég csatlakozott Liszt Ferenc Kamarazenekarral kezdték. Várjuk, mely együttes lesz a következő. Szerkesztőségünk csak találgatni tudja, hogy ha egy 17 tagú kamarazenekar ekkora összeget kap, vajon a nagy létszámú szimfonikus zenekaroknak mekkora összeg jut?

A Kormány 1292/2019. (V. 17.) Korm. határozata a Liszt Ferenc Kamarazenekar Alapítvány támogatásáról
A Kormány

1. egyetért a Liszt Ferenc Kamarazenekar Alapítvány támogatásával;

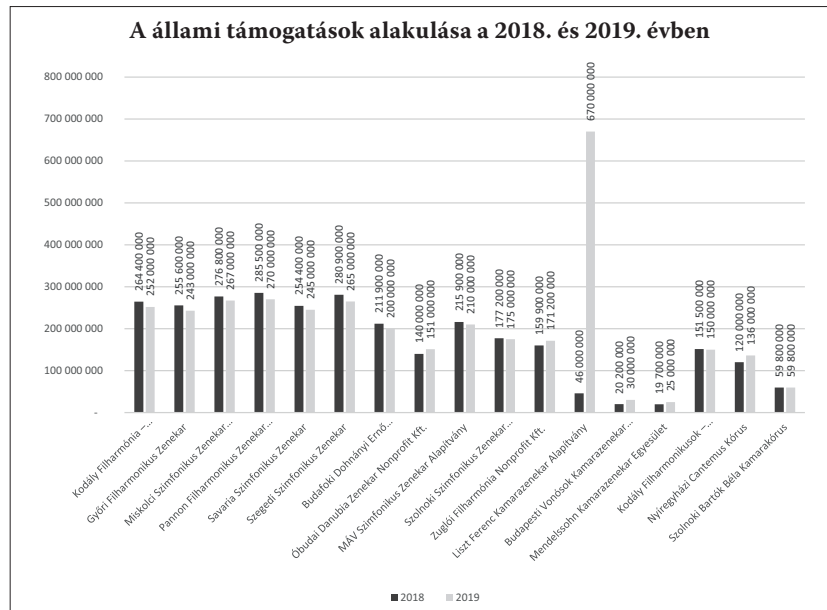
2. felhívja a pénzügyminisztert, hogy az emberi erőforrások minisztere bevonásával az 1. pontban meghatározott cél megvalósítása érdekében gondoskodjon

a) a 2019. évben egyszeri jelleggel 600 000 000 forint biztosításáról a Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény 1. melléklet XX. Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezet, 20. Fejezeti kezelésű előirányzatok, 13. Művészeti tevékenységek alcím, 4. Művészeti tevékenységek és egyéb fejezeti feladatok támogatása jogcímcsoport javára,

Felelős: pénzügyminiszter emberi erőforrások minisztere

Határidő: azonnal

b) a 2020–2022. években évi 480 000 000 forint költségvetési forrás biztosításáról a központi költségvetés

XX. Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetében.

Felelős: pénzügyminiszter emberi erőforrások minisztere

Határidő: a 2020–2022. évekre az adott év központi költségvetésének tervezése során

Orbán Viktor s. k., miniszterelnök

TISZTELETJEGGYEL

Stratégia és fátum

Talán még emlékszünk, hogy az internet cinikus népe, a mémgyárosok hada néhány éve hogy igyekezett hülyét csinálni az illetékes miniszterből, amikor felvetette a mindennapos éneklés gondolatát, s maga is rázendített egy népdalra. A bejelentés Európa egyik legnagyobb kórusfesztiválja, az Europa Cantat alkalmából hangzott el Pécsen, s a cél akkor az volt, hogy Kodály Zoltán halálának 50. évfordulójáig megvalósulhasson az elképzelés, vagyis hogy nem telik el iskolai nap éneklés nélkül. A furmányos kritikusok többnyire úgy kerestek fogást a terven, hogy a matematika, a nyelvtanulás, és más komoly dolgokkal szembeállítva karikírozták ki a mindennapos éneklés gondolatát. S miközben a gyerekek iskolai túlterheltsége persze nem kétséges, azt sem gondolta soha senki, hogy a rendszeres éneklés csak további tanórak beiktatásával lehetséges.

Ki ne emlékezne iskolás éveiből az öles feliratokra, mely szerint „A zene mindenkié”? A sokat olvasott Kodály idézet mögött ott volt a kommunista oktatáspolitikai igen kevés érdeme közül az egyik, a zenei nevelés intézményesítése: a zeneiskolák országos hálózata, az iskolai énekórák kötelező

volta, a kórusmozgalom olykor erősen ideologikus rendszere, aminek az örökbeűző kortárs kórusművek mellett nem kevés – lássuk be: többnyire igen fülbe-mászó – mozgalmi dal is köszönhetette létrejöttét. Bár a rendszerváltást követően kissé fellazult az ének- és zenetanulás rendszeressége, ugyanakkor megsokszorozódott a zenét tanulók száma. Az internetes világ térhódításával pedig a zenehallgatás lehetősége végképp mindenkié lett: manapság már a legújabb felvételek hallgathatók, illegálisan akár ingyen is, de

jogtisztán se sok pénzért.

Ezzel együtt, a karének, a klasszikus zenei tanulmányok manapság nem tartoznak a fiatalok trendi elfoglaltságai közé, ez derült ki a mindennapos éneklés ötletét övező vitriol-ömlésből is. Az angol, a dzsesszbalett, a különböző sportok még mindig sokkal menőbb dolgok, mint ha mondjuk valaki billentyűket gyúr a zongorán – ahogy ez az LGT slágerében is hangzott. S amikor, immáron több mint két évvel Kodály halálának 50. évfordulóját követően a mester zenepedagógiai örökségének sorsán merengünk, megállapíthatjuk, hogy bár a mindennapos éneklés egyelőre nem úgy része az iskolások életének, ahogy azt a korábbi – zenei ügyekben egyébként jártasabb – döntéshozók elképzelték, de lehet, hogy az alaposabb előkészítés jobb eredményre vezet majd.

Minden bizonnyal ezt a célt szolgálja a március végén meghirdetett zenei stratégia is, melynek kitűzött céljai valóban a

Az állami támogatások egy főre jutó átlaga a 2018. és 2019. évben

2019	2018 – mFt	2019 – mFt	álláshely	egyéb munkaviszonyban fogl.	1 főre jutó tám. 2018. átlag mFt	1 főre jutó tám. 2019. átlag mFt
Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar	211,900	200,000	83		2,553	2,410
MÁV Szimfonikus Zenekari Alapítvány	215,900	210,000	78		2,768	2,692
Óbudai Danubia Zenekar	140,000	151,000	41		3,415	3,683
Szolnoki Szimfonikus Zenekar	177,200	175,000	58		3,055	3,017
Zuglói Szent István Király Szimfonikus Zenekar	159,900	171,200	72		2,221	2,378
Győri Filharmonikus Zenekar	255,600	243,000	76		3,363	3,197
Kodály Filharmonikusok (Kodály Filh. Debrecen)	264,400	252,000	78		3,390	3,231
Miskolci Szimfonikus Zenekar	276,800	267,000	84		3,295	3,179
Pannon Filharmonikusok	285,500	270,000	104		2,745	2,596
Savaria (Szombathelyi) Szimfonikus Zenekar	254,400	245,000	77		3,304	3,182
Szegedi Szimfonikus Zenekar	280,900	265,000	100		2,809	2,650
Budapesti Vonósok	20,200	30,000	0	18	1,122	1,667
Mendelssohn kamarazenekar	19,700	25,000	0	16	1,231	1,563
átlag					2,713	2,726
Szolnoki Bartók Béla kamarakórus	59,800	59,800	14	1	3,987	3,987
Kodály Filharmónia Debreceni – Kodály Kórus	151,500	150,000	43	55	1,546	1,531
Nyíregyházi Cantemus Kórus	136,000	136,000	16	23	3,487	3,487
átlag					3,007	3,001
Liszt Ferenc Kamarazenekar	46,000	670,000	0	17	2,706	39,412

legégetőbb kérdéseket vetik fel. Aki stratégiát készít, arról teljes bizonyossággal elmondható, hogy tudatában van az ügy fontosságának. Ez már önmagában nagy szó. Világszerte egyre többen foglalkoznak pedagógusok, szociológusok, a zenei ipar legkülönbözőbb képviselői azzal, hogy legalább megkíséreljék tervezni a nem is olyan távoli jövőt. A zenei nevelés súlyának megtartásától, mi több, növelésétől, a professzionális zenei együttesek működtetésének módján át egészen a közhasznúságot előtérbe állító intézményfinanszírozásig – számos ötlet, koncepció, stratégia kering az interneten is hozzáférhető szakirodalomban. A többnyire magán-financezírozású angolszász kulturális intézményrendszerben elsősorban a piacbővítés lehetősége foglalkoztatja a szakembereket. A történelmileg sok-központú német kulturális világban az állami, tartományi szerepvállalás jóval nagyobb, ugyanakkor az ország mérete, a kisebb földrajzi, államigazgatási egységeknek a zenei életben játszott szerepe, tőkeereje olyannyira más, mint amit itthon tapasztalhatunk, hogy az ottani szemlélet, gyakorlat nehezen adaptálható a hazai körülményekhez.

Nem kétséges, hogy a hazai zenei kultúra, a zenei együtteseknek a lakosságszám-arányosan nagy száma súlyos feladat elé állítja mindazokat, akik nem csak a muzsikuskoknak megélhetést, hanem az együtteseknek megfelelő hangszerállományt, infrastruktúrát és – merthogy a piacgazdaság azért ezen a területen is csak egy jó dolog – hosszú távon értő és fizetőképes közönséget akarnak biztosítani. S aki egy kicsit is

ismeri a hazai és nemzetközi koncertélet működését, az tudja, hogy a kiszámíthatóság a legnagyobb érték. Az a kiszámíthatóság, ami nem csak a játszási szezonokat teszi legalább két évre előre tervezhetővé, de a muzsikuskok életét is. Gyakran valami különös magyar fátumnak tekintjük azt, hogy e hosszú távú tervezésbe beletörök a bicskánk, vagy hogy az elkészült tervek hamar gellert kapnak. A zenei stratégia kapcsán is látszik, hogy akár a TAO pénzek, akár egy-egy jó svádájú zenekari menedzser által – a stratégiai gondolkodást megfricskázva – szerzett százmilliók sorsának láttán hogy kedvetlenednek el mindazok, akik egyébként nagyra becsülnék a hosszú távú tervezés szándékát. A kulturális kormányzat aligha gondolt arra, hogy a Tanácsköztársaság Zenei Direktóriumának száz évvel ezelőtti tevékenységére emlékeztessen a zenei stratégia meghirdetésével. Pedig akár tehette is volna. Bartók, Kodály és Dohnányi összefogása és programja – és itt még véletlenül sem az Internacionálé meghangszerelésére és játszási gyakoriságára gondolok – olyan eredményeket is hozott, amiket a későbbi számonkérés során még Bárdó Wlassics Gyula sem tudott és akart megkérdőjelezni. A hármukéhoz hasonló szakmai tekintélyt ma aligha találunk, de a zenei közélet belső megosztottságának mérséklésével könnyebb lenne hosszú távon is eredményt elérni. Kiszámíthatóbb feltételeket teremteni – nem csak a mindenkor 133 napokon, hanem különböző miniszteri és más külön-kereteken, esetlegesen hulló pályázati pénzekén túl is.

(Próhle Gergely)

Az előadóművészek munkajogi helyzetének változásairól

Dr. Gyimesi László a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete főtájkára 2019. áprilisában vehette át a Pécsi Tudományegyetem Jogi karán a munkajogi szakjogász oklevelét, egyben a master fokozatát jogászként. Az alábbiakban szakdolgozatának bevezetőjéből idézünk sorokat, amelyek figyelemre méltó visszatekintést adnak az előadóművészek munkajogi helyzetének változásairól.

„Szinte napra, hatvankilenc esztendővel ezelőtt lépett hatályba az előadó-művészeti foglalkoztatás első átfogó, az előadó-művészeti intézmények és a foglalkoztatottak sajátosságait figyelembe vevő szabályozás. A 4298/1949. (X. 29.) MT rendeletnek nincs tényleges előzménye, a háború előtt az előadóművészek foglalkoztatásának nem volt átfogó szabályozása, ami megjelent az elsődlegesen az állami intézmények irányítási szabályain belül fellelhető néhány munkajogi rendelkezés.

A 4298/1949. (X. 29.) MT rendelet háttér szabálya a hatályos Munka törvénykönyve volt, ez a viszonyrendszer a mai napig megmaradt, az előadó-művészeti foglalkoztatás szabályai mindig a *lex specialis (először a speciális szabályt kell alkalmazni, és ha az nincs akkor az általánost – Gyl.)* viszonyban voltak és vannak a hatályos átfogó munkajogi törvényekkel.

A 1949-es MT rendelet a garanciális oldalról számos biztosítékot épít be az előadó-művész foglalkoztatásba, már alkalmazza a sajátos és felsőhatáros munkaidő egyiséget, a szolgálatot, az előadásszámot, a próbát, illetve ezek időtartamát, sőt ezek túllépésének szabályait is. Rugalmassága az akkori politikai körülmények között figyelemreméltó, így például rögzíti az ún. „darabszerződés” lehetőségét, amely szöges ellentétben volt az akkori foglalkoztatási politikával, amely a későbbiekben a színházi művész mobilitás egyik meghatározó elemévé válhatott. Ezzel egyidejűleg a foglalkoztatás jellege igazodott az általános szabályozáshoz: az alapeset a határozatlan idejű foglalkoztatás volt.

Az 1964. évi 29. törvényerejű rendelet megnyitotta a lehetőséget a színházak, elsősorban azok vezetői előtt arra, hogy lényegében önállóan döntsének a foglalkoztatott művészekről. Megjegyzem ez a gyakorlatban korántsem így történt, mert a kultúrpolitikai vezetés egyfelől folyamatos kontroll alatt tartotta a foglalkoztatási folyamatokat, másfelől személyre szólóan is gyakran beavatkozott informális eszközökkel.

Az 5/1965.(VII.16.) MM rendelet néhány módosítás mellett 1992. július 1-ig volt hatályban és sok tekintetben a mai napig jelentősen hat az előadóművészek foglalkoztatási körülményeire. A szabályozás leglényegesebb változása: a rendeletben meghatározott művészi munkakörökben az alapesetben határozott idejű jogvi-

szonyt lehetett csak létesíteni, öt éves korláttal. Ezt a korlátot a munkáltatók általában figyelmen kívül hagyták, vagy – mivel erre nem volt tiltó szabály – rövid szünet után ismét az első évtől számolták. A szabályozás biztosított kedvezményeket, így a nyugdíjkorhatár elérése előtt tíz évvel már csak határozatlan idejű lehetett a foglalkoztatás, míg a kitüntetett művészeknek továbbra is a határozatlan idejű foglalkoztatást kellett biztosítani. Ez a szabályozás – amely a mai napig hat – a színház legfontosabb, és gyakorlatilag korlátlan jogokkal felruházott vezetőjét állította a középpontba, míg a művészek, színészek, rendezők a szerződötési rendszer egyoldalúsága miatt teljesen kiszolgáltatott helyzetbe kerültek. (Mint jelenleg a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége elnöke, szégyellem azt, hogy ez a szabályozás az akkori szakszervezettel egyetértésben született meg.) Egyetlen – egyébként jelentős létszámú – előadó-művész csoport nem került a rendelet hatálya alá: a zenekari tagok csoportja, akik egyébként is már a 4298/1949. (X. 29.) MT rendelet szabályai között is a legkiszámíthatóbb munkafeltételeket érték el.

Az előadóművészek foglalkoztatásának ellentmondásai a rendszerváltást követően – és napjainkig – súlyos hátrányokat, vélt közteherviselési előnyöket és kétségbeejtő szociális, nyugdíjellátási helyzeteket idéztek elő. A zenekari, énekkari és táncari tagok kivételével az intézményekben foglalkoztatott előadóművészek döntő többsége kényszerből, vagy önkéntesen vállalkozói pozícióból végezte tevékenységét, elveszítve ezzel a munkajog biztosította valamennyi előnyt.

Mindezt a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége 2001-ben tartott kongresszusának határozata visszaigazolta, többek között így fogalmazva: „A Művészeti Szakszervezetek Szövetsége kezdeményezze többek között...

- a művészek és más művészeti munkakörben foglalkoztatottak sajátos jogviszonyainak,

- a művészeti tevékenység adózásának és társadalombiztosításának, továbbá a művészek munkanélküli ellátásának szabályozását”.

A határozat és az azt követő évek munkája minden bizonnyal jelentősen hozzájárult az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról szóló 2005. évi CXX. törvény megszületéséhez, amely jelentősen könnyített a

művészek adó- és járulékfizetési kötelezettségén, elősegítette az addig áttekinthetetlenül vált „színeltszerűdések” rendszerének javulását, és egyben a művészek választási lehetőségét szélesítette a közteherviselés körében. A leglényegesebb pillanat az előadóművészek foglalkoztatása tekintetében az Emtv. 2008-ban történt elfogadása volt, amely eltérő szabályozásával segítette a munkahelyeken kialakult egyensúlytalanság mérséklését, és hozzájárult egy rugalmasabb foglalkoztatási szisztéma kialakításához. A törvény elfogadása és annak alkalmazása nem keltett különösebb izgalmat a hazai berkekben, a szinte korlátlan jogkörrel rendelke-

ző színházi vezetők lényegében leszoktak – némi túlzással – már ekkorra a jogszabályok alkalmazásáról, míg a zenekari terület viszonylagos sikerrel védte az addig elért vívmányokat, a közalkalmazotti és munkaviszonyokat. Érdekes módon a nemzetközi szakmai visszaigazolása a két törvénynek nagyobb volt, az UNESCO hivatalos partnerszervezete, a Nemzetközi Zenei Tanács a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetét munkája elismeréseként a „zenei jogokért” díjban részesítette, a világon elsőként a szakszervezeti körökből.”

(zk)

Hogyan tovább komolyzene?

Egynapos konferencia a Müpában

Bach.2 Future címmel a komolyzene jövőjéről

Bach.2 Future – ez a kissé erőltetett angol nyelvű szójáték volt az első, Budapesten megrendezett nemzetközi konferencia címe, amelynek fókuszában a komolyzene perspektívája állt. A rendezvényre 2019. május 30-án, a Müpa előadótermében került sor. Spiritus rectora a Papageno online kulturális platform éjsze alatt Zsoldos Dávid volt, aki számos további partner együttműködését is megnyerte, elsősorban a konferenciának otthont adó Müpáét, valamint a Jeunesses Musicales Hungary Egyesület, a Magyar Zenei Tanács, a Nemzeti Kulturális Alap, és a Magyar Művészeti Akadémia támogatását, melyek közül az első kettőnek – az MZT honlapja szerint – Zsoldos Dávid maga is elnöke, illetve elnökségi tagja, amellet, hogy az Európai Zenei Tanácsnak is elnökségi tagja.

Az egynapos konferencia három nagy témakörre összpontosított: az európai hálózatok együttműködésére, a szimfonikus zenekarok XXI. századi helyzetére, valamint a digitális technikai fejlődésre, amelyekre vonatkozóan hazai és külföldi szakemberek tartottak előadást.

A házigazda, **Káel Csaba**, a Müpa vezérigazgatója, valamint a fő szervező Papageno alapító igazgatója, **Zsoldos Dávid** rövid üdvözlő szavait követően a két legrégibb európai, illetve nemzetközi zenei szervezet elnöke, Ian Smith az Európai Zenei Tanács részéről, és Jessie Westenholz a nemzetközi Jeunesses Musicales Internationale képviselőjében tartott egy-egy bemutatkozó előadást. Érdekes módon mindketten szabadkozással kezdték, amennyiben nem készültek rendszerbe foglalt vagy írott felszólalással. Így leginkább saját, személyes elkötelezettségükről tettek tanúságot kissé csapongó, a két szervezet honlapján olvasható információkhoz képest kevés többletet nyújtó beszámolójukban. Az Egyesült Királyságból érkező Ian Smith, aki aktív pályafutása során zenekari kürtművész volt, mindennek előtt a networking fontosságát hangsúlyozta, amivel nem okozott túl nagy meglepetést, hiszen az Európai

Zenei Tanács rengeteg tagszervezetet tömörítő ernyő-szervezet, amelynek elsődleges célja, hogy elősegítse, illetve koordinálja tagszervezetei között az koprodukción. A szervezet központi irodája Bonnban található, de emellett van egy képviselőjük Brüsszelben is, az Európai Bizottság mellett (<https://www.emc-imc.org/>).

Jessie Westenholz a Jeunesses Musicales Internationale elnökeként az egyetlen nem európai, hanem nemzetközi zenei szervezet képviselőjében élete első PP prezentációját tartotta, de többnyire a szervezet keretében átélt személyes élményeiről számolt be. Mondanivalójának egyik fontos üzenete volt, hogy annak a miszsióknak, amelyet a klasszikus zene betölt, rendkívül erőteljesnek kell lennie ahhoz, hogy a mai korban eljusson a fiatal muzsikusokhoz, valamint a fiatal együttesekhez, és általuk a fiatal közönséghez. Hangsúlyozta továbbá a különböző kultúrák, mint az európai és az arab kultúra közötti zenei együttműködések – párbeszéd – fontosságát, valamint az eltérő zenei műfajok, mint az etno, vagy a jazz közötti átjárás lehetőségének megteremtését, amelyet a Jeunesses Musicales Internationale kiemelt programjai közé sorolt: jmi.net.

A Culture Action Europe az előző kettőhöz viszonyítva fiatal szervezet. 1994-ben jött létre Európai Fórum a Művészetekért és a Kulturális Örökségért (EFAH) elnevezéssel, és 2008-ban változtatta meg nevét a jelenlegi, dinamikusabban hangzó Európai Kulturális Tevékenységre. A „hálózatok hálózataként” Brüsszelben működő ernyőszervezet egyaránt tagjai közé fogad magán és állami, valamint kis létszámú és nagy szervezeteket. Mostanra a legnagyobb hálózati együttműködéssé nőtte ki magát Európában, amely egyesíti a kulturális tevékenységek valamennyi megnyilvánulási formáját, legyen szó zenéről, irodalomról, képzőművészetről, dizájnról, vagy ezek bármelyike közötti keresztirányú átjárásról. Nagy örömről számolunk a szervezet élén magyar elnök áll, **Manchin Róbert** személyében, aki szintén gyakorló zenekari művészként kezdte pályafutását. Angol nyelvű előadásában többek között elmondta, hogy ma már 40000 FB követőjük van, és 32000 olvasót érnek el on-line híreikkel.

A hálózati együttműködések utolsó reprezentánsa **Mondik Gábor** volt, a Kreatív Európa program magyarországi vezetője, aki szintén angolul tartotta meg előadását. Az Európai Bizottság keretében működő alprogram költségvetése hét évre 1,46 milliárd euró, amelyből a MEDIA alprogramban 56%-ban média pályázatokat, míg a Kultúra alprogramban 31%-ban egyéb kulturális projekteket támogatnak. Ezeknek azonban nem kell mindenáron kizárólag európai uniós tagországok részvételére szorítkozniuk. Pályázati felhívásaikat minden évben különféle témakörben hirdetik meg, jelenleg is 80 pályázat, 11 ösztöndíj és 24 partnerkeresés érhető el az Emberi Erőforrások Minisztériuma felügyelete alatt működő uniós programiroda honlapján: www.kreativeuropa.hu

A szekcióhoz kapcsolódó kerekasztal beszélgetésen, amelyet Zsoldos Dávid moderált, az idő rövidsége miatt a közönség soraiban ülőknek nem nyílt lehetősége kérdés-re, vagy hozzászólásra. A résztvevők között kisebb disputa alakult ki arról, hogy vajon mi a fontosabb a finanszírozás elnyerésében, a pályázati nyomtatványok precíz kitöltése, vagy egy olyan átütő, és izgalmas projekt víziója, amely egy rövid oldalon összefoglalva is elnyeri a bírálók tetszését. Mindenesetre tökéletes volt az egyetértés abban a tekintetben, hogy napjainkban rendkívül nehéz meggyőzni a politikai döntéshozókat arról, hogy

a kultúra támogatása nem valami elitista passzió, vagy úri huncutság, hanem felbecsülhetetlenül értékes társadalmi és gazdasági tényező.

A második szekció három felkért előadója már sokkal összeszedettebb, lényegre törő előadásokkal készült. Először **Kovács Géza**, a Magyar Szimfonikus Zenekarok

Szövetségének elnöke, a Magyar Rádió Zenei Együtteseinek igazgatója és nem utolsósorban hazánk delegáltja az Európai Elődó-művészeti Munkáltatói Szövetségben (www.pearle.eu) lépett az emelvényhez. Előadásában általános képet vázolt fel azokról az általános problémákról, amelyekkel valamennyi európai szimfonikus zenekar többé-kevésbé szembesülni kénytelen. Vagyis az egyre idősödő, és a demográfiai mutatóktól függetlenül is csökkenő közönség, az edukáció, tehát a közönség utánpótlás nevelésének kérdése, a munkáltatói versus munkavállalói ellentétek, a szimfonikus zenekari muzsikások fizikai és mentális túlterheltsége, valamint az egyre csökkenő finanszírozás. Ez utóbbira vonatkozóan megjegyezte, hogy régen egy szimfonikus zenekar nemcsak kulturális, hanem politikai tényező is volt: a hatalmi reprezentáció egyik legbecsessebb virága. Ezzel szemben ma már csökkent a szimfonikus zenekarok presztízse és társadalmi beágyazottsága, miközben az elmúlt bő másfél évtizedben Európa-szerte sorra épültek a korszerűbbnél korszerűbb hangversenytermek. A 2008-as gazdasági válság számos európai országot megtépázott, és ennek az előszegényedésnek első áldozatai közé tartozik az előadóművészet is. Felsorolta mindazokat az érveket, amelyeket a vonakodó politikai döntéshozók a szimfonikus zenekarok ellenében szoktak felhozni. Vagyis, hogy túl arisztokratikus, „elitista”, keveseket érdekel, viszont sokba kerül a fenntartása, valamint hogy közönségét főként az idősebb generáció alkotja. Mivel manapság már nem jelent presztízst koncertre járni, ezért egyre inkább más megoldásokkal próbálják növelni a szimfonikus zenekarok társadalmi beágyazottságát. Szokatlan helyszíneken való megjelenéssel, különleges akciókkal, mint például plázákban rendezett flash-mobok, szegregált területekre való eljutással, valamint szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek zenei nevelésével próbálnak egyre szélesebb társadalmi rétegeket megszólítani.

A következő előadó **Martin Hoffmann**, a Budapesti Fesztiválzenekar igazgatója volt, aki a Berlini Filharmonikusok intendánsi székében eltöltött hét évet követően érkezett Budapestre. Ismertette azt a filozófiát, ami az együttes ars poeticája szerint – az egyenletesen magas színvonal mellett – a BFZ tartós sikerének záloga, vagyis hogy folyamatosan kísérleti műhelyként és sohasem múzeumként tekintenek magukra. Az innováció a zenekar DNS-ébe van kódolva, ami garantálja, hogy mindig képesek legyenek a megújulásra és folyamatosan lépést tartsanak a változó világgal. Arculatukat európai utazó zenekarként határozta meg, és statisztikai adatokkal illusztrálta, hogy a hazai koncertéletből, illetve zenei művelődésből is jócskán kiveszik a részüket. Társadalmi beágyazottságuk egyik elemeként a minden év júniusában ingyenesen megrendezett nagyszabású TérTáncKoncerteket hozta fel példának, amelyeken több száz, többségében hátrányos helyzetű térségből ér-

kező gyermekkel ismertetik meg a klasszikus zenét. Edukációs tevékenységük lényegét azzal jellemezte, hogy elsősorban a zene használatára szeretnék nevelni a fiatalokat.

A szekció harmadik és egyben utolsó előadójaként Somogyi-Tóth Dániel neve szerepelt a programon, ő azonban megbetegedett, ezért helyette Zsoldos Dávid olvasta fel előre megírt és elküldött előadását. Somogyi-Tóth Dániel a debreceni Kodály Filharmónia igazgatójaként a vidéki szimfonikus zenekarok és művészeik helyzetéről számolt be. A Kodály Filharmónia történetének rövid ismertetése után, elgondolkodtató adatokat közölt a fővárosi és a vidéki szimfonikus zenekarok számarányaiban mutatkozó különbségekről, ami nemcsak az infrastruktúra, hanem a jövedelmek tekintetében is hátrányos helyzetbe hozza a vidéken élő művészeket. Beszámolt arról is, hogy néhány válságos évet követően mostanra a Debreceni Filharmónia megduplázta bérletes közönségének számát, és napjainkban már átvette a színház korábbi vezető szerepét a város kulturális életében.

Hasonlóan az előző szekcióhoz, az előadásokat most is kerekasztal-beszélgetés zárta, amelynek konklúziója az volt, hogy a zenekarok meglehetősen nagy nyomás alatt vannak, a tekintetben, hogy mindenáron korszerűek legyenek, miközben az ehhez szükséges feltételeket korántsem biztosítják számukra. További problémát jelent, hogy a zenei – egyáltalán a művészeti – nevelés nincs az oktatás fókuszában, azok az egyszerű, látványos akciók pedig, amelyeket a szimfonikus zenekarok a fiatalok megszólítása érdekében szerveznek, többnyire visszajelzés – következőképpen folytatás – nélkül maradnak, és így mind pedagógiai, mind társadalmi hatásuk nehezen mérhető. Ami a zenekari muzikusok egzisztenciális helyzetét illeti, többféle párhuzamosan létező foglalkoztatási modelltől számoltak be a résztvevők, de abban mindannyian egyetértettek, hogy

kiszámítható egzisztenciális biztonság, és stabilitás nélkül nem lehet egyenletesen magas művészi színvonalat garantálni.

A délutáni, és egyben utolsó szekció szolgált a legtöbb jövőbe mutató, gyakorlati információval. Talán éppen azért, mert itt nem politikai és társadalmi kérdések álltak az előadások középpontjában, hanem a piac, a gazdaság, valamint a technológiai fejlődés aktualitásai. A négy felkért előadóból három külföldről érkezett, és az általa képviselt piaci szegmensben szerzett tapasztalairól számolt be.

Elsőként **Egri Gábor**, a Müpa marketing igazgatója ismertette azt a munkát, illetve annak kihívásait, amelyet annak érdekében fejtenek ki, hogy a Müpa valóban a legszélesebb társadalmi rétegek számára nyújtson ma-

gas színvonalú, érdekes és élvezetes kulturális kínálatot. Mivel a klasszikus zene művelőit általában kevesebben ismerik, ezért nagyon erőteljesen használják azokat a digitális kommunikációs csatornákat, amelyek hozzájárulhatnak ismertségük növeléséhez. Ennek érdekében az utóbbi években rendkívül erős online tartalomfejlesztést hajtottak végre, amelynek azonban gyakran útját állják a szerzői jogok. A digitalizáció azonban csak eszköze annak, hogy kapcsolatba kerüljenek a közönséggel, éppen ezért jelentős figyelmet fordítanak a Müpa hűségprogramjára, ami ugyan a legkisebb létszámú, de a legigényesebb, és ezért a leginkább körültekintő bánásmódot igénylő közönségréteget célozza meg. A maradéktalan Müpa-élmény létrehozása érdekében változatos módszereket alkalmaznak, a hagyományos marketingeszközöket ötvözik az új digitális megoldásokkal. A személyes élmény erősítését szolgálja továbbá az információs pult, az egyenruhás hostess-szolgálat, az átrium-tér, valamint az olyan járulékos rendezvények, mint az évenként megrendezett gyereknap, a téli sátor vagy a jégpálya. Mindezzel igyekeznek csökkenteni azt a hátrányt, hogy a Müpa épülete még mindig a város centrumától távol, a kulturális infrastruktúra peremén helyezkedik el.

Romániából érkezett a következő előadó, **Carmen Croitoru**, aki a kulturális statisztikák fontosságáról tartott előadást. 2013-ben felfedezte, hogy Romániában nem vezetnek statisztikát a kulturális fogyasztói szokásokról, ezért létrehozta a www.culturadata.ro elnevezésű honlapot, ami különböző szempontok szerint, különféle felosztásban közöl a kulturára vonatkozó statisztikai adatokat. Kutatásai során arra a megállapításra jutott, hogy az egyre nagyobb volumenű kulturális iparban közeledik egymáshoz az előállítói és a felhasználói oldal. A statisztikai adatok elemzésének célja, hogy a kultúra területén működő producerek, menedzserek, igazgatók és más szakemberek minél pontosabb képet kapjanak az igényekről és a felhasználói szokásokról, és ennek figyelembe vételével tervezzék meg produkcióikat.

Az előzetesen közölt program szerint itt eredetileg Christopher Widauer előadása következett volna, aki 2013 óta a digitális fejlesztésekért felelős a Bécsi Állami Operaházban. Ő azonban az utolsó percben lemondta a budapesti fellépést, viszont küldött maga helyett beugrót, **Samo Lampichler** személyében, aki az Alsó-ausztriai Tonkünstler Zenekar művészeti adminisztrációjának vezetője. Lampichler úr a zenekarnál alkalmazott digitális kotta használatának kísérleti tapasztalatairól számolt be. Együttesénél az Apple által fejlesztett Newzik elnevezésű kottaolvasó program van jelenleg kipróbálás alatt. A prezentáció során bemutatott bejátszásban a zenekar néhány művésze elismerőleg szólt ugyan a programról, de Lampichler úr elárulta, hogy

a digitális kotta használata eddig egyértelműen csak a szabadtéri koncertek során bizonyult ideálisnak.

Egyelőre nem tudja elképzelni, hogy egy teljes Mahler-szimfónia eljátszásakor is ugyanilyen pozitív tapasztalatokról számolhatna be, elsősorban a méretproblémák miatt. Úgy szintén megoldatlan, hogy egy nagy létszámú zenekar esetében ki tárolja, illetve kezelje a digitális olvasókészülékeket.

A lemondás miatt bekövetkezett sorrendcsere révén Samo Lampichler előtt tartotta meg előadását a nagy múltú Peters zeneműkiadó-csoport digitális tartalomfejlesztésért felelős vezetője, Marc Dooley. Arról beszélt, hogy a digitális korszakban milyen kihívásokkal kell szembenéznie egy 1800-ban alapított, tehát több mint kétszáz éves múltra visszatekintő zeneműkiadónak, amely megalakulásakor Beethoven I. szimfóniájának, valamint B-dúr zongoraversenyének kiadásával alapozta meg üzleti presztízsét. Elmondása szerint a kiadó sokat investált a digitális technikába, de 2006-ban az IMSLP (International Music Score Library Project) megjelenésére a kiadók csak lassan és nehézkesen reagáltak, ami által jelentős lépéshátrányba kerültek. A kiadó legfontosabb motivációja a digitális fejlesztésre részben a piaci elvárás, másrészt a megnövekedett és

alig ellenőrzött digitális gazdaság. 2013-ban létrehozták a Tido Music programot, ami azonban más tartalomszolgáltatók számára is elérhető. A Peters kiadó katalógusa a legnagyobb számban zenei könyveket, zongoraműveket, valamint kórusműveket tartalmaz, amelyeket kereskedelmi forgalomban árulnak, míg a zenei anyagok csak kölcsönnyagként érhetők el. Az általuk létrehozott Tido Music program ennek megfelelően nagyon sok innovatív eszközt kínál a gyakorláshoz, többek között a dinamika és az előadási jelek vonatkozásában is. Gazdag edukációs tartalommal rendelkezik, valamint zongorára írt remekművek mintagyűjteményével. A fejlődés további irányaként digitális célkitűzéseik között szerepel a technológia fejlesztése, a nagyobb online interakció, valamint a muzsikálás, mint valódi és nem virtuális tevékenység előtérbe helyezése.

Ezt a szekciót is kerekasztal beszélgetés követte, amit a kiadott programtól eltérően nem Egri Gábor, hanem **Harkányi László** vezetett. Élénk vita alakult ki az új technológiák gyakorlati használhatóságáról, amelyek ebben az üzleti szegmensben nem fejlődnek olyan ütemben, mint amilyen mértékű hardverfejlesztés a tömegmédiában tapasztalható. Abban azonban valamennyi résztvevő egyetértett, hogy befektetés nélkül nem lehet kulturális értéket létrehozni.

(Kaizinger Rita)

Meg kell találni a közös, jól végzett munka örömét

Rajna Martin 2018 őszén átvehette a Junior Prima Díjat. A fiatal karmester még zeneakadémiai tanulmányait sem fejezte be, de máris hatalmas lehetőségeket kapott: együtt dolgozhat a Győri Filharmonikus Zenekarral, és dirigálhatta a Rádiózenekart is. Terveiről, zenei célkitűzéseiről mesélt lapunknak.

I Ön egy riportban a közelmúltban azt nyilatkozta: a nagyszüleinek köszönheti, hogy zenész lett. Hogyan került kapcsolatba a zongorával?

– Így igaz, az egész azzal kezdődött, hogy nagymamáménál volt egy pianínó. Valaha a nagybátyám tanult zongorázni, aki aztán elvégezte a jazz bőgő szakot a konzervatóriumban, később orvos lett. A hangszer ott maradt, igazából komolyan senki sem játszott rajta. A nagymamám nagyon szerette volna, hogy valamelyik unokája – az akkor még csak két unoka közül – tanuljon zenét. A testvéreimet sosem érdekelte a zenélés; ő jégkorongozott, azóta már világbajnokságokon hokizik, ezért

nekem maradt a feladat, hogy megpróbáljam. Mivel nem tiltakoztam, beíratk zeneiskolába, és a nagymama öröme zongoráztam. A mai napig gyakorolok, nagyon komolyan veszem a hangszeret.

I Ha így van, akkor miért nem lett zongorista?

– Ez már későbbi történet: az egyetemi felvételinél választanom kellett, és mivel már akkor is a dirigensi pályára készültem, a karmester szakot választottam. A Bartók Konziba még zongora-zeneszerzés szakra jártam, zongorából OKJ-s vizsgát is tettem. Voltak olyan terveim, hogy a vezénylést külföldön végzem el, idehaza

a zongorát viszem tovább, de ez nagyon bonyolultnak tűnt akkor, ezért lemondtam róla. Nem akartam olyan karmester lenni, aki nem tanulja meg a szakmát, a dirigálás technikáját, a karmesteri működés alapjait – azt gondoltam, hogy mivel a távlati célom úgyszólván a vezénylés, a zongora elég lesz azon a szinten is, ami emellett tanulható. Ebben meg is nyugodtam, mert nem a koncertezés volt a végcélom, hanem egy olyan nívó, ami segíti a másik területet, bár nagyon ritkán egy-egy kamaraprodukcióban azért fellépek zongorista minőségben is.

■ Miért választotta a zongora mellé a zeneszerzést? Voltak, vannak ezzel kapcsolatos tervei?

– Tudatosan, később vettem fel ezt a szakot, és évvisszevonásokkal végeztem el Dobszay-Meskó Ilonánál, Barabás Árpádnál és Csemiczky Miklósnál. A zeneszerzésre úgy tekintettem, mint a karmesterség, a zeneértés segétdományára; a komponálás a partitúrák mélyebb megismerésének jó eszköze, viszont különösebb tehetségem nem volt a zeneszerzéshez soha.

■ Mikor döntötte el, hogy karmester lesz?

– Elsős voltam a konzervatóriumban, amikor ez az igény megfogalmazódott bennem. Életemben először elmentem egy operaelőadásra, és óriási hatással volt rám, amit láttam. Az volt az érzésem, igazán jó lehet ennyi emberrel közösen muzsikálni. A karmesteri szituáció nagyon megfogott: valakinek az a feladata, hogy mindent összefogjon egy kézben, mindenkinek segítse a munkáját. Az egész előadás általa, rajta keresztül működik. Mindenkinek jót tud tenni adott esetben, ami szimpatikus feladat. Ekkor, elsős konzisként kezdtem el vezényléssel foglalkozni, valószínűleg úgy, mint a legtöbben: összeültem a hangszeres barátaimmal, és megkértem őket, hogy játsszanak el nekem bizonyos műveket, hogy legalább megpróbálhassam.

■ Mikor lépett ki a baráti társaságból, mik voltak az első nyilvánosság előtti tapasztalatai?

– 2013-ban Dobszay-Meskó Ilona tartott egy karmesterkurzust. 17 éves voltam, és ő lehetőséget adott nekem, hogy a MÁV Szimfonikus Zenekar előtt két nyitányt – Verdi: A végzet hatalma és Beethoven: Coriolan – elvezényelhessek. Tapasztalatlanságom ellenére nagyon jól fogadtak – azóta is jó kapcsolatban vagyok a

zenekarral, sosem felejttem el, hogy velük valósult meg életem első, szakmai közönség előtt való szereplése. A kurzus alatt zajlott egy belső verseny is; az értékelés alkalmával a zenekar szavazatának köszönhetően kaptam egy különdíjat. Ennek nagyon örültem akkor, hiszen a kurzuson komoly, rutinos karmesterek is dirigáltak. Ugyanakkor volt bennem egy kisebbségi érzés is: most álltam a dobogón életemben először, ez biztos túlzás, én még semmit nem tettem le az asztalra; utólag visszagondolva, nagyon szégyelltem magam.

■ Nem érezte úgy, hogy ez igazolja az elhatározásának helyességét?

– Nem, ez még semmit sem igazolt. Több dolognak kellett történnie, míg biztosabbá váltam. A Konziban Horn András, Holló Aurél és Romos Zsolt, majd Götz Nándor szervezésében szokott lenni egy Új Zenei Projekt. 2014-ben Horn tanár úr megkeresett azzal, hogy megpróbálnám-e esetleg elvezényelni Edgard Varése Octandre című művét. Ez egy szörnyen nehéz mű, vezényléstechnikailag és hangszeres játék szempontjából is. Nem középiskolásoknak való feladat, ráadásul az első próbáig körülbelül egy hetem volt, de belevágtam. Így került sor életem első nyilvános koncertjére 2014 áprilisában. Innentől már megtaláltak kisebb-nagyobb feladatok, mint például Kovács Adrián zeneszerző barátom bachelor diplomahangversenye. Erre az alkalomra ő egy musicalt írt, az előadás egyúttal ifjabb Vidnyánszky Attila első zenés színházi rendezése volt. Izgalmas munka volt, együtt dolgoztunk az akkori Marton-osz-

tály színészeivel, a zenekarral, a Jazz and More kórusal. Ezt a produkciót elvittük később Miskolcra is a SZEM Fesztiválra; ott a Nemzeti Színházban tartottunk egy előadást, majd az Ódry Színpadon is ment néhányszor.

■ A kórusvezetés is érdekli, vagy mindig inkább a zenekarra fókuszált?

– Ez a két szak most a Zeneakadémián egyben van, de aki mind a kettőt el szeretné végezni, annak kétszer kell felvételiznie is. Aki csak az egyiket végzi el, végül a diplomájában ugyanaz a szöveg fog szerepelni, mint aki kórusal is és zenekarral is foglalkozott – ez kicsit furcsa és nehézkes. Én a bacheloron párhuzamosan végeztem a karmester és karvezetés szakokat. Karmester szakon Ligeti András és Medveczky Ádám, karvezetés szakon Somos Csaba és Jobbágy Valér voltak a mestereim. A karvezetés önmagában sajnos nem rejt sok lehetőséget, pedagógiai végzettség nélkül nincs értelme elvégezni, hiszen a Kodály-hagyományok ellenére nagyon kevés helyen lehet vezénnyelssel foglalkozni úgy, hogy valaki ezt hivatásként, főállásban végezze. További probléma, hogy a Zeneakadémián tanuló énekeseket szólistáknak képzik, sokan mégis kórusokban helyezkednek el pályájuk során – és ezek után nagyon nehéz nemcsak zenei szempontból, hanem a hangi adottságok miatt is a különböző stílusok hangzásideáljait létrehozni. Ez rendkívül komplikált kérdés, és még nem született rá igazi megoldás.

■ Ezek szerint Ön nagyobb hangsúlyt fektetne a karmester-karvezetés oktatásban a pedagógiai vonalra?

– Igen, már csak azért is, mert az alapképzésnek nem része az ilyen irányú oktatás. A főtárgy tanárok természetesen igyekeznek a próbálás és az együttesekkel való bánásmód metodikáját átadni, de azt gondolom, hogy ezek több gyakorlati tanulmányt igényelnének. A zeneelméleti szaktárgyak, illetve a pedagógiai tárgyak kellő mennyiségben való hallgatását csak több szak párhuzamos elvégzésével lehet biztosítani. A karmestereknek is szükségük lenne pedagógiai ismeretekre, hiszen adott esetben hetven embert kell tudni egy irányba telerúgni minden egyes munka során. A pedagógiai érzék nyilván egy karmester alkalmasságának is a kritériuma.

■ Saját gyakorlatában hogyan látja: könnyen boldogul a zenészekkel?

– Ez egy iszonyatosan nehéz kérdés. Ha kiállok egy zenekar elé, nem mindig találom meg rögtön a hangot. Ne felejtjük el: egy idegen ember áll egy összeszokott társaság előtt azzal a céllal, hogy telerúgja valamire a zenei folyamatokat. Ez az egyik legnehezebb feladat. Több kollégámtól hallottam, hogy Lukács Ervin még idősebb korában is izgult egy adott koncert első próbája előtt. Hiába ismerte már az együttest, a kollégákat, a művet, mégis megviselte a helyzet. Pedig őt tényleg majdnem mindenki tisztelte, szerette. Kulcskérdés,

hogy az első próba hogy sikerül; a zenekar hogyan reagál bizonyos kérésekre, az ember felismeri-e, hogy melyek azok a problémák, amiken két-három próbával lehet javítani, és melyek azok, amiken ennyi idő alatt képtelenség változtatni. Meg kell tapasztalni, hogy bizonyos zenészek ellenérzésekkel viseltetnek az ember iránt – fel kell ismerni és kezelni kell ezeket a konfliktusokat. Rendkívül nehéz feladat. A jó karmester, mindig mondják, egyben jó politikus, jó pszichológus; a magam részéről még hozzáteszem, hogy azt is el kell tudni fogadni, ha valaki nem szeret engem. Nincs olyan karmester, akit mindenki szeret, ez természetes. Viszont kutya kötelességem a legnagyobb tisztelettel és megbecsüléssel fordulni az összes kollégámhoz, mert hatékonyan kell tudnunk együtt dolgozni.

■ Hogyan szokta kezelni az ilyen konfliktusokat?

– A helyzettel járó feszültséget úgy próbálom feloldani, hogy igyekszem alázatosan közelíteni a zenéléshez, a zeneszerzőhöz, és alázattal fordulni a kollégákhoz. Nyíltan elismerem a zenekar előtt, ha hibázom – biztos vagyok benne, hogy fontos az, hogy részt vállalom a hibákban, nem teszem a zenészekre a teljes felelősséget. Én is ember vagyok, ronthatok, vétetek, másrészt magam is változom. Menet közben valami átfordul a fejemben, és máshogy kérek egy részt. Akkor őszintén elmondom, hogy eddig azt gondoltam, hogy így lenne jó ezért és ezért, de mostantól így szeretném, mert azt hiszem, így még jobb lesz. Igyekszem megindokolni a változtatást, és bevonni őket ebbe a folyamatba. Persze ez sem mindenkinek tetszik; van, aki jól reagál, van, akit az egész dolog kevésbé érdekel. Nekem nem az az elsődleges feladatom egy próbán, hogy az emberi problémákkal foglalkozzam, jobb esetben erre nincs is szükség. Sőt, pont az a lényeg, hogy azt a kollégát, aki nem figyel, vagy nem vesz komolyan, megpróbáljam rávenni, hogy tartson velem, próbáljunk közösen egy jó koncertet létrehozni. Ezzel együtt mindig nyitott vagyok a muzsikusok véleményére a munkámról, és mivel ezt tudják rólam, általában nem is kímélnék.

■ Ha valaki egy ilyen beszélgetés során kritikát fogalmaz meg, azt könnyen el tudja viselni?

– Nagyon fontos meghallgatni a zenész kollégák véleményét. A jó tanácsokat mindenképpen megfontolom, aztán vagy elfogadom, vagy nem, ez már a saját döntésem. Mindenesetre vannak bizonyos dolgok, amikhez az ember adott esetben a zeneszerző szándékainak megvalósulása érdekében ragaszkodik. Ahhoz, hogy a szerzői szándékot felismerjük, nem lehet elégyszer és eléggé megtanulni egy művet, mindig látni kell és látni lehet benne valami újdonságot. Olykor olyasmit is, amitől a feje tetejére áll a műről alkotott kép.

■ Ezek szerint számít arra, hogy nagyon máshogy fog vezényelni tíz év múlva bizonyos műveket?

– Egészen biztosan. Már most is van olyan mű, amit máshogy dirigálok, mint régebben.

■ *Jelen pillanatban nappali tagozatos hallgató a Zeneakadémián. Jövőre fog mesterdiplomát szerezni, mégis több helyen vezényelt már. Véleménye szerint minek köszönheti ezeket a lehetőségeket?*

– 2018 őszén Junior Prima Díjat kaptam, ami egy nagy kitüntetés számomra. Ilyen fiatalon tudtommal még senki nem kapta meg ezt a karmesterek közül. Szerintem én is csak azért részesülhettem benne, mert 2017-ben, harmadikos koromban lehetőséget kaptam arra, hogy a Győri Filharmonikus Zenekarnál dolgozzak.

■ *Hogyan került kapcsolatba a Rádiózenekarral?*

– Azt a lehetőséget a díj miatt kaphattam meg, ősszel Vásáry Tamás felajánlotta nekem a januári dirigálási lehetőséget. A Rádiózenekar Beethoven-sorozatában a Der glorreiche Augenblick – A dicsőséges pillanat – című kantáta irányítására kért meg. Ez egy komoly, nehéz, 40 perces darab, amit elég ritkán szoktak előadni. Magyarországon utoljára 2013-ban játszották Kocsis Zoltán vezényletével Martonvásáron, azelőtt pedig talán még soha. Beethoven ezt a művet az 1814-es bécsi kongresszusra írta, és mivel politikai indíttatású darab – a napóleoni háborúk utáni béketárgyalások kapcsán Bécsbe érkező királyokat, császárokat, és egy új, „szent” szövetség létrejöttét ünnepli –, jócskán aktualitását veszítette. Pedig nagyszerű zene, én nagyon örültem neki, hogy megismerhettem. A zenekar mellett énekkar és négy szólista is szerepel benne. Én előtte oratorikus művet még nem vezényeltem, csak külön zenekart és külön kórust. Ráadásul élő egyenes adásban közvetíték a koncertet, szóval a feladat egyébként is komoly súlya ettől még csak nőtt. Azt hiszem, végül nagyjából sikerült megvalósítanom, amit elképzeltem.

■ *Milyen a kapcsolata a Győri Filharmonikus Zenekarral?*

– Ez a zenekar életem első állandó, stabil munkahelye. 2017 őszén kerültem oda Berkes Kálmán meghívására, ami nagyon nagy megtiszteltetés volt számomra. Rendkívül hálás vagyok neki és a zenekar igazgatóságának, hogy még bacheloros zeneakadémistaként odavettek Kálmán mellé, és lehetőséget adtak, hogy előpróbákat, szólampróbákat tartva, zenekari billentyűs játékkal, ifjúsági koncertek dirigálásával a szakma főleg tapasztalati úton tanulható részeit elsajátítsam. Hálával tartozom azért is, hogy a második évadomban megbíztak egy bérletes műsor dirigálásával, ahol Beethoven IV. szimfóniáját és Kelemen Barnabással Bartók Hegedűversenyét volt lehetőségem vezényelni. Az egyik legnagyobb boldogság mégis az volt, hogy az együttes zenekari művészei – azóta többeket inkább barátomnak neveznek – megbíztak bennem, és hajlandóak voltak velem együtt dolgozni, kivételes odaadás-

sal és minőségben. Örökre hálás leszek a Győri Filharmonikus Zenekar minden dolgozójának, beleértve azokat is, akik a koncerteken nem láthatóak, és a háttérben dolgoznak azon, hogy az együttesnek csak a lehető legmagasabb színvonalú muzsikálással kelljen foglalkoznia. Ezzel együtt idén egy időre elhagyom az együttest.

■ *Mi ennek az oka?*

– A Győrben eltöltött két évem a legfontosabb tényező a pályám indulásának szempontjából. Azonban valamiért hajt a kíváncsiság. Szeretném kipróbálni magam minél több helyen, minél többféle situációban, mert azt gondolom, hogy nagyon fiatal vagyok még, és nagyon sokáig az is leszek ehhez a szakmához. Győrben a lehető legtöbb feltétele megvolt annak, hogy jól dolgozzam, de egy általam jól ismert zenekar nem feltétlenül hoz annyi meglepetést, váratlan megoldandó szituációt, mint egy még ismeretlen társaság. Ahhoz a műhelymunkához, amit Győrben kellett volna végezni a következő időszakban, tapasztalatlan, még éretlen muzsikos vagyok. Később az ideális munkahely valóban egy állandó, stabil bázis lenne, egy saját együttes, ahol az ember a lehető legalaposabban, legrészletesebben tud dolgozni az általa elképzelt zenekari hangzásvilágon, hiszen csak így lehet igazi zenei mélységekhez eljutni. Ehhez azonban véleményem szerint kellene még egy csomó tapasztalat, egy szélesebb repertoár, és persze sok egyéb más is. Jelen helyzetem fontos tanulsága, hogy az ember a kommunikáció révén jut előre. Ha most elvágom azokat a szálakat, visszautasítom azokat a lehetőségeket, amik kimozdítanak a komfortzónámból, nem biztos, hogy később, más helyzetből ilyen feladatoknak újra nekifutnék. Én itthon kezdtem, és örülök, hogy itthon maradtam. Kell egy bázis, egy háttország ismeretségekkel, barátokkal, kapcsolati körrel – a saját nyelvem, a saját kultúráim. Furcsa ezt kimondani, de nem vagyok túl bátor, amikor változtatni kell az engem körülvevő állapotokon. Úgy mernék külföldre menni, ha meglenne itthon a biztonságom. De ehhez előbb alaposan be kell kerülni a zenei vérkeringésbe.

■ *Ha külföldre hívnák asszisztensnek, elmenne?*

– Nagy lelki teher lenne egy ilyen felkérés, az biztos. Ez a világ nekem nagyon gyors, néha túl gyors. Szeretnék a későbbiekben egy nyugodt és kiegyensúlyozott életet, ami lehetőséget teremt elmélyülten foglalkozni a zenével – otthon, egymagamban, és a zenekari próbákon egyaránt. Ha ezt a jövőben itthon megtalálnám valahol, nem mennék sehova. A zene itthon is zene. A külföldi szereplések kapcsolati szempontból fontosak, és mindenképpen hallatlan izgalom külföldön is koncertezni, de zeneileg eddig a leghasznosabb időszakaim azok voltak, amikor hosszabban foglalkozhattam egy szerzővel vagy egy stílussal. A távolabbi időpontokra

szóló felkérések azért jók, mert előre be tudom osztani a feladataimat és az időmet.

■ Milyen felkérések várják a következő évadban?

– Októberben Ránki Dezsővel készülünk az Oderamenti Frankfurtba, a Brandenburgisches Staatsorchesterrel adunk két koncertet helyben és Potsdamban. Másik nagy örömöm, hogy novemberben a Zeneakadémián a Nemzeti Filharmonikusok élén mutakozhatok be, ahol szintén Ránki Dezső lesz a partnerem. Ugyanebben a hónapban a Műpában a Budafoki Dohnányi Zenekarral adunk egy közös hangversenyt. Januárban diplomázom, májusban pedig számomra az évad egyik különleges eseménye lesz, amikor az Erkel Színházban debütálhatok Mozart Szóktetés a szerájból című operájával.

■ Említette, hogy egy operaházi élmény indította a karmesterkedés felé. Milyen a viszonya most a zenés színházzal?

– Gyerekként imádtam a színházat, azóta is nagy szerelmem. Varázslatos közeg, de sokszor azt érzem, hogy ott kevesebb idő vagy energia jut a zenei elmélyülésre. Ettől kicsit tartok. Ezzel együtt: az opera dirigálása a szakma alfája és omegája. Nincs mese, meg kell tanulni.

■ Mihez fog kezdeni a diploma megszerzése után?

– Még nem tudom, mert rengeteg dolog érdek. Szóba jöhet posztgraduális képzés külföldön, asszisztálás, szabadúszó munkák, karmesterversenyek.

■ Részt vett már valamelyik karmesterversenyen?

– Érdekes az ezzel kapcsolatos élményem: 2017-ben beadtam a jelentkezést a Solti Karmesterversenyre. Ősztől azonban asszisztens lettem Győrben. Első betanító karmesteri munkám a Solti verseny középdöntőjének az előkészítése lett volna, hiszen ők játszották a verseny második fordulóját Pécsen. Nem tartottam etikusnak, hogy én előkészítem a zenekart, aztán találkozom velük a versenyen egy teljesen más szituációban. Nem fair, ha betanítom őket, aztán learatom a babérokat, mert hogy, hogy nem, épp úgy játszanak, ahogy szeretném; ráadásul szavazati jogot kaptak, bejuttathattak egy karmestert a döntőbe. A zsűriben ott ült Berkes Kálmán, a győri vezető karmester. Ez sehogy sem lett volna jó, inkább visszavontam a jelentkezésemet, és nagy örömmel dolgoztam a középdöntő előkészítésében. Különben nem is szeretem annyira a versenyeket. Persze óriási lehetőség a versenyzés, főleg egy pályakezdőnek, de én a meghívásos koncerteket sokkal többre értékelem. Nekem a legfontosabb mindig a zenekari zenészek visszajelzése. Ha nyernék, attól nem érezném magam jobb karmesternek, de ha egy koncert után a zenekar tagjai őszintén gratulálnak, az számomra többet ér, mint egy díj.

■ Ugyanakkor a versenyek általában koncertfelkérésekhez juttatják a résztvevőket.

– Én szükséges rossznak érzem a versenyt, ezzel együtt a lehetőségeknek persze mindenki örül. Az is hasznos, hogy meg kell tanulni egy komoly repertoárt, de sokszor a verseny nem ad reális képet valakinek a tudásáról. A legjobb, ha a zenészek, zenekari igazgatók, vezető karmesterek visszajelzése eredményezik azt, hogy egy következő meghívást kap az ember.

■ Milyen darabokat vezényelne szívesen?

– Bartók Béla életműve az egyik, ha nem a legfontosabb a számomra. Azt hiszem, nem kell megmagyarázni, miért; ösztönösen kapcsolódom hozzá, nagyon szeretem játszani is, vezényelni is a műveit, és azt gondolom, nem lehet elégszer elővenni őket. Sajnos bizonyos darabjait nem játsszák, pedig hatalmas az életmű, egyetemes, és nagyon sokféle együttes, hangszeres megtalálhatja benne a játszani valót. Szeretnék Mozarttal is többet foglalkozni, és úgy érzem, Liszttel is törődni kellene. Zseniális művei vannak, amelyeket vagy mellőznek, vagy középszerű előadások miatt rossz darabokként könyvelnek el. Nagy kedvencem még Richard Strauss, aki Liszthez hasonlóan elhanyagolt szerző, és mindig ugyanazt a tíz művét lehet hallani.

■ Véleménye szerint mire lenne most a legnagyobb szükség ahhoz, hogy jól működjenek a magyar zenekarok?

– A legfontosabb az lenne, hogy mindenki tisztességgel, becsülettel, szeretettel végezze el a munkáját a saját pozíciójában – mind karmester, mind zenekari zenész, mind a háttérben dolgozó munkatársak. Ezen túl a hasonlóságokat, a kapcsolódási pontokat kellene keresnünk kollégáink és magunk között, nem a különbségeket. Nem az fontos, melyik zenekar jobb, vagy milyen lehetőségeket kap a másik; inkább azt kellene tudatosan átgondolni, miben vagyunk társak, min tudunk együtt dolgozni, mi a közös jövőnk? A legnagyobb problémát az elidegenedésben, a polarizációban látom. Az egész szakma ilyen: a zenekarokon belül, a kollégák között sok a felesleges és terhelő feszültség. Szeretetből, szerelemből lehet évtizedekig zongorázni, hegedülni, fuvolázni vagy partitúrákkal foglalkozni, de rivalizálásból, acsarkodásból, félelemből, gátlásokból nem lehet jó munkát végezni. Én azt mondom: mindenki keresse a kapcsolódási lehetőségeket! Ez a feladat a zenén túlmutat, az egész társadalomnak a közös pontokat kellene keresnie, nem azokat a frázisokat, amik alapján a másikat valamilyen kizárjuk. A zenekarokon belül is polarizálódás van, klikkesedés; ebben nincs jövő. Meg kell találni a közös, jól elvégzett munka felett érzett örömet. Engem ez az öröm lelkesít a munkámban! Jó lenne, ha mások is átelnék, megéreznék.

(Mechler Anna)

„A zenekar a legkisebb cipő”

Szűcs Máté Berlinről, Budapestről, tanulásról és tanításról

Soha nem akart nagyzenekarban játszani, nem is jelentkezett próbajátékokra, mégis sikerült hét éven keresztül a világ egyik legkiválóbb társulatának, a Berlini Filharmonikusoknak a tagjaként muzsikálnia. A brácsát is egy véletlen találkozásnak és Schiffer Ervinnek köszönhetné, hiszen annak idején hegedűsnek készült, de ma már nem is tudja elképzelni, hogy más hangszerrel lépjen pódiumra. Szűcs Máté jelenleg rendszeresen szólistaként koncertezik, a hazai publikum is gyakorta találkozhat vele, s tavaly ősz óta Genfben a brácsa művészetére oktatja a fiatalokat. A muzsikussal arról beszélgettünk, hogyan vezetett az útja ehhez a hangszerhez, mit lehetne tenni azért, hogy többre becsüljék és tudatosan válasszák a zenészek ezt az instrumentumot, és miért döntött úgy, hogy otthagyja a berlini együttest.

■ *Nem is akart a berliniek tagja lenni, csak a harmad-szori hívásra mondott igent...*

– Nem vágytam arra a stresszre, az állandó feszült koncentrációra, ami az ott folyó munkát jellemezte. Egy Mozart-felvétel alapján figyeltek fel rám, megszerezték a telefonszámomat, és azzal hívtak fel, hogy a brácsaszólam élére régóta nem találnak muzsikust, a játékom alapján azonban engem örömmel várnak a próbajátékokra. Kétszer nemet mondtam, de a harmadik telefont már egy jelnek éreztem.

■ *Milyen volt a munka az együttessel? Milyenek a szólampróbák?*

– Azok nincsenek. Abban társulatban mindenki profi, így nincs szükség rá, szinte az összes pultban professzorok és szólisták ülnek. A hét év alatt, amit a berliniek-nél töltöttem, egyetlen alkalommal tartottunk csak szólampróbát, az egyik karmester külön kérésére. Olyan ez a társulat, akár egy összerék meghajtású jármű. Mindenki egyéniség, teszi a dolgát, a lehető legjobban. Persze az is remek érzés, hogy amikor az ember például New Yorkban sétál, felismerik az utcán. Mindközben mégis nagyon egyedül van, hiszen a karrier egyik legnagyobb ára a magányosság. Ráadásul olyan intenzitásúak az élmények, amelyekről nagyon hamar kiéghet az ember. Minden koncerten kétszáz százalékot kell teljesíteni, hangversenyből pedig hetente van három...

■ *Mennyi idő kellett ahhoz, hogy úgy döntsön, vált, és eljön a zenekartól?*

– Három évbe telt, hiszen ez egy nagyon komoly elhatározás volt. Erős volt a külső nyomás is, a család, barátok nem értették, hogyan gondolhatom azt, hogy el kell jönnöm a világ egyik legjobb együtteséből. Viszont azt éreztem, őszintének kell maradni, s hűnek a saját magunk értékeihez. Zenélni máshol is lehet. Így

eljöttem. Most egészen új dimenzió nyílt ki számomra a sok kamarázással, a szólófellépésekkel és a tanítással.

■ *A genfi Zeneakadémiának lett a professzora, ahol Liszt Ferenc is tanított az 1830-as években. Szívesen foglalkozik fiatalokkal?*

– Igen, mindig is érdekelt ez a terület, mert úgy gondolom, hogy az ifjú zenészeket fel kell karolni, ahogy annak idején engem is felkarolt Schiffer Ervin tanár úr. Ki tudott emelni a nagyvilágba. Hihetetlen éleslátással felfedezte bennem a tálent, pedig csak tizenéves voltam.

■ *Hogyan ismerkedtek meg?*

– Egy nyári, svájci mesterkurzuson, amit feleségével, Sebestyén Katalinnal tartott. Mindketten nagyon humanus emberek, akik a hazaszeretetüket például úgy is kifejezték, hogy mindig volt egy elkülönített összeg, amelyből olyan fiatal, magyar zenészek is részt vehettek ezeken a foglalkozásokon, akiknek erre egyébként nem lett volna pénzük. Egy kedves barátjuk, a Svájcban élő Előd Bernadett akkoriban minden nyáron eljött a békéstarhosi zenei napokra, és ő volt az, aki beajánlott a svájci kurzusra. Így indult a karrierem, ott Svájcban kérdezte meg tőlem Schiffer tanár úr először, hogy miért nem brácsázom inkább. A kurzusra ugyanis még mint hegedűs jelentkeztem.

■ *Ismerte a zenekari gondolkodást ezekről a hangszerokról, hogyan fogadta ezt az ötletet?*

– Még a szüleim előtt is elhallgattam. Ők szintén zenészek, édesapám karmester volt, zenészerző, zongorista, az édesanyám pedig korábban operaénekes, jelenleg a debreceni magánének tanszék professzor emeritája. Néhány hónap után azonban mégis kiderült, s akkor édesanyám azt mondta, megörültem, ha erre

nemet mondok. Egyedül, 17 évesen nem tudtam volna ezt a döntést nélküle meghozni. Persze, zenélni is miattuk kezdtem, édesapám ránézett a hosszú ujjaimra, s azonnal a hegedűt javasolta. Így kezdtem el ötévesen hegedülni. Bár a zene már azelőtt is része volt a mindennapjaimnak, édesanyám még várandósan is énekelt, ezért sosem volt otthon csend. Ezért engem sem érdekelt semmi más, mint a muzsika.

■ Tizenkét évesen már nyert is versenyeket.

– Szorgalmasan kellett gyakorolnom, erre odafigyelt az édesanyám. Talán képességem van arra, hogy akarjak tanulni, és igyekeztem is mindent, amit lehet elsajátítani.

■ Mennyi idő alatt állt át a hegedűről a brácsára?

– Azért akadtak már korábban is jelei, hogy ez a hangszer közel áll hozzám. A kötelező brácsázáskor ugyanis azok a hangok, melyeket előcsaltam, szépen és tisztán szóltak meg. Sőt, valahol mindig is a mélyebb tónust kerestem a hegedűn – a brácsát tehát nem kényszerből választottam, és élveztem az órákat. De azért kellett idő, hogy ezt be is ismerjem magamnak: ez a váltás volt az első nagy döntés az életemben.

■ A brácsa nem olyan népszerű instrumentum...

– A hangszerről született viccek a brácsaszólamnak is köszönhetőek. Ma már éppen ezért érzek óriási késztetést, hogy bebizonyítsam, mi mindenre képes ez a gyönyörű hangszer. Persze, a kezdet számomra sem volt könnyű. Míg egy nap hat órát gyakoroltam hegedűn, amikor áttértem a brácsára, akkor ez – a két hangszer méretkülönbsége miatt – két órára csökkent, és ezt kellett feltornáznai ismét hat órára. De hittem benne, hogy ez lehetséges, ezért megtettem mindent, hogy sikerüljön.

■ Pedig inkább a hegedű a szolista hangszer.

– Számomra sosem ez volt a lényeg. Nem a szólistaság vonzott, én csak zenélni akartam. Sokaknak az önmegvalósítás az elsődleges, nekem inkább a zenében való elmélyülés, és az, hogy ezt megosszam másokkal. Adni szeretnék azoknak, akik erre kíváncsiak. Ezt láttam ugyanis a szüleimtől és a tanáraimtól is.

■ Mi mindent lehetett még elsajátítani Schiffer Ervintől?

– Színeket tanított. Kitalált egy történetet, s mindig programszerűen fogalmazta meg, hogy mit szeretne hallani. Folyton arra nevelt, hogy annyira jónak, hitelesnek kell lenni, hogy ne nekem kelljen a karrierem után futni, meghallgatásokra járni, hanem inkább engem hívjanak meg az együttesek. 1996 nyarán 2 hét alatt készített fel a váltásra, ez pedig elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy húsz pontból húszat kapjak a brüsszeli királyi akadémia felvételijén, s hogy Igor Ojsztrah is dicsőően nyilatkozzon rólam.

■ Örömmel ment a nagyhírű intézménybe tanulni?

– Ezt azért nem mondanám, hiszen mindent és mindenkit itt kellett hagynom, nem volt könnyű egy vadidegen környezetben, teljesen egyedül boldogulnom. Akkoriban még nem volt mobil vagy internet, az akkori visszahívhatatlan brüsszeli telefonfülkéből r-beszéléseket kellett kérnem, hogy azt a néhány drága percet édesanyám fizethesse... Szerencsére sokat segítettek ebben a helyzetben Schiffer Ervinék, támogattak albérllet keresésben, a berendezéséhez pedig kaptam tőlük tévét, matracot. Ezzel azt tanították meg, hogy mindig van mód és lehetőség segíteni azokon, akik erre rászorulnak.

■ *A brácsadiplomával milyen utat képzelt el? Járt zenekari próbajátékokon?*

– Eleinte nem szerettem volna zenekarban játszani. Az első diplomám után 2001-ben elkezdtem egy zongoranégyes tagjaként muzsikálni. Eközben egy helyi zenei versenyen is sikerrel szerepeltem, ekkor figyeltek fel rám a Flamand Királyi Filharmonikusok, akik megkérdezték, nem akarok-e náluk próbát játszani. Ha már hívtak, elmentem a próbajátékra, melyet megnyertem. Három hónap múlva véglegesítettek, és náluk két esztendő tölthettem. Az együttesben egyszer kísérett a bambergi filharmonikusok második hegedű szólamvezetője, ő mesélte el, hogy náluk is keresnek szólóbrácsást, és hogy nem akarok-e odamenni. Nem akartam, de mivel nagyon hívtak, beadtam a derekam, és a sikeres próbajáték után immár Bambergben folytattam karrieremet. Tényleg nem szerettem volna zenekarban játszani, csak nyugalmat akartam, de ezt az utat hozta a sors.

■ *Így töltött zenekarban tizenöt esztendőt...*

– Igen, kétévente váltottam, Bamberg után a Sächsische Staatskapelle Dresden, 2007-től 2011-ig a Frankfurt am Main-i Hessische Rundfunk, majd ezzel szinte párhuzamosan 2008-tól 2012-ig a Deutsche Kammerphilharmonie Bremen következett. Mindegyik társulat eléggé más volt, eltérő repertoárral, mindenütt mást és mást tanultam. Aztán öt együttes után jött a Berlini Filharmonikus Zenekar 2011-től, ahol hét esztendőt töltöttem. Sokat láttam, tapasztaltam ez alatt a több, mint két évtized alatt, melyet külföldön töltöttem és egyre inkább úgy éreztem, hogy mindezt szeretném majd továbbadni. Ez a késztetés évről évre nőtt. Nagyon sok növendéknél, akik eljöttek a próbajátékra, megfigyeltem, hogy miközben bár láttam bennük a lehetőséget, nem sikerült a felvételijük... úgy éreztem, hiányzik egy közvetlen segítő kapcsolat a zenekari hivatás és a felsőoktatási zenei képzés között. Szerintem kevesen tudják az oktatók közül, hogy a szólisztikus minőség kimunkálása mellett még mire lenne szüksége a fiatal zenészeknek az együtteseknél folyó munkában. Ezt a hiányt szeretném pótolni.

■ *Azt gondolnám, mindenki szólista akar lenni...*

– Igen, de nagyon fontos, hogy a tanárok felismerjék azt, hogy a szólista kvalitás csak egy belépő a zenekari világba. A próbajátékokon például nagyon nehezen derülnek ki a szociális készségek, amelyek egyébként sokkal lényegesebbek a zenekar mindennapjaiban. Egy zenekarban az a kérdés inkább, hogy valaki mennyire tudja értő füllel hallgatni a környezetét, mennyire pontos technikailag, mennyire képes úgy mond ‘robotként’ követni a vezetőket, a karmestert. A felsőfokú évek alatt a növendékek inkább azt tanulják meg, hogyan legyenek szólisták. Hogy rendelkezzenek egyéni elképzelésekkel, és ezt hogyan tudják a hangszerükön megmu-

tatni... Nincsenek azokhoz a korlátokhoz szokva, amelyek a zenekarokban léteznek: egy három számmal kisebb cipőt felvenni, majd ezzel jól és szabadnak érezni magukat.. emiatt aztán nagyon sok zenész frusztrálttá válik. Közben pedig láttam olyan, tehetségtelennek titulált muzsikust is, aki, mivel nincs igazán önálló és kiforrott zenei véleménye, szuperül tudott ilyen kezek között funkcionálni.

■ *Kevesen kezdenek neki úgy a zeneakadémiai tanulmányiagnak, hogy zenekari muzsikusként akarnak lenni...*

– De miért nem? Úgy vélem, hogy talán a zenekaroknak is jobban meg kellene mutatniuk, milyen zenei elmélyültséget jelent az ottani munka, mekkora élvezetet és tanulási lehetőséget ad. A nagy együttesekben való muzsikálás egy esély arra, hogy a zenét még jobban megismerhessük. Hiszen az sem más, mint kamarazenélés, csak egy összetettebb módon. Egy újabb lépcsőfok a zenei teljesség felé.

■ *Őn viszont most ezt is megtaníthatja a növendékeinek.*

– Igyekszem őket egy univerzális, mindenhol jól funkcionáló zenészekké képezni. A legkisebb cipő a zenekar, ha ott jól tudják magukat érezni, ha megtanulják a pontosságot, az alázatot, azt a követési technikát, amire ott szükség van, akkor következhet a kamarazene, ahol már több lehetőség van a személyes érzelmek kimutatására. Szerintem csak ezután jöhet szóba a szólistaság. Akkor ez a három terület szépen összeforr. Visszafelé is igaz: ha nem vagyok jó szólista, akkor nem tudom megnyerni a próbajátékot, ha pedig nem vagyok jó kamarazenesz, akkor nem tudok a zenekarban jól funkcionálni, hiába nyertem meg a meghallgatást... Egy jó szólista tehát kell, hogy tudjon kamarazenélni és zenekarban is játszani. Csak éppen pont fordítva mélyül mindez el, mint ahogy azt sokan gondolják. A szólistaságot tanulják meg először, miközben e területen van a legkevesebb szükség utánpótlásra.

■ *Hogyan vezetett az útja a genfi felkéréshez?*

– Már ezt megelőzően is akadtak privát növendékeim. A genfi Zeneakadémia felkérése különleges volt, hiszen csak számomra szerveztek meghallgatást, miután néhány héttel ezelőtt nem találtak senkit a poszt-ra. Talán a történet lényeges eleme, hogy már két héttel korábban felmondtam Berlinben, mielőtt ez a meghívás megérkezett. Nagyon szerettem volna itthon élni, többet együtt lenni a feleségemmel és a kisfiammal. Most pedig szeretném őrizni ezen szabadságomat. Genfben egy fél osztályom van, nyolc növendékem, akiknek a tanításához szabad kezdet kapok az akadémiától. Azokat a fiatalokat vehettem fel, akik igazán segítségre szorulnak. Emellett persze továbbra is vannak privát növendékeim, van köztük például

olyan, aki New Yorkból vagy Londonból elutazik hozzám, Magyarországra egyetlenegy óráért. A tanítás mellett egyre többet kamarázom, rendszeresen fellépek a Zeneakadémián, állandó meghívottja vagyok a Kaposfestnek, és Pécsen is tartok rendszeresen mesterkurzust. Nyílik ki a magyarországi karrierem. Eközben a doktorimon is dolgozom, a légzés szerepét taglalom benne a muzsikálásban. Az oktatásban sok mindent, amelyet kiváló tanáraimtól megtanulhattam, most továbbfejleszthetem. A tanítás során arra is nagyon figyelek, hogy a növendékek nagy része munkát szeretne, ezért számukra az a legfontosabb, hogy megnyerjenek egy próbajátékot, én pedig el tudom mondani nekik, hogy mire számíthatnak, mire kell felkészülniük. Olyan információkat tudok nekik adni, amelyek segítenek abban, hogy tényleg sikerrel járjanak. Úgy vélem, eme nehéz világban reményt kell önteni az emberekbe. Ha ezt tesszük, akkor a helyzet is változni fog.

■ *Hogyan látja ma a hangszerét, a brácsát?*

– Lényegesnek tartom, hogy minél többen egy olyan oldalát mutassuk meg a világnak, melyet eddig még nem sokan ismernek. Ne az legyen a jellemző, hogyha valaki nem elég jó hegedűs, akkor elmegy brácsásnak. Bár Schiffer Ervin tanár úr is abban hitt, hogy a brácsa nincs az öt megillető helyen. Ő több száz muzsikust tudott brácsássá átvnevelni, nekik munkát találni. De ehhez az kell, hogy a brácsát ne kihasználjuk, hanem igazán szeressük, szívvel és lélekkel értékeljük. Ma azt látom, sokat kell még tenni azért, hogy a keresletet és a kínálatot összehozzuk. Sok az állás, és közben sok az állástalan művész. Ezen próbálok javítani. De úgy vé-

lem, a tanárokat is tovább kellene képezni, és nagy a homály az ifjú zenészek fejében is. Látni kellene a döbent, fiatal arcokat, amikor elmesélem nekik, mit és hogyan kellene csinálni a hangszerükön ahhoz, hogy jó művészekké váljanak, hogy állást kapjanak.

■ *Mesterkurzusokat is tart rendszeresen. Mire elegendő három nap?*

– A technikát lehet fejleszteni. A légzés szerepe szerintem nagyon lényeges. A levegővétel helye, funkciója eléggé félreértelmezett mostanában, és csak kevesen vannak, akik helyesen csinálják. Én is ösztönösen jöttem rá a helyes légzésre: a brácsázástól fájt mindenem, a tai-chitól elmúlt. Azt gondoltam, miért ne lehetne ezt együtt; úgy brácsázni, mintha tai-chiznék? Hogy ne merevedjek be, hogy ellazuljak játék közben. Ma tai-chizom a brácsával, vagyis hasonló légzéstechnikát használok, mint amit például a kungfu. Ezért már egy mesterkurzus három napja alatt nagyon sokat lehet segíteni. Nem a zenéről beszélek, hanem elsősorban egészséggé próbálok tenni őket. Lazán kell brácsázni, fájdalom nélkül, erre pedig szerencsére a legtöbben hamar ráéreznek. Ahogy arra is, hogy mi a hamis és mi az igaz az életben. Tíz év, amíg megteremt az ember egy egzisztenciát. Ha pedig érzi valaki a saját játékán a javulást, akkor tudja, érdemes ezt az utat folytatni és egyre több lehetőségre lesz. Én a semmiből, azzal a meggyőződéssel csináltam meg a karrieremet, hogy hittem: erősebbé és hitelesebbé tudok válni, mint a szemfényvesztők, azzal, hogy az igazi és tiszta értékeket közvetítem mindenkinek. Ezen hitemet szeretném megőrizni és továbbadni.

R. Zs.

Aki értett a zenészek és a hangszerek nyelvén is

Lapunk hasábjain többször is hírt adtunk Tóth Péter munkásságáról. Legutóbb a Zenekar 2019/2. számában számoltunk be újításairól. Nem sokkal a cikk megjelenése után kaptuk a szomorú hírt korai haláláról.

Tóth Péter (1955–2019) hegedűművészként kezdte a pályáját, de hangszerek iránti elkötelezettségéről, saját készítésű hegedűjével, már diplomahangversenyén tanúságot tett. A hangszerkészítés után, a restauráció vált munkásságának legfontosabb részévé. Ennek köszönhetően számos hangszer nyerte vissza eredeti fényét, hangját. Nem ismert lehetetlent, akár hangverseny előtt egy órával is „lelket öntött” egy hegedűbe. Rendkívüli szakértelemmel, türelemmel, de mindig szerényen és alázattal végezte munkáját, amelynek célja az értékmentés és értékteremtés volt, ugyanakkor nem veszítette szem elől a muzsikusok érdekeit sem. Ezt bizonyítják a szabadalmi oltalmat kapott vonós hangszer tartozékai is, amelyeknek többszörös küldetése volt; a hangszer maximális megóvása, a természetes hangzás és a kényelmes játék ötvözése. Bár ezzel kapcsolatos további terveit már nem valósíthatja meg, de ő maga minden általa készített, vagy javított hangszerben, és azok húrjainak zenészekben tovább él közöttünk.

Koncertekről

Fittler Katalin

Budafoki Dohnányi Zenekar – 2019. március 17.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

A BDZ és a Müpa közös koncertsorozatában, a ZenePlusz bérlet keretében ezúttal zenés színházba invitálták a közönséget. Az Amadeus Mozart élete képekben című produkciót Miloš Forman filmje ihlette, valamint inspirációs forrásként Mozart több válogatásban, könnyen hozzáférhető gazdag levelezéséhez fordultak.

Egyszeri produkcióról van szó, mint a hasonló rendezvényeiknél, amelyhez – mondhatni, szokás szerint – jelentős előadói apparátust mozgattak meg, és ügyesen gondoskodtak a látványelemekről is. A Hangoló, a BDZ időszaki magazinja a tavaszi számban megannyi hozzáolvasnivalóról gondoskodott ehhez a produkcióhoz – pontosabban arról, hogy „hogyan alakította az irodalom, a tudomány a bennünk élő Mozart-képet”. A Hangolóhoz ezúttal melléklet is járt, aktuálisan az új Amadeusról, az est karmesterének, Hollerung Gábornak és rendezőjének, Selmeczi Györgynek a beavató gondolataival.

És essünk túl a hiányolnivalók felsorolásán: sehol nem szerepel a közreműködő táncosok neve (legalább intézményükre utalva), s ami csalódást keltő mulasztás: még csak – „meglepetés-koncertek” bevett gyakorlatához hasonlóan – utólag sem kaptuk kézhez a rendhagyó hangverseny műsorát, azaz, a felcsendülő zenei részletek pontos listáját. Az érdeklődőre volt bízva, hogy hagyja magát elvarázsolni a „színháztól” (csupán illusztráló funkciót tulajdonítva a zenének), vagy önkéntes-egyszemélyes „ki nyer ma”-játékra vállalkozik (amelynek eredményéről, tehát tippjei tényleges találatairól sohasem fog tudomást szerezni) – de megelégedhetett azzal is, hogy mindössze örömmel regisztrálja az általa felismert részleteket. És adósak maradtak a szólístaként emlékezetes percek okozó klarinétművész névvel is!

Hirdették: „négy képben jelenik meg a fiatalkor, a nagy szerelmek, az utazások és sikerek, valamint Mozartnak az életét meghatározó személyekhez, édesapjához, a császárhoz és Salierihez fűződő viszonya”. Aki ennek az információban a birtokában (valamint a szerző életének ismeretében) foglalt helyet a nézőtérben, bizonyos lehetett abban, hogy bő egy óra múlva még nem lehet vége az előadásnak, csupán a szünet ideje érkezett el. Mivel ez a vélekedés korántsem volt általános, hosszras taps következett, ami még inkább elbizonytalanított sok hallgatót. Az már egyéni döntés kérdése volt,

hogy ki-kire mire használja a szünetet. Aki legalább pót-lólag olvasott, kevésbé érezhette elveszettnek magát a második részben. Habár...

A közönség alul- és túlértékeléseként egyaránt értelmezhető, hogy a 3. kép, amely a Figaro házassága második felvonásának fináléját tartalmazta, olaszul hangzott el. Ami remek, mindazoknak, akik (inkább többé, mint kevésbé) ismerik Mozartnak ezt a remekét. A szimfonikus zenét kedvelő, az opera iránt kevés vonzalmat érző hallgatók azonban úgy érezték magukat, mint amikor a csatornák között tallózva, ottragadnak valamely számukra érthetetlen, ám látványos műsornál (csak hogy itt nem volt módjuk további „átkapcsolásra”). Tisztában vagyok a feliratozás kétféle értékelhetőségével – de ilyen hosszabb részlet esetén, kiváltképp, mivel ebből lehetőség sem volt előre készülni, szerintem mindenképp megérte volna. Igaz, az énekesek játékát követni önmagában is élmény volt – csak hát a poénok...

Hogy a Szöktetésből Konstanze áriájáról nem tudták meg, hogy konkrétan „miről szól”, azt kevésbé érzem problematikusnak – ott volt megfigyelési szempontnak, hogy megfigyeljék, milyen engedményeket tett Mozart a bemutatkozó előadáson éneklő szoprán „fürgé gégéjének” (küzdött is a rendkívül igényes énekelnivalóval Miksch Adrienn, derekasan).

Mozartot Börcsök Olivér „alakította”, Rátóti Zoltánt több szerepben láthattuk – öltözképe módosulása jelezte, ha más szereplőként látjuk. Több funkcióban lépett fel Józsa Bettina – néha narrátorként, máskor szerepben. Az énekesek között afféle Jolly Joker volt Hábetler András, aki a rövid jelenetekben remek epizodistának bizonyult. A legtöbb szerep Kovács Istvánnak jutott. Szerekován Jánosnál eltért a kottából énekelt és a színpadi játékkal megszólaltatott szólam minősége, az utóbbi javára. Fodor Beatrix grófnéként addig ment a játékban, hogy bevonta a dirigens Hollerung Gábert is – amire úgy emlékezett később egy kulturáltan öltözött fiatal hallgató, hogy „lesmárolta a karmestert”. Ellesett megjegyzés, de tanulságos...

A dramaturg Góczán Judit, a koreográfus Nádasdy András volt, a frappáns jelmezeket és a látványt Árva Nórának köszönhattuk. Informatívak voltak a stilizált kellékek (díszletként a „színpad a színpadon”, a biliárdasztal, amely a későbbiekben jó rejtékhelyet kínált Susannának, és a korhűsre törekvő jeleként a fortepiano), egyértelműsítőek a kellékek. Az Akadémiai Kórustársaság az álarcok mögött is oly odaadással énekelt, mintha mindenkinek saját arcával kellett volna vállalni a teljesítményt.

A Budafoki Dohnányi Zenekar legújabb koncertmesterével, Gazda Bencével, viszonylag kis létszámban ját-

szott. Ők foglalták el a színpad egyik felét (a zongoraverseny-tétel szólistája, Balázs-Piri Soma számára ideális volt a tér-elosztás), míg a másikon zajlottak a történetek. Tehát, az énekeseknek a legritkábban volt lehetőségük arra, hogy figyeljék a karmestert – és Hollerung Gábor is kényszerűen arra szorítkozott, hogy a hangszeregyüttessel korrekt kíséretéről gondoskodjék. A játék hevében nemegyszer voltunk pontatlan pillanatok tanúi – ezek azonban egyértelműen esetlegességek-ként értelmezhetőek.

Az előadás hangverseny-értékű részleteiben életteli hangszeres muzsikálást hallhattunk. A zárókép, az ismert-szomorú befejezés, értelemszerűen tartalmazott részletet a Requiemből, és jó színpadi érzékre vall, hogy a műsort a Varázsfuvola csendítette ki, Sarastro utolsó megszólalásával és a zárókórossal.

Minden elismerés azért, hogy egyetlen előadás kedvéért ennyi erő-energiát mozgósítottak. De hogy a zenekari játékosok számára ez elsősorban feladatot jelentett, nem pedig részvételt egy kollektív élmény életre hívásában, arról „elcsúszott pillanat” árulkodott: a lelkes-hálás taps alatt két hegedűs mintegy kívülállóan szórakozva beszélgetett. Nem tudom, mi a jobb, ha máris valami következő magánprogrammal foglalkoztak, vagy ha visszamenőleg ezzel „minősítették” a produkciót, amelynek ők is részesei voltak.

Óbudai Danubia Zenekar – 2019. április 18.

Zeneakadémia

Az Óbudai Danubia Zenekar zeneakadémia bérletsorozata (2019 TAVASZ) negyedik, befejező előadásának műsorán Bach János-passiója szerepelt. Nagycsütörtökre időzítve kétségkívül nagy érdeklődésre tarthatott számot, melynek intenzitását aligha csökkenthette, hogy más együttesek is jelentkeztek hasonló kínálattal.

A várakozásnak megfelelően megtelt a Zeneakadémia nézőtere – hasonlóképp zsúfolásig, mint az előadókkal a pódium. Legalábbis az érdeklődő a tömeg-léggört észlelte meghatározóként, amely inkább nyomasztóan hatott, egyszersmind elidegenítően, semmint a közös élményben való feloldódás lehetőségeként. Olvastuk a kivetített szöveget (amely lehetőséget általában szinte eleve elvárjuk), és eme részletekben való elmerülés mintha eltávolított volna a zenére-figyeléstől.

A János-passió a szenvedéstörténet tárgyalásmódját tekintve kivételes jelenség. Szokás ezt tudni, előadónak és hallgatóknak egyaránt, ám a katartikus hatás – legyen szó akár hangversenytermi, templomi előadásról, vagy akár hangfelvételtől – gyakran elmarad. Prekonceptióval közelít a hallgató, tisztában van a mű értékével, s az élményszerűségben meghatározó szerepet játszik korábbi élményanyaga. Tehát, zeneileg „összehasonlít”, avagy megelégszik a történet „átismétlésével”. Az előadók számára a megszólaltatás feladata

dominál, kiváltképp, ha e minőségben még csak ismerkednek a művel. Ugyanakkor, teljesítményükbe óhatatlanul is belejátszik műismeretük, akár egy felvétel sokszori meghallgatása alapján, akár különböző interpretációk segítségével. Mindkettőnek megvan a maga veszélye, ám a legrosszabb, ha meghatározó emlékképek nélkül vállalkoznak az előadásra. Mert az interpretáció-történet figyelmen kívül hagyása másképp teremt „tabula rasát”, mint amilyen szituáció a bemutatóknál jön létre – a kollektív-történeti tapasztalatok figyelmen kívül hagyása azt eredményezheti, hogy olyan energiák mennek veszendőbe, amelyek egyébként érték-teremtésre lennének alkalmasak.

Egy-egy előadás: valamennyi aktív és passzív résztvevő számára az élményforrás lehetőségét kínálja. De korántsem mindegy, hogy részletszépségeket őriz meg az emlékezet, vagy pedig a megajándékozottság sajátos élményét.

A János-passió az Óbudai Danubia Zenekar számára elsődlegesen feladat volt, amelyet az együttes igyekezett megoldani. Nem is marasztalható el ezért, kiváltképp, ha érződik a figyelem szándéka. A monumentális kompozíció azonban nem egykönnyen adja meg magát – a nagy egész érzetével adós maradt a hangverseny. Aki most hallotta először, sok impulzust szerezhetett, azonban a műre meghatározóan jellemző drámaiságot aligha élhette át. Hosszúnak, mondhatni, fárasztónak érezhette, akkor is, ha a feliratozásra, s akkor is, ha a szövegértéstől elvonatkoztatva pusztán a zenére figyelt.

A próbák – álljanak rendelkezésre bármekkora mennyiségben – elsősorban a részletek kidolgozására adnak lehetőséget. Mindenképp többszöri előadásra van szükség ahhoz, hogy az előadók tudatában összeálljon a nagyforma, mintegy kirajzolódjanak az erővonalak. Ezen a hosszú úton nélkülözhetetlen kísérő a mindenkori hallgatóság! A Kodály Kórus Debrecen repertoárdarabnak kijáró biztonsággal tudta a művet, a szólisták többsége tapasztalatszerű útjának kezdetén jár. És aligha kárhóztatható bármelyikük, ha egy-egy áriánál eluralkodik az ének-öröm, és így a szépen megmunkált ékkő kilazul a foglalatából. A recitativóknál nélkülöztük a csembalót, s a szűk dinamikai keretek között tartott zenekari dinamika nemigen engedte érvényre jutni a hangszerelés megannyi finomságát. Hámosi Máté elsődlegesen összerendező funkciót töltött be, talán túlságosan is bízva abban, hogy a remekmű – önmagától is képes hatni.

Arra kellett gondolnom: vajon kinek jelent többet egy ünnepi mise, annak a hívőnek, aki kivételes élményként éli meg, vagy annak a vallásosnak, aki rendszeresen eleget tesz a templomba járás kötelezettségének. Feltehetően többen voltunk, akik – függetlenül hangversenylátogatásunk gyakoriságától – a jeles napnak kijáró zárandoklatnak tettünk eleget ennek az előadásnak a meghallgatásával.

Nemzeti Filharmonikusok – 2019. április 24.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Alig ért véget a Budapesti Tavaszi Fesztivál ideje, immár hagyományosan érdekes-rangos produkciókban gazdag sorozata, folytatódta a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben az „évi rendes” felejthetetlen előadások. A Kobayashi-bérlet 6. (befejező) műsora, Verdi Requiemje a „Verdi legszebb operája” szlogenrel már régóta kapott figyelemfelkeltő plakátokat – hálás dolog olyan műsort tovább népszerűsíteni, ami szinte önmagában is komolyzenei örökzöldnek számít, s olyan előadókat, akik szinte szavatolják a teltházat. Mégsem tekinthető feleslegesnek – egyik megnyilvánulásmódja annak az egyszerűségnek, amely mind többekhez akart eljuttatni értékes élményeket.

Az előadás legfőbb jellegzetességét az adta, hogy nem tartozott azok közé, amelyek számítanak arra, hogy a mű „önjáróan” szavatolja a sikert. Épp ellenkezőleg: a nagylétszámú előadógárda egyként dolgozott azon, hogy ne csak „újrahallgassa” a kompozíciót a közönség, hanem érzelmileg-indulatilag kidolgozott folyamatként élje végig a tételket. Ennek a szándéknak a határfokát némiképp csökkentette, hogy szünettel adták elő a monumentális kompozíciót, így a második rész előtt óhatatlanul is csökkent az az értő figyelem, amelyet sikerült kiváltani a hallgatóságból. Bár kétségkívül nagy erőpróba az egyvégtében való előadás, érzésem szerint volt annyi „tartalék” minden közreműködőben, hogy képesek lettek volna megszakítás nélkül is hasonló szintű produkcióra.

Népművelő-ismeretterjesztő szándékkal gyakran teszük lehetővé, hogy az anyanyelvi fordítás jóvoltából értően követhesse végig a vokális műveket a hallgatóság (e megoldás haszna akkor sem vitatható, ha némiképp elvonja a figyelmet a zenéről s az esetleges színvonal törtenésektől). Ezúttal aligha hiányolhattuk a szöveg kivevítését, s nemcsak azért, mert a bérleti koncert közönségének java része ha nem is „tudja”, de nagy vonalakban tisztában van az oratorikus mű felépítésével, tételével „tartalmával”. Annak kaptuk szép példáját, hogy milyen többletet jelent, ha a művészek nemcsak artikulálják, hanem interpretálják a szöveget. A tartalom, a maga érzelmeivel-indulataival már-már megjelenítő erővel jutott kifejezésre.

Elsősorban a Nemzeti Énekkart illeti elismerés (karigazgató: Somos Csaba). Egészen kivételes élmény volt minden hangjuk! Ami ritkaságszámba megy, a nagy létszámú együttes „suttogása”. Művészet a legjavából, hogy tökéletes intenzitással tudtak lehetőfinom halk hangzásokat életre hívni – ugyanakkor mindig érezhető volt a fohász kollektivitása. Magától értődjön járta be a dinamikai skála a legnagyobb szélsőségek tág terét, s ennek a tartalmi „végtelenítésnek” a hatása-ereje abban is megmutatkozott, hogy amikor ténylegesen megnőtt a

hangzás tere, az oldalerkélyekről érkező rézfúvós-impulzusok (amelyre a mű ismerői eleve számíthattak) szinte csupán szín-effektussá értékelődtek. Másrészt a látomásossághoz a hangerő legfelső csúcspontjai is hozzátartoznak – ezekben sem volt hiány, ráadásul a dinamikai építkezés szervességéből adódóan mindig találkoztak a hallgató ösztönös elvárásával, és sohasem váltak mechanikus hatáskeltés (hatás-fokozás) eszközévé.

Remekelt a zenekar is; a monumentális freskó minden mozzanata aprólékosan kidolgozottnak tűnt, a zenekari szólóhangszerek és a szólások egyaránt személyes meggyőződést sugallva szóltak. A négy szólista (Sümei Eszter, Szántó Andrea, Fekete Attila, Cser Krisztián) ugyancsak kitett magáért. Érezhetően kamaraénekesei érzékenységgel szóltak a szólóegyüttesek, szépen illeszkedő színekkel. Élményt jelentett a két női hang által kijelölt hangzástér az unisonókban, s minden formációban remekül jutott érvényre a mezzoszoprán Szántó Andrea hangkészletének mély regisztere. Külön kell szólni egy meglepő élményről: Fekete Attila, akinek énekét elsősorban hangjának átütő ereje határozza meg (ami néha kiegyenlítetlenségekhez vezethet), koncentrált „sotto voce” effektusokkal okozott meglepetést. Az Ingemisco kezdete felejthetetlen – és rendkívül hatásos lett a rövid idő alatt dinamikai csúcspontra vezetett folytatással. Cser Krisztián összeszokott partnerként énekelt szólista-társaival. Sümei Eszter a Libera me tétellel megkoronázta az előadást.

Az apró természetű nagy varázslónak talán a szerénysége a legnagyobb – az az odaadás, amellyel egyértelműen a kifejezést szolgálja. Kobayashi Ken-Ichiro ezúttal olyanra a transzcendentálisra koncentrált, hogy szinte „testetlenné” vált: zajtalan volt minden pillanatban, mintha nem is a dobogón állva (gyakran lendületből) indítaná a nagy apparátust irányító mozdulatait.

Az előadói koncentráció mértékét egy szerencsétlen véletlen is kontrollálta: amikor felrobbant egy izzó, a közelmúlt megannyi robbantás-híréről értesült közönséget elementárisan érintette (szinte megállt a vér az ereinkben) – az előadók, mintegy a zene Másik Világában, mintha nem is észlelték volna...

Nemzeti Filharmonikus Zenekar – 2019. május 2.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Amerika hangja címmel hirdették meg a Kocsis bérlet 6. estjét. A várakozást keltő szólista, Tzimon Barto helyett beugrással a svéd Peter Jablonski mentette meg az eredeti műsort, amelyen Bernstein Divertimentója, Gershwin F-dúr zongoraversenye és Dvořák IX. szimfóniája szerepelt (borítékolni lehetett, hogy ráadásként egyik Szláv táncát játssza a zenekar).

Az est egyik tanulságaként szembesülhettünk azzal, hogy a globalizálódó zenei világban mennyire elveszít

jük érzékenységünket a „couleur locale”-ok iránt. A hangversenytermekben és média közvetítésével felvételekről immár tér-idő határok nélküli zenei világ vesz körül minket. Szinte folyamatosan van jelen a programokban jó ezer év muzsikája, és az érdeklődő megismerheti bármely kontinens zenéjét. Ugyanakkor ez a kimeríthetetlen bőségkosár korántsem hat inspirálóan a zenekedvelők tudásszomjára – a lehetőségek állandó jelenléte környezeti adottság csupán, s ki-ki megelégszik térben-időben lehatárolt szeletével a bőséges kínálatnak. Ezzel egyidejűleg a sajátosságok iránti fogékony-ság is csökken – helyét a tetszés szubjektív kategóriája foglalja el.

Indokolja ezt a kényelmet az is, hogy – a posztmodern követően – a modernség kategóriájának módosult a jelentéstartalma, kétes értékűvé vált a kortárs jelző. Az újdonság személyre szabottá relativizálódott.

Ilyen gondolatok foglalkoztattak, miközben hallgattam Bernstein Divertimentóját. Az a kompozíció, amely a magyarországi bemutatóján igazi szenzációt jelentett, és sokáig felvillanyozóan hatott a zenekedvelőkre, alig 40 év múltán megérhette a jólnevelt közönség udvarias tapsát. Hat évvel bemutatójának centenáriuma előtt a 27 éves Gershwin zongoraversenye is otthonosan illeszkedett a repertoárdarabok sorába – az Újvilág-szimfónia pedig elkönyvelten öröközöld, megelégszik a közönség az újrakhallgatás lehetőségével. A hangverseny címének funkciója tehát inkább csak a tájékoztatást szolgálta, érdemben nem tudta felcsigáznai az érdeklődést.

Feltehetően így hatott az előadókra is, akik nem érezték kihívásnak, hogy e művekkel maradandó élményt adjanak a hallgatóknak. A pódiumművészet hatásosságához hozzátartozik egy bizonyos mértékű „túlzás”, amely orientálja a figyelmet. Ezúttal Hamar Zsolt vezényletével talán túlságosan is a kompozíciók hatásosságára hagyatkoztak.

Az orgonailésről hallgatva sajátos többlet-tapasztalatokkal lehet gazdagodni. Például, hogy a látvány segítségével milyen könnyen alkalmazkodni lehet a hangzástér tükörszimmetrikus változásához (behunyt szemmel szokatlan lehet, hogy a hegedűk „jobbról” szólnak – de a látvánnyal együtt korántsem okoz ez fennakadást). Ebből a pozícióból derül ki igazán, hogy milyen nagy a karmester felelőssége a dinamikai arányok kialakításában – a saját helyéről nem egykönnyen tudja megítélni valamely játékos, hogy szólama arányosan illeszkedik-e az összhangzásba. Innen könnyen észrevehető volt a vonóskor sajátos létszám-aránya: az I. hegedű szólam 16 játékosához 10-es létszámmal társult a II. hegedű és a brácsa, a csellósólam létszáma 8, a nagybőgőé 6. Talán ebben rejlik a kulcsa annak a sajátos tónusnak, amelyet alkalmanként teltnek-puhának, máskor intenzíven fénylőnek érzünk? Mindenesetre aligha marasztalhatjuk el a II. hegedű szólamát, ha pizzicatóikat inkább csak a látvány segítségével véltük hallani – ám őszinte

elismerés illeti a brácsaszólamot, amiért több műben egyaránt szólaltatták meg a rájuk bízott tematikus-melodikus anyagokat.

A zongoraverseny szólistájának, Peter Jablonskinak a játékából érződött, hogy számára korántsem alkalmi kirándulás Gershwin muzsikája – szólistaként maximálisan illeszkedett muzsikus-társai közösségébe, szólistarangját perfekt technikai kidolgozottsággal érezte, miközben a zenei faktúrának megfelelően aktívan „kommunikált” zenekari szólistákkal, szólamokkal.

Humor, poén, gag – mindegyikben gazdag Bernstein műve, ám mindebből keveset élhattunk át. Mosolytalan közönség a nézőtérén – és szólamát felelősséggel előadó művészek a pódiumon, élükön a körültekintően irányító dirigenssel. Az élmény híján dimenzióvesztéssel „jött át” Bernstein muzsikája – pedig lehetett előre örülni ennek a műsorszámnak, annál is inkább, mivel az idén februárban megrendezett (Bernstein és az amerikai zene) maraton műsorán hiába kerestük!

Az Újvilág-szimfóniából is hiányzott a személyes átéltség, a jelenlét intenzitása. Szépen játszottak, de lehetett volna hatásosabb az interpretáció.

Hamar Zsolt remek tempókat vesz, biztosan tájékoztatja muzsikusait a tempó- és karakterváltásokról. A tételkezdeteknél, kiváltképp, ha viszonylag halk a dinamika, néha bizonytalanság érezhető – éspedig abból adódóan, hogy a tempóelképzést követően az első „avizo” nem biztosít a különböző hangszerek kezdőhang-képzéséhez megfelelő teret/időt. Problémát jelenthet az is, ha a karmester „méretarányos” mozdulatokkal irányít – a halk részleteknél alig rezdül a pálca, tehát a tempó apró agogikai módosulásai még a figyelmes játékosok számára sem egyértelműen „lekövethetőek”. Annál hatásosabbak viszont a fokozásaik, a nagyformán belüli arányos építkezés – nem véletlen, hogy teljes intenzitással felcsattanó tapssal értékeli a produkciókat a hallgatóság.

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2019. május 16.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

A Szőke Tibor mesterbérlet kínálata mindig méltó az érdeklődésre – az idei sorozat 4. hangversenye még azon belül is kiemelt jelentőségű. Kobajasi Kenicsirő fellépése (nevének írásmódját a programfüzetekével egyeztettem) bármely zenekarral, mindig esemény-számba megy. Méltán tartja számon a MÁV Szimfonikus Zenekar, hogy világelső együttesként őket vezényelte (a Magyar Televízió Első Nemzetközi Karmesterversenyének első fordulójában, 1976-ban). A népszerű japán karmester, „a legmagyarabb japán”, aki 45 éve lépett először magyar földre, számos magyar állami elismerés mellett 1992 óta az ÁHZ (a Nemzeti Filharmonikusok elődje) örökös tiszteletbeli elnök-karnagya, 2014 óta pe-

dig a MÁV Szimfonikusok tiszteletbeli vendégkarmestere.

A május 16-i esthez a japán-magyar államközi kapcsolatok felvételének 150. évfordulója kínált apropót. Az erre az alkalomra komponált művének Kobajasi A két haza százötven éve címet adta. Szép gesztusa ez annak, hogy nemcsak a magyarok rajonganak a nálunk „felfedezett” kitűnő muzsikusról, hanem ő is viszonyozza ezt a szeretetet és megbecsülést.

Az alkalmi kompozíció mindkét nép zenéjének anyanyelvi ismeretét dokumentálja; a magyar közönség örömmel ismerhetett rá az idézetként egy-egy szólóhangszer által játszott magyar népdalsorokra, míg a japán karakterisztikumot elsősorban az ütőhangszerek kiemelt jelentőségű, differenciált alkalmazásában fedezte fel. Hallgatása során azt érezhettük, hogy az általa karmesterként megismert kompozíciókból gazdag-választékos „szókinccsel” gyarapodott Kobajasi, s ezt autonóm biztonsággal alkalmazza zeneszerzőként. Hatásos a mű kezdete a fuvolaszólóval, amelyet Párkai Krisztina gyönyörködtető előadásban vitt közönség elé. Változatos a hangzásvilága, hangszíngazdagsága remekül érvényesült a nagylétszámú együttes előadásában.

A két ország nemzeti Himnuszát követően csendült fel, ősbemutatóként, majd Liszt Esz-dúr zongoraversenye következett, a karmester lányának, Kobajasi Ajanónak a szólójával. Az előadásból legfeljebb a szólótának a zenekarral való „kommunikációját”, az alkalmanként már-már kamarazenei közvetlenséget hiányolhattuk, a zongorista rendkívüli felelősséggel játszotta szólamának azokat a részleteit is, amikor a legfontosabb zenei anyagot valamely zenekari szólam játszotta. Az együttes már-már túlzott udvariassággal kísért ilyenkor, így módon a hangzás kohéziója gyengült.

Az eredetileg meghirdetett Bartók Táncszvit helyett a szünet után Brahms négy Magyar táncával folytatódott a műsor (sorrendjük: 1., 6., 4. és 5.), hatásosan érzékeltetve a hangszerezési effektusokat, remek formálással. Ezúttal ismét megbizonyosodhattunk arról, hogy ezek a gyakran ráadásszámként továbbnépszerűsített darabok korántsem csupán „encore”-funkcióra jogosultak. Hálás játszánivalók, de épp népszerűségük jelenti a veszélyt: önjáró sikerűnek tartva a darabokat, gyakran a felületességet elfedő hatásvadász fordulatokkal szólaltatják meg őket. Most „átjött” a brahmsi szellemiség, s érezhetően a zenekari játékosok is felelősséget vállaltak szólamukért.

Kodály zenekari remeke, a Galántai táncok méltó finálé volt: kidolgozott előadásban hallhattuk, magával ragadóan.

Kobajasiról nehéz elhinni, hogy 79 éves. Tehetségéhez és tudásához (a kotta nélkül dirigált művek alapos tudásáról a zenekari játékosok számára megbízható irányítása tanúskodik, hogy a zeneileg exponált pillanatokat előkészíti, a technikailag kényes belépésekre mindig odafigyel) az évtizedek során szerzett tapasztalata is

hozzájárul. Ezért van az, hogy gazdag mozdulatkészletből tudja kiválasztani azt a gesztust, amely egyértelmű a játékosok számára, s amellyel a legközvetlenebbül tudja átadni elképzeléseit. Éppen ezért teheti meg, hogy néha szinte „leáll”, hagyja játszani a hangszereket, hogy aztán a következő érzékeny pontban ismét koncentrálna a figyelmet. Neki sikerül az, elképesztően intenzív jelenlétéből is adódóan, hogy a halk dinamikát kérő, már-már rezdülésszámba menő mozdulatai is követhetőek legyenek. És megszokhatatlan az a csodálatos időkezelése, hogy miközben a játék szempontjából kényes részletekre ügyelve is mindig a nagyformát építi, rendre visszajelzéseket tud adni, azonnali elismeréssel nyugtázva a szép pillanatokot.

A két Himnusz, az üdvözlő (rövid) beszédek, valamint a műsor: összességében komplett-kerek élményt adott. Teljesnek éreztük ráadások nélkül is – és miután a kedves integetéssel búcsúzó zenekar távozott, meglepve tapasztaltuk a „pontos időt”. Hogy mindez alig két órát tartott, szünettel együtt...

Fedosov Júlia

Miskolci Szimfonikus Zenekar – 2019. április 28

Művészetek Palotája – Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

A zene három világa

Április 28-iki koncertjén a Miskolci Szimfonikus Zenekar Cser Ádám inspirált és inspiráló vezetése alatt mindvégig kiválóan játszott. A Felfedezések sorozat keretében illeszkedő estén elsőként Brandenburg Ádám diplomadarabját ismerhette meg a közönség. A nagyzenekari mű 2017-ben az Új Magyar Zenei Fórumon harmadik helyezést ért el, valamint elnyerte a Müpa különdíját, így került előadásra a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben. Sajnos, a visszafogott taps alapján úgy tűnik, a jelenlévők nem igen ismerték fel, milyen izgalmas darabbal, milyen ígéretes fiatal szerzővel is találták szemben magukat. Mint a koncert előtti pódiumbeszélgetésből kiderült, a mű időtartama, apparátusa – vizsga-darabról lévén szó – eleve adott volt. A szerző azonban „racionális alkotónak” tartja magát, akire egy adott feladat keretei kifejezetten ösztönzőleg hatnak. És valóban figyelemre méltó, ami ezek a keretek között kibontakozott. A darab francia címét (Prières nocturnes – Éjjeli imádságok), mint Brandenburg Ádámtól megtudtuk, a francia iskola hangzásvilágával érzett rokonság miatt kapta. Fenyegető, sötét színeket, szorongó éjjeli imát hallunk, talán magában a Gecsemáné kertben, az Olajfák hegyén járunk. A hangszínekben, foltokban és felületekben gondolkodó, drámaian és arányosan felépített darab a legjobb kezekbe került.

Ahogy a beszélgetésben Cser Ádám elárulta, a műsor további részének megtervezésénél Rahmanyinov 2. és 3. valamint Sosztakovics 5. és 10. szimfóniája között kellett dönten. Azzal, hogy mindkét esetben az utóbbira esett a választás, előadói szempontból a lehető legnehezebb variáció jött létre.

A végtelenül fiatal és végtelenül tehetséges szólista, Martín García García igazi mesterműnek nevezi Rahmanyinov 3. zongoraversenyét. Egy interjúban így nyilatkozik róla: „Mindig is félelemmel és csodálattal tekintettem a darabra, és én is úgy gondoltam, hogy ez a zene legmagasabb és legnehezebben megközelíthető hegycsúcsa.” Egy teljes évet töltött a mű tanulmányozásával, amelyet a legnagyobb kihívást jelentő koncertök között tartanak számon. A hegycsúcsot sikerült meghódítani. García játéka hol meghitt finom és érzékeny, hol mennydörgő, lehengerlő. Nagyon szerény dicséret lenne azt mondani, hogy a zenekar a szólista tökéletes partnere volt.

Sosztakovics megrázó és drámai 10. e-moll szimfóniája kétségkívül a koncert csúcspontja volt. Ahogy Cser Ádám fogalmazott, a 47 éves zeneszerző körül Sztálin halálával enyhült az elnyomás. A d-esz-c-h motívum révén végre ki tudta mondani a nevét, s ettől is vált igazán személyessé a darab. Az első tétel fantasztikusan nyomasztó atmoszféráját, feszültségét Cser és együttese félelmetesen felépítette. A zenekar játéka ki egyenlített, a klarinét, fuvola, fagott és piccolo szólók remekek voltak. A második tétel brutalitása, automata-szerű kíméletlensége után felemelően hatott a harmadik puha, meleg vonós hangja, a tizenkétszer felhangzó – egy Sosztakovics számára nagyon kedves nevet megjelenítő – nemes és szívbemarkoló kürt szóló. A zenekar egy pillanatra sem ejtette el a darabot. Az iszonytató, ugyanakkor groteszk és felszabadult negyedik tétel szüneteiben hatalmas, megilletődött és lenyűgözött csöndek lehetett hallani.

„A művészetben nincs semmi bagatell” –

Alan Walker könyve Hans von Bülowról

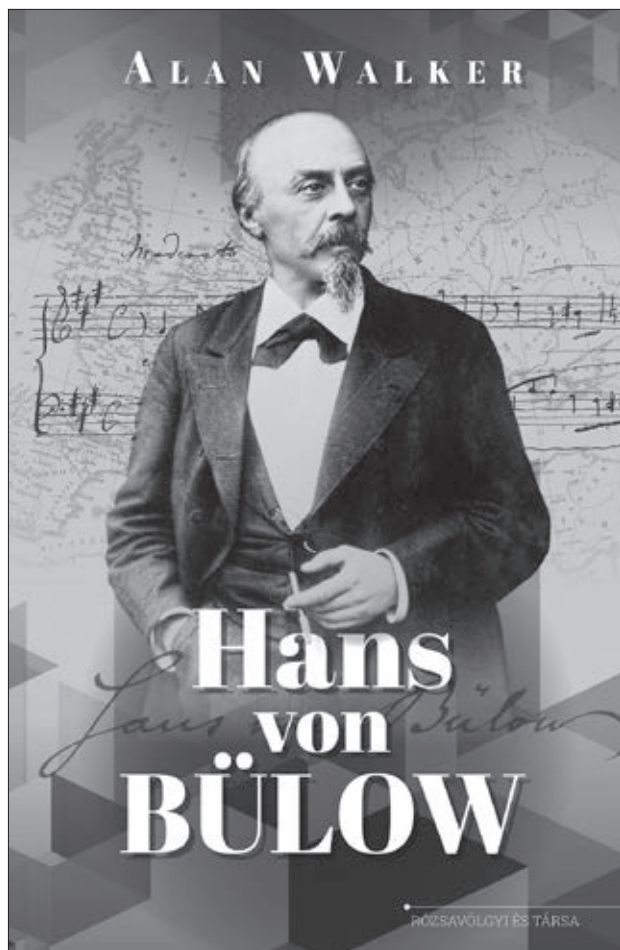
A 19. század legendás német zongoraművésze és egyik legnagyobb hatású karmestere, rettegett tanár, vitriolos tollú zenekritikus. Nem túlzás, ha a romantika korának egyik tipikus muzsikuspolihisztor figuráját látjuk benne, aki Liszt Ferenc és Richard Wagner mellett többek között Berlioz, Brahms, Richard Strauss és Mahler életében is fontos szerepet töltött be, tevékenysége egész Európában, sőt, a tengeren túl is az igényes, kottahű interpretáció biztosítója volt.

Ha a kedves Olvasó nem találta volna ki, hogy Hans von Bülow-ról¹ van szó, még véletlenül se szégyenkezzen: a német nyelvű irodalom meglepően szűkös, az angol-kanadai zenetörténész, Alan Walker 2010-ben publikált monográfiája előtt pedig senki nem írt részletes és mélyrehatóan alapos angol nyelvű életrajzt Bülow-ról. A Rózsavölgyi Kiadónak köszönhetően immár magyarul is olvashatjuk Walker könyvét, mely bevallottan – kissé profánul fogalmazva – a szerző három kötetes Liszt-monográfiájának „mellékterméke”. Walker először a Lisztről írott nagyszabású munka írásakor figyelt fel Bülow munkásságára, aki ezer szállal kötődött a Mesterhez. Bülow Wagner Lohengrinjének Liszt vezényelte ősbemutatóját hallva (1850. augusztus 28. – Weimar) határozta el, hogy édesapja akarata ellenére mégsem jogász lesz, hanem a zenének szenteli életét. Hogy szülei valamelyest megnyugodjanak lázadó fiukat

illetően, Wagner és Liszt is biztosította a Bülow-családot, hogy gyermekük kivételes zenei tehetséggel megáldott. (Ekkor még senki nem sejtette, hogy a protezsált jövőbeni életében milyen összetett, semmiképpen sem szokványos szerepet játszik majd a két ajánló.) A reményteljes ifjú hamarosan Weimarba költözött, hogy Lisztnél tanuljon. Néhány hónap elteltével immár kész zongoraművészként hagyta el a weimari Liszt-műhelyt, és mestere segítségével megkezdte első nemzetközi koncertkörútját Németország, Ausztria és Magyarország hangversenytermeiben. Pesten óriási sikert aratott, nem csoda, ha az első, sikeres benyomásnak köszönhetően többször is visszatért Magyarországra.

Ezt követően – élete végéig – páratlan zongoraművészi pályával dicsekedhetett: saját kortársai közül csak Carl Tausig és Anton Rubinstein ért fel hozzá hasonlós magaslatokra (mivel – ahogy arra Walker rámutat – Liszt ereje teljében, 1847-ben visszavonult a pódiumtól). Előadói munkásságának jelentőségét némiképp sejt

¹ Hans von Bülow 1830. január 8-án született Drezdában és 1894. február 12-én halt meg Kairóban.

tenni engedi, hogy Bülow mutatta be 1857-ben Liszt monumentális alkotását, a h-moll szonátát, melyen – hogy a lehető legtokéletesebb előadásban szólaljon meg – több mint két évig dolgozott, azon pedig élete végéig, hogy a kritikusok is elfogadják a művet; az ő nevéhez fűződik Liszt *Haláltánc* című darabjának első előadása is. Egyedülállóan magas szinten interpretálta a kortársak közül Chopin, Mendelssohn és Brahms alkotásait (ő volt az első zongorista, aki önálló Brahms-estet adott), a korábbiak közül pedig Bach és Beethoven darabjait. Beethovenért különösen sokat tett Bülow: tematikus hangversenyei közül számosat kizárólag a bonni mesternek szentelt. Többször vitte tőkélyre híres Beethoven-ciklusát,² melynek során négy koncerten eljátszotta Beethoven zongorára komponált főbb szonátáit és variációsorozatait.³ Legendások voltak azok a szólóestjei is, mikor egy estére tűzte ki az utolsó öt Beethoven-zongoraszonátát. E darabok egyik legavatottabb megszólaltatója volt, tőle származik az a közismert mondás, miszerint Beethoven harminckét szonátája a zene Újtestamentuma (az Ótestamentum pedig J. S.

Bach Wohltemperiertes Klavierjének negyvennyolc prelúdiuma és fűgája). Sokat elárul muzsikusi hitvallásáról a következő bonmot-jai is: „Hiszek Bachban, a zene atyjában, Beethovenben, a fiúban, és Brahmsban, a szentlélekben.” És ha már Beethoven: ne feledjük, hogy Bülow a Guinness-rekordok könyvébe illő – „a meiningeni csoda” néven elhíresült – karmesteri vállalkozása volt, hogy az általa kidolgozott elvek szerint a helyi zenekarral kizárólag Beethoven zenéjét tanulták (1880. október 1-jétől naponta próbálták), ennek eredményeképpen pedig mind a kilenc szimfóniát kotta nélkül játszották, sőt, az év december 19-én kétszer is előadták a Kilencediket.⁴ Érdekes módon a kotta nélküli előadást nem nehezményezték a zenekari tagok. Talán azzal magyarázható Bülow módszere, hogy csak olyasmit kívánt hangszereseitől, aminek ő maga is készséggel eleget tett. „Hamar megmutatkozott e megközelítés értéke. Úgyszólván az egész zenekarnak a szemébe nézhetett, miáltal minden tekintetben uralhatta a frazeálást és az árnyalatokat – ami nyilvánvalóan lehetetlen, ha mindenki a kottát bújja. Ez szülte Bülow újabb időtlen aforizmáját: »A partitúra legyen a fejünkben, nem pedig a fejünk a partitúrában.«” – írja Alan Walker. Első tizenkét meiningeni hetére utalva Bülow egy Jules Verne-parafrazissal összegezte sikereit: „Nyolcvan nap alatt Beethoven körül”.

Bülow tehát nemcsak zongoraművészként, hanem karmesterként is feszegette az emberi teljesítőképesség határait. A könyvből bőséges információt kapunk Németország vezető dirigensének munkamódszeréről, műsorpolitikájáról, karmesteri ars poeticájáról. Munkásságát meghatározó ifjúkori ideáljai között találjuk Berliozt, Lisztet és Wagnert. Walker a kötetben számba veszi azokat a zenekarokat, amelyekkel Bülow dolgozott, és szinte mindegyikről elmondható, hogy keze alatt kivirágzott az adott együttes. A már említett meiningeni hetek alatt az alábbi elveket követte:

„[...] külön szólampróbák a fúvós- és a vonóskarnak, utóbbit tovább felosztva 1. és 2. hegedűkre, brácsákra, csellókra és nagybőgőkre. Minden dinamikai nüanszot betanulunk, minden vonást, minden staccatót pontosan egyformán írunk elő, a zenei frazeálást és interpretációt minden részletében bepróbáljuk. »A művészetben nincs semmi bagatell« – ez az én alapelvem.”

² Először 1886. október 15., 16., 18., 19. – Lipcse, Gewandhaus.

³ Az első ilyen sorozat négy hangversenyének műsorát lásd a könyv 475. oldalán.

⁴ Évekkel később az egyébként gyenge fizikumú Bülow megismételte ezt a hihetetlen teljesítményt: 1889. március 6-án szintén egy este alatt vezényelte el Beethoven Kilencedik szimfóniáját, ezúttal a Berlini Filharmonikusok élén.

Itt végre kedvére kísérletezhetett, és a vezényletben teljesítette ki saját zongorajátékát „tízujjas zenekarán”. A meiningeni zenekar Bülow ötéves működése alatt maximum negyvennyolc tagot számlált, meggyőződése volt ugyanis a minőség elsősége a mennyiséggel szemben. „Folyvást azon iparkodott, hogy gazdagítsa az együttes hangzását, és évégett öthúros nagybőgőt, Ritter-féle altbrácsát és pedálos üstdobot alkalmazott. Emellett szokatlan zenekari hatásokkal is kísérletezett. A basszus szólam tisztább artikulációja végett néha megosztotta a nagybőgő szólamot: az egyik rész *legato* játszott, a másik *détaché*. Ennek következtében a basszus váratlan tisztasággal hasított a hallgatóság fülébe. A crescendók hatásának erősítésére Bülow ugyanakkor fokozatosan növelte a megszólaló vonós hangszerek számát, mígnem elérték a csúcspontot – nem annyira a hangerővel emelve tehát, hanem a faktúra sűrítése révén. [...] A zenekar ugyanakkor mindvégig küszködött a szűk anyagi keretekkel. Amikor Bülow a régi oboista helyére egy jobbat szerződtetett, maga vállalta, hogy zsebből kifizeti a háromszáz márkás különbözetet, nehogy túlterhelje a hercegi költségvetést.” [Ezt vajon ma melyik karmester tenné meg?] Olykor persze ráfázott nagylelkűségére. Egy mókás történet szerint – mely Hannoverben történt – egy operaelőadást követően meghívta szállodájába az egész *corps de ballet*-t. (Bülow mindig is megbecsülte a táncművészeket, Walker megmosolyogató véleménye szerint talán azért, mert ritkán okoztak neki olyan zenei fejfájást, mint a zenekari árok.) A táncosok azt rendelhetek vacsorára, amit akartak. Ők pedig nem szerénykedtek: az első táncosoktól a kartáncosokig mindenki homárt rendelt, ami a legdrágább fogás volt az étlapon. A számla kisebb vagyona rúgott, de Bülow becsületére legyen mondva – kifizette...

Az ideális nagyságú zenekarról alkotott véleményét egyik ügynökének, Hermann Wolffnak írott leveléből ismerjük:

„100 muzsikusz túl sok. A tömeg nem hoz semmit, csak a minőség. A statiszták optikailag jók, akusztikailag rosszak. 14 első hegedűs, 12 szekund, 10 brácsa, 10 cselló, 8 bőgő, fúvósok stb.: 9-10 fa, 10-12 réz, hárfa ... *en tout* 70 elég.”

Voltak persze kevésbé eszményi állapotú zenekarok is Bülow életében. 1878 novemberétől – rövid időn belül immár másodszor – Nagy-Britannia városaiban lépett fel karmesterként. Londoni tartózkodása idején „Bülow-t különösen felháborította, hogy a zenekari

tagokat órabérben foglalkoztatták, és folyton rohantak egyik helyről a másikra, hogy előteremtsék a napi betevőt. Így ugyanazok az arcok tűntek fel különböző zenekarokban akár egymást követő estéken is, ami persze a próbák elmulasztásával járt – vagy ami még rosszabb: a próbák ott voltak, de a hangversenyről hiányoztak. Bülow egyetértően idézte Berlioz szellemességét, miszerint Londonban a muzsikosokat annyira lefoglalja a próbálás, hogy »nem marad idejük zenélni.«” Kétségkívül Birkenhead jelentette e turné mélypontját, ahol Hummel Szeptettjének első ütemében Bülow azzal szembesült, hogy a kürtös túl sok whiskyt ivott a koncert előtt. Később így írt erről az esetről: „az illuminált kürtös a hangjegyeknek legfeljebb a felét látta, ám a szünetekből dupla dózist játszott, így a közönségnek végső soron jóleshetett, hogy a művész úr előadásából inkább kevesebbet, semmint többet hallott.”

Élete egyik utolsó, talán legfontosabb zenekara a Berlini Filharmonikusok, ahol Bülow 1887-1892 között romjaiból építette újjá az együttest. Szabad kezét kapott, így alkalma volt reformok bevezetésére, melyek közül több máig fennmaradt. Ő honosította meg például a nyitány-versenymű-szimfónia hangversenystruktúráját. Szuggesztív vezényleti stílusával elvárásolta hallgatóit, az ifjú Bruno Walter például egy berlini Bülow-koncert után határozta el, hogy karmester lesz. Műsorpolitikájában a nagy klasszikusok mellett jelentős részt kapott a kortárs zene: többek között Brahms, Csajkovszkij, Dvořák, Max Bruch, Grieg, Goldmark, Glinka, Joachim Raff, Massenet, Anton Rubinstein és Moritz Moszkowski. „Aztán a lista kissé obskúrusabb nevekké folytatódik. Ki hallgatja manapság Siegmund Noskowski, Robert Radecke, Robert Kahn, Heinrich Hofmann vagy Carl Reintaler kompozícióit? Bülow berlini kortársai márpedig hallhatták őket – Bülow mindenre kiterjedő figyelmének köszönhetően.”

Zongoraművészi és karmesteri tevékenysége mellett pedagógusi munkásságával, zenekritikusi és közreadói tevékenységével is maradandó nyomot hagyott maga után. E kivételes művész életútját Alan Walker történet-szi alapossággal, ugyanakkor a tőle megszokott közvetlenséggel tárja az olvasó elé. A Bülow magánéletét tárgyaló részeket – melyek sokszor fordulatosabbak, mint a legvadabb szappanoperák – Walker kellő tapintattal és empátiával ismerteti. A könyv olvasmányos, gördülékeny nyelvezete Fejérvári Boldizsár kiváló fordításának is köszönhető, a tartalom pedig fontos kortörténeti dokumentuma a 19. század kultúrtörténetének. (Alan Walker: *Hans von Bülow*. Budapest: Rózsavölgyi Kiadó, 2018. 656 oldal.)

Kovács Ilona

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT. próbajátékot hirdet

I. HEGEDŰ TUTTI állásra

Próbajáték ideje: 2019. szeptember 16. (hétfő) 13.30
helye: Miskolci Szimfonikus Zenekar székháza
(Malom, Fábán u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J.S. Bach Szólószonátáiból vagy Partitáiból (kivéve: Menüett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitáiból)
- Az első tétel kadenciával Mozart: G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Glinka: Ruszlán és Ludmilla – nyitány elejétől a „B” előtti 6. ütemig
- Bartók: Concerto V. tétel eleje és fuga
- Beethoven: III. szimfónia Op.55 III. tétel elejétől az ismétlőjelig
- Csajkovszkij: Rómeó és Júlia „C” utáni Allegro giusto-tól nyitányfantázia „G” előtt 19-ig, valamint a „Q”-tól „R”-ig
- Kodály: Galántai táncok 150. ütemtől a 168. ütemig 217. ütemtől a 233. ütemig

Jelentkezés: e-mailben, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2019. szeptember 12. csütörtökig a vasas.xenodike@mso.hu címen, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábán u. 6/a). A zenekari szíjlamok kottái az irodában átvethetők, ill. e-mailben igényelhetők.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít. Kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani, további információ a 46/323-488-as telefonszámon.

Miskolc, 2019. június 12.

Szászné Pónuzs Krisztina
ügyvezető

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT. próbajátékot hirdet

II. HEGEDŰ TUTTI állásra

Próbajáték ideje: 2019. szeptember 16. (hétfő) 13.30
helye: Miskolci Szimfonikus Zenekar székháza
(Malom, Fábán u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J.S. Bach Szólószonátáiból vagy Partitáiból (kivéve: Menüett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitáiból)
- Az első tétel kadenciával Mozart: G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Mozart: Varázsfuvola – nyitány 16. ütemtől „B”-ig (Allegro)
- Beethoven: I. szimfónia II. tétel Elejétől „A”-ig
- Beethoven: III. szimfónia IV. tétel 123. ütemtől „B”-ig
- Smetana: Az eladott menyasszony – nyitány Elejétől „A”-ig
- Smetana: Moldva „A”-tól 80. ütemig
- Kodály: Galántai táncok 150-es zifferfőtől az Allegro con moto-ig
- Bartók: Concerto V. tétel (Fuga) 265. ütemtől a 317. ütemig

Jelentkezés: e-mailben, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2019. szeptember 12. csütörtökig a vasas.xenodike@mso.hu címen, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábán u. 6/a). A zenekari szíjlamok kottái az irodában átvethetők, ill. e-mailben igényelhetők.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít. Kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani, további információ a 46/323-488-as telefonszámon.

Miskolc, 2019. június 12.

Szászné Pónuzs Krisztina
ügyvezető

Immáron sokadik alkalommal rendezték meg a Szimfonikus Zenekarok Focikupáját

A Savaria Szimfonikus Zenekar csapata

A Soroksári úti Labdakert Klubban 9 csapat, 18 mérkőzésen, két pályán, két játékvezetővel mérte össze tudását.

Június 6.-án reggel 9 órától zajlottak az összecsapások. Az idei versenyben ismét gazdát cserélt a vándorkupa, amelyet a Savaria Szimfonikus Zenekar csapata vihetett haza. Második a Concerto Budapest, harmadik az Opera lett. A gólkirály címet hat góllal a győri Anderka Dániel, míg a legjobb kapusnak járó díjat a győztes csapat hálóőre, Szentgyörgyvári Tibor érdemelte ki.

A többi résztvevő: a Központi Katonazenekar, a Nemzeti Filharmonikusok az erdélyi kollégákkal közösen, a Magyar Rádió Művészeti Együttesei, a Győri Filharmonikusok, a Zuglói Filharmonia és a Kórusok közös csapata örülhetett egymás társaságának.

Tóth Péter remek szervezésének és a gyönyörű időjárásnak köszönhetően, kiváló hangulatban zajlott a szakmát újra összehozó-összetartó sportesemény.

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT. próbajátékot hirdet

I. OBOA HELYETTESÍTŐ ÁLLÁSRA, II. VÁLTÓ KÖTELEZETTSÉGGEL (két félállás között megosztható)

Próbajáték ideje: 2019. szeptember 16. (hétfő) 13.30
helye: Miskolci Szimfonikus Zenekar székháza
(Malom, Fábán u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Mozart: C-dúr oboaverseny I. tétel

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Beethoven: III. szimfónia II. tétel, IV. tétel
- Rossini: Olasz nő Algírban – nyitány
- Csajkovszkij: IV. szimfónia II. tétel: 1–21. ütem
- Bartók: Concerto
- Kodály: Galántai táncok

Jelentkezés: e-mailben, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2019. szeptember 12. csütörtökig a vasas.xenodike@mso.hu címen, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábán u. 6/a). A zenekari szíjlamok kottái az irodában átvethetők, ill. e-mailben igényelhetők.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít. Kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani, további információ a 46/323-488-as telefonszámon.

Miskolc, 2019. június 12.

Szászné Pónuzs Krisztina
ügyvezető

zeneKar

foglalkozó intézményhez, hivatalhoz éppúgy, mint a zenészerető közönséghez.

oldal	Méret	Áraink elektronikus úton, JPEG vagy PDF formátumban beküldve	általunk szerkesztve
1/1 B2 (címlap/belső oldal) 4+4 színnyomással	255x185 mm	84 000.-Ft	93 000.-Ft
1/1 B3 (hátlap/belső oldal) 4+4 színnyomással	255x185 mm	84 000.-Ft	93 000.-Ft
1/1 B4 (hátlap/külső oldal) 4+4 színnyomással	255x185 mm	90 000.-Ft	99 000.-Ft

további belső oldalakon, 1+1 (fekete/fehér) színnyomással:			
1/1	255x185 mm	78 000.-Ft	87 000.-Ft
1/2	125x185 mm	39 000.-Ft	48 000.-Ft
1/3	85x185 mm	22 000.-Ft	24 750.-Ft
1/4	120x 90 mm	16 500.-Ft	18 700.-Ft

Apróhirdetés magánszemélyeknek 250 karakter terjedelemben ingyenes.

Folyamatos hirdető árkedvezménye hat számra 25%, három számra 10%

LEGYEN PARTNERÜNK, HIRDESSZEN VELÜNK!

Honlapunkon bannerek vagy hirdetések elhelyezése:

7 napra 20 000.-Ft; 14 napra 30 000.-Ft

A ZeneKar újság nyomtatott oldalain megjelenő próbajáték-felhívások díjmentesen felkerülnek honlapjaink felületére

<http://www.zene-kar.hu> • Kiadja: ZeneKar Művészeti Bt. • 1222 Budapest, Fenyőfőboz. u.6.

Tel:+36 30 20 37552 • E-mail: info@zenekarujzag.hu

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhazsnú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest,
Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu • www.bdz.hu

Duna Szimfonikus Zenekar Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu
www.dunaszimfonikusok.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu • www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekhar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Zenei Együttessel Szimfonikusok – Énekhar – Gyermekkorús

Székhely:
1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Levelezési cím: 1088 Budapest,
Bródy Sándor u. 5-7.
E-mail: info@radiomusic.hu
www.radiomusic.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1087 Budapest, Kerepesi út 1-5.
Levélcím: 1088 Budapest,
Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1033 Budapest,
Laktanya u. 35. (I. em., 2-es kapucs.).
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu • www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zenéház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-seged.hu •
www.symph-seged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu
www.szolnokiszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft. – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail:
rendezveny@zugloifilharmonia.hu

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
<http://www.bpo.hu>

KAMARAZENEKAROK

Liszt Ferenc Kamarazenekar

1036 Budapest, Kiskorona utca 7.
Tel./Fax: +36 1 250 4938
lfkz@lfkz.hu <http://www.lfkz.hu>

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1088 Budapest, Krúdy Gyula u. 15. III./40.

Elnök: Szabó Sipos Máté

szabosiposmate@gmail.com

Főtitkár: Horváth Gábor • pagal@freemail.hu

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhazsnú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrássy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszimf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület Magyarország

(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)

2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.

Honlap: www.vsz.net

E-mail: vaciszimfonikus@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knéich K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egriszimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
Telefon: 30/546-1852
E-mail: gso.zenekar@gmail.com
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Horváth Gábor

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ

6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: ksztitkar@gmail.com
gerhat.laszlo@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Gerhát László

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhazsnú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza,
Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsisimf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara

Levelezési cím: Tatabányai Művészeti Egyesület
Tatabánya Fő tér 34.
Telefon: 30/6926489
E-mail: gezaroman@t-online.hu
Művészeti vezető: Román Géza

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSEK ÉS TÁNCMŰVÉSEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ÁLLAPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:

ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.

1222 Budapest, Fenyőfőboz utca 6.

e-mail: info@zenekarujzag.hu

www.zene-kar.hu

Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomás: EPC nyomda

ISSN: 1218-2702

Az interjúban és a kritikában elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

TUDJON MEG TÖBBET A SZIMFONIKUS ZENEKAROKRÓL

Tisztelt Olvasónk!

Huszonötödik éve jelenik meg folyamatosan szaklapunk, amely eljut a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, könyvtárakhoz és azokhoz, akik érdeklődnek a zene iránt, de arra is kíváncsiak, hogy miként működik egy zenekar, milyen szakmapolitikai döntések befolyásolják azokat a teljesítményeket, amelyek révén egyre értékesebb és magasabb színvonalú hangversenyeken vehetnek Önök részt.

LEGYEN 2019-BEN IS ELŐFIZETŐNK!

A

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg

évi **6 ALKALOMMAL**

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt: 3500 Ft/év

Rovatainkban foglalkozunk

a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszertörténettel, oktatással, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekarainak próbajáték felhívásait.

INNEN MEGTUDHATJA, MI TÖRTÉNIK A HANGVERSENY-PÓDIUMON ÉS MÖGÖTTE!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsag.hu

Megrendelési szándéka esetén kérjük, jelezze e-mailben csekk, vagy áfás számla igényét a pontos cím, illetve a számlázási cím feltüntetésével.

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal várjuk vásárlóinkat 2019-ben is!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

+36 1 210 2790, +36 30 488 6622

Nyitvatartás: h-p 9⁰⁰ -17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S Bach Bags Berg Larsen BG Blackburn Buffet Crampon B&S
Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis Wick Dotzauer Edwards Francois
Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King
König & Meyer Kromat Leblanc Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca Marigaux Melton
Muramatsu Musser Neotech P. Mauriat Pearl Powell Rigotti Sankyo Schagerl Schilke Schneider
Schreiber Seiko Selmer Silverstein Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James
Vandoren Wilde+Spieth Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom